

TAMPEREEN YLIOPISTO

Katariina Poranen

”Etelän medialle keskusta on helppoa riistaa”

Tulkintoja etelän mediasta: poliitikkojen ja toimittajien käsityksiä sekä kehysanalyysi keskustapuolueen kesäkuun 2010 puoluekokouksen julkisuudesta Aamulehdessä, Helsingin Sanomissa ja Ilkassa

Tiedotusopin pro gradu -tutkielma

Toukokuu 2013

TAMPEREEN YLIOPISTO
Viestinnän median ja teatterin yksikkö

PORANEN, KATARIINA: ”Etelän medialle keskusta on helppoa riistaa” Tulkintoja etelän mediasta: poliitikkojen ja toimittajien käsityksiä sekä kehysanalyysi keskustapuolueen kesäkuun 2010 puoluekokouksen julkisuudesta Aamulehdessä, Helsingin Sanomissa ja Ilkassa

Pro gradu -tutkielma, 82 s.

Tiedotusoppi
Toukokuu 2013

Etelän media on käsite, josta politiikan julkisuudessa puhutaan paljon. Erityisesti keskustalaiset poliitikot käyttävät käsitettä moittiessaan eteläisen Suomen tiedotusvälineiden antamaa kuvaa keskustasta. Käsitteen saamasta huomiosta huolimatta sitä ei ole juurikaan tutkittu. Siksi asiaa on tutkittava.

Tämän empiirisen tutkimuksen tavoitteena on ensiksi avata etelän median mystistä käsitettä taustoittamalla politiikan julkisuutta ja keskustapuolueen historiaa. Käsitettä avaavat tutkimuksessa myös kolme politiikan toimittajaa Almamediasta, Helsingin Sanomista ja Ilkasta sekä keskustalaiset poliitikot. Suoraa vastausta etelän media -syytösten paikkansapitävyyteen ei ole. Siksi lähestyn asiaa tapauksen kautta. Esittelen kehysanalyysin keinoin, kuinka Aamulehti, Helsingin Sanomat ja Ilkka kehystävät keskustapuoluetta kesäkuun 2010 puoluekokouksen aikaisessa uutisoinnissa. Tämän avulla saan suuntaviivoja väitetyn etelän median toiminnasta.

Etelän mediaksi keskustalaiset poliitikot luokittelevat etelässä ilmestyvät sanomalehdet, iltapäivälehdet ja sähköiset tiedotusvälineet. Tutkimukseni aineistosta poliitikkojen mielestä etelän mediaa edustavat Aamulehti ja Helsingin Sanomat. Etelän media on poliitikkojen mielestä kohdellut keskustalaisia epäoikeudenmukaisesti, mutta toimittajat eivät tätä epäoikeudenmukaisuutta näe. Ilkan toimittaja eroaa Aamulehden ja Helsingin Sanomien toimittajista siinä, että hän ymmärtää keskustalaisten ahdinkoa paremmin kuin etelän lehtien toimittajat.

Helsingin Sanomat kehystää keskustapuoluetta kesäkuun 2010 puoluekokouksen aikaisissa jutuissaan kuudella eri tavalla: aluepolitiikan keskusta, uskonnollinen keskusta, uudistusta kaipaava keskusta, herravihan keskusta, sekoileva keskusta ja talonpoikien keskusta. Aamulehdestä esille nousee neljä kehystä: rikollinen Korhosen keskusta, omapäinen keskusta, junttikeskusta ja pelaava keskusta. Ilkasta erottautuu viisi kehystä: kunnian keskusta, juurevan Korhosen keskusta, oman piirin keskusta, pyykkäävä keskusta ja käytännön keskusta.

Yksi merkittävimmistä eroista lehtien välillä on siinä, miten lehdet asemoivat itsensä suhteessa keskustaan. Ilkka uutisoi ikään kuin puolueen sisällä, kun Helsingin Sanomat ja Aamulehti pysyttelevät ulkopuolisina tarkkailijoina. Kolmesta lehdestä vanhakantaisimmaksi puolueen kehystä Helsingin Sanomat, Aamulehti kehystää keskustan rötöspuolueeksi. Ilkka puolestaan kohtelee puoluetta hellävaraisimmin.

Etelän media -käsitteen tärkein tehtävä on luoda keskustaa kannattaville yhteinen vihollinen, joka yhtenäistää puolueen omaa väkeä. Varmaa ei kuitenkaan ole, että käsite säilyy poliittisessa julkisuudessa sukupolvien vaihtuessa sekä politiikassa että tiedotusvälineissä. Koska tämän tutkimuksen tulokset olivat varsin selkeät, olisi aihetta syytä tutkia lisää.

Asiasanat: etelän media, politiikan journalismi, keskusta, kehysanalyysi, kulttuurintutkimus

Sisällysluettelo

1. Johdanto.....	1
1.1. Tutkimusongelma- ja kysymykset.....	2
2. Aikaisempaa tutkimusta	4
3. Toimittajien muutos sylikoirista vahtikoiriksi.....	7
3.1. Kekkonen vaientamat toimittajat	7
3.2. Koiviston aikakaudella murros alkaa.....	9
3.3. Euroopan unionin vapauttama Suomi	10
3.4. Mitä tapahtui sisällölle?	11
3.5. Puoluesidonnaisuuksista luovutaan hitaasti	11
3.6. Median megafoniefekti	12
4. Keskusta – ei pelkkää politiikkaa	14
4.1. Historiaa: Maalaisliittolaisuudesta cityliberaaleihin.....	14
4.1.1. Maalaisliitosta keskustapuolueeksi ja lopulta keskustaksi.....	15
4.1.2. Vaalivoiton kautta kaupunkiin	17
4.2. Puolueen piirteitä	18
4.3. Keskusta ja media	19
5. Tutkimuksen aineisto	21
5.1. Sanomalehdet.....	21
5.1.1. Aamulehti	22
5.1.2. Helsingin Sanomat	22
5.1.3. Ilkka.....	23
5.2. Keskustan kesäkuun 2010 puoluekokous.....	24
5.3. Metodina kehysanalyysi.....	25
5.3.1. Kulttuurintutkimus	25
5.3.2. Sosiaalinen konstruktionismi.....	26
5.3.3. Kehystäminen on juonen löytämistä	27
5.3.4. Kehystäminen on valtataistelua	28
5.3.5. Käytännön työkalut	29
5.4. Sähköpostikysely ja -haastattelut.....	31
5.4.1. Poliitikot	31
5.4.2. Poliitiikan toimittajat.....	31

6. Analyysi.....	33
6.1. Mikä on etelän media? Sähköpostikyselyn ja -haastatteluiden tuloksia.....	33
6.1.1. Poliitikot	33
6.1.2. Toimittajat.....	36
6.2. Lehtiaineiston analyysi.....	42
6.2.1. Aamulehti	42
6.2.2. Helsingin Sanomat	49
6.2.3. Ilkka.....	57
6.3. Tulokset: Kehykset	65
6.3.1. Aamulehden kehykset	65
6.3.2. Helsingin Sanomien kehykset.....	67
6.3.3. Ilkan kehykset	71
7. Yhteenveto.....	74
Lähteet.....	78

1. Johdanto

Erityisesti pari vuotta sitten pinnalla olleet värikkäät vaalirahoituskohut ovat nostaneet etelän media -käsitteen taas esille. Etelän media saa niskaansa syytöksiä milloin mistäkin: muun muassa poliitikkojen ajojahdista, keskustapuolueen ja maakuntien asioiden vääristävästä uutisoinnista sekä keskittymisestä pääkaupunkiseudun asioihin.

Toimittajat luovat julkisuutta ja poliitikot taas toivoisivat pystyvänsä hallitsemaan julkisuutta ainakin jollain tapaa. Etelän media -käsite sijoittuu niiden käsitteiden ja nimitysten joukkoon, joita poliitikot ovat viljelleet toimittajia kritisoidessaan. Esimerkiksi Kalevi Sorsa on moittinut toimittajia infokratiasta ja Mauno Koivisto sopulikäyttäytymisestä 1980-luvulla. Mediapelin käsite taas tuli tutuksi Paavo Väyrysen lausumana 1990-luvulla, ja onpa Väyrynen käyttänyt käsitettä useaan otteeseen myös 90-luvun jälkeen. Muutama vuosi sitten Matti Vanhanen ohjeisti hallituksensa ministereitä olemaan keskustelematta keskeneräisistä asioista julkisuudessa. (Kunelius ja Väliverronen, 2009, 225.) Siinä kyse ei ollut toimittajien nimityksestä, vaan tietystä asenteesta toimittajia kohtaan: toimittajat vääristelevät asioita, ja julkisuus on pahasta.

Vaikka poliitikot moittivat julkisuutta, on se heille välttämättömyys ja elinehto. Jos julkisuus on joskus pahasta, ei se tokikaan ole yhtä pahaa kaikille poliitikoille – tai ainakin niin poliitikot itse usein sanovat. Myös Esko Salminen väittää, että poliitikkojen halventaminen kohdistuu kaupungistuvassa yhteiskunnassamme erityisesti keskustapuolueeseen, joka on vahvasti yhteyksissä maaseutuun. Alku keskustapuolueen arvosteluun löytyy hänen mukaansa luultavimmin Kekkonen presidenttikauden päättymisen ajoista. Silloin herännyt arvostelu oli jonkinlainen vastareaktio pitkälle Kekkonen kaudelle. Salmisen mielestä keskustassa huomattiin, että erityisesti Etelä-Suomen valtalehdistä vallitsi jonkinlainen kepukammo. (Salminen, 2006, 268.) Keskustapuolueen edustajille etelän media -käsite tuntuukin olevan erityisen rakas.

Julkisuudessa toimittajat usein sanovat etelän median olevan pelkkää puhetta. Esimerkiksi Bonnierin journalistipalkinnon saanut Aamulehden toimittaja Kristiina Tolvanen kommentoi MTV3:n Huomenta Suomi -ohjelman haastattelussa 25. maaliskuuta 2010, ettei etelän mediaa ole olemassakaan. Tolvasen mukaan tällainen puhe ”kertoo paljon suomalaisista poliitikoista”. Hän siis heittää käsitteen kokonaan poliitikkojen itsensä kontolle.

Etelän media -käsite on viime aikoina tullut esille myös satiirisen Etelän media -blogin kautta. Blogissa kirjoittajat ruotivat keskustalaisten tekoja. Paljon kertoo jo blogin tunnuslause: ”Etelän media – vastuunkantaja keskustapuolueen teoista jo vuodesta 1906”.

Etelän media -käsitteellä on juuret kaukana politiikan ja median välisen suhteen historiassa, ja siitä puhutaan edelleenkin 2000-luvun politiikassa ja medioissa. Siksi haluan tutkia, kuinka tällainen mystinen käsite toteutuu käytännössä ja onko käsitteessä jotakin perää.

Suoraa vastausta kysymykseen ei ole. Siksi lähestyn aihetta tapauksen kautta. Tapaukseksi nostan keskustan vuoden 2010 puoluekokouksen tapahtumat, joissa puolue sai uuden puheenjohtajan ja Suomi uuden pääministerin.

Tarkoitukseni ei ole ottaa kantaa, onko etelän mediaa olemassa sellaisena kuin keskustalaiset sen kokevat. Työni tarkoituksena on avata etelän median käsitettä ja selvittää, miten eri sanomalehdet kehystivät keskustan vuoden 2010 puoluekokousaiheisissa jutuissaan. Tällaisen tapauksen avulla on mahdollista saada suuntaviivoja paljon puhutun etelän median toiminnasta.

Syvyyttä tähän laadulliseen tutkimukseeni tuovat keskustalaisille poliitikoille lähettämäni sähköpostikysely ja sähköpostitse tekemäni politiikan toimittajien haastattelut.

Ennen varsinaista analyysia otan tutkimuksessani esille kaksi viitekehystä. Luvussa 3 esittelen politiikan julkisuuden vaiheita Suomessa ja muutamia politiikan toimijoiden sekä tiedotusvälineiden edustajien välisiä kahnauksia, jotka ovat johtaneet nykyajan politiikan julkisuuden ilmapiiriin. Koska keskityn tutkimuksessani keskustapuolueen kohteluun, on syytä selvittää itse puolueen olemusta. Siksi kerron luvussa 4 keskustapuolueen historiasta, puolueen piirteistä ja jonkin verran sen mediasuhteista. Nämä luvuissa 3 ja 4 avaamani viitekehukset auttavat osaltaan ymmärtämään tutkimusaiheeni taustoja. Käsiteltyäni nämä teemat esittelen tutkimukseni aineiston ja tutkimusmetodin, minkä jälkeen siirryn varsinaiseen analyysiin ja lopulta tuloksiin sekä tutkimukseni yhteenvedon.

1.1. Tutkimusongelma- ja kysymykset

Koska etelän mediaa ei ole aikaisemmin tutkittu, yksi tavoitteistani on selvittää, *miten keskustapoliitikot ja politiikan toimittajat ymmärtävät käsitteen etelän media ja mitä he*

ajattelevat väitetystä etelän median kielteisyydestä juuri keskustaa kohtaan. Toinen tavoitteistani on selvittää yhden tapauksen pohjalta sitä, eroavatko Etelä-Suomen sanomalehtien keskustaa koskeva uutisointi ja toimituksellinen mielipidekirjoittelu keskustan oman kannatusalueen sanomalehden kirjoittelusta. Analyysin kohteena on Aamulehden, Helsingin Sanomien ja Ilkan keskustan vuoden 2010 puoluekokousta käsittelevä kirjoittelu.

Laajimpana tutkimuksen tavoitteena on osallistua keskusteluun politiikan journalismista ottamalla esille tutkimuksissa harvoin sivuttu etelän median teema, joka koskettaa montaa tälläkin hetkellä ajankohtaista puheenaihetta: politiikan journalismin mahdollista puolueellisuutta, asenteiden värittämää tiedonvälitystä sekä poliitikkojen ja toimittajien välisiä suhteita.

2. Aikaisempaa tutkimusta

Varsinaisesti etelän media -käsitettä koskevaa tutkimusta ei ole aikaisemmin tehty, vaikka aiheen saaman julkisuuden kannalta voisi kuvitella sen kiinnostaneen myös alan tutkijoita.

Puoluepoliittisesta näkökulmasta journalismia on toki muuten tutkittu. Jukka Holmberg tutki väitöskirjassaan Etusivun politiikkaa (2004) suomalaisten sanomalehtien uutisointia puoluepoliittisesta näkökulmasta. Hän käsitteli yhteiskunnallisten toimijoiden representointia Helsingin Sanomien, Aamulehden ja Keski-suomalaisen pääuutissivuille sijoitetuissa sanomalehtiutisissa 1987–2003. Holmberg tarkasteli sitä, kuinka uutisointi muuttuu samaan aikaan, kun sanomalehdet julistautuvat toinen toisensa jälkeen poliittisesti sitoutumattomiksi.

Holmbergin tutkimuksen mukaan uutisointi on muuttunut entistä neutraalimmaksi, mutta silti lehtien poliittiset taustat näkyvät vielä 2000-luvulla niiden uutisissa. Aamulehti uutisoi kokoomuksesta myönteisemmin kuin muista puolueista. Keski-suomalainen taas uutisoi myönteisemmin keskustasta. Helsingin Sanomissa uutisointi riippui kulloisestakin poliittisesta tilanteesta. Lehti uutisoi myönteisimmin vaalivoittajista ja hallituksessa istuvista.

Yksi lähiaikoina ilmestynyt politiikan journalismin aiheeseen liittyvä teos on Ville Pernaan, Mari K. Niemen ja Ville Pitkäsän toimittama Poliitiikan journalismin tila Suomessa, jossa luodaan kokonaiskuva suomalaisen politiikan journalismin nykytilasta ja arvioidaan sen tulevaisuutta. Teos on julkaistu vuonna 2009, joten jonkin verran on politiikan journalismissa ehtinyt tapahtua tuon teoksen julkaisun jälkeenkin.

Tutkimukselleni tärkeä lähde on myös Ville Pernaan ja Ville Pitkäsän toimittama Poliitikot taistelivat – media kertoo (2006). Tässä teoksessa käsitellään useita suomalaisen politiikan mediapelejä vuosina 1981–2006.

Ville Perna kumppaneineen on ansioituneesti ollut mukana muidenkin politiikan journalismia avaavien teosten laatimisessa, kuten kevään 2007 eduskuntavaalien mediailmiötä kuvaava Mielikuvavaalit-teoksessa. Mielikuvavaalit on Pernaan ja Mari K. Niemen ja Ville Pitkäsän vuonna 2007 toimittama teos. Samoja teemoja käsitellään myös teoksessa Jytky: eduskuntavaalien 2011 mediajulkisuus, jonka on toimittanut vuonna 2012 Ville Perna ja Erkki Railo.

Journalismin muutoksia useasta eri näkökulmasta käsitellään Esa Väliwerrosen toimittamassa teoksessa Journalismi murroksessa (2009). Siinä politiikan journalismista medioitumisen aikakaudella kirjoittavat Jari Väliwerrosen ja Risto Kunelius, jotka ottavat esille esimerkiksi näkökulma toimittajien omien ajatusten korostamisesta: kun journalistit kilpailevat poliitikkojen, toistensa ja kaiken muun yleisön aikaa vievän mediatarjonnan kanssa, on loogista, että he haluavat olla omien näkökulmiensa kanssa entistä enemmän esillä.

Juha Herkmanin Poliitikka ja mediajulkisuus -teos (2011) esittelee laajasti politiikan mediajulkisuuden muutoksia intimitoitumisesta viestinnän professionalisoitumiseen ja median kaupallistumisesta sosiaalisen median nousuun.

Journalismia ja poliitikkoja käsitteleviä vaalitutkimuksia on useita. Muun muassa Sami Borg on perehtynyt vaalitutkimuksiin useissa teoksissa: esimerkiksi Presidentinvaalit 2006 (2007) ja Vaalit yleisdemokratiassa (2009). Aihetta käsitellään myös muun muassa Heikki Paloheimon toimittamassa teoksessa Vaalit ja demokratia Suomessa (2005).

Keskustan kesäkuun 2010 puoluekokousta sivutaan kahdessa tieteellisessä artikkelissa, jotka on julkaistu Journalismikritiikin vuosikirjassa 2011. Erkki Railo kirjoittaa artikkelissaan poliittisen journalismin muutoksesta ja poliitikkojen ruumiillisuudesta viitaten Mari Kiviniemen ulkonäön arvosteluun eri viestimissä, kun Kiviniemi oli juuri valittu keskustapuolueen puheenjohtajaksi ja maan pääministeriksi. Vuoden 2011 Journalismikritiikin vuosikirjassa keskustan pääministerivaalia käsittelee myös Laura Saarenmaa, joka ottaa esille vaaleihin liittyvän politiikan julkisuuden naistenlehdissä.

Seitsemän vuotta vanhemmassa Journalismikritiikin vuosikirjassa vuodelta 2004 käsitellään keskustalaisen pääministerin Anneli Jäätteenmäen eroon johtanutta julkisuutta. Tätä käsittelevän artikkelin on kirjoittanut Henna Virkkunen. Toinen mielenkiintoinen keskustalaista poliitikkoa käsittelevä teksti samassa Journalismikritiikin vuosikirjassa on Erkkä Mattisen artikkeli pääministeri Matti Vanhasen nousua pääministeriksi.

Mielenkiintoinen on myös Elina Nopparin artikkeli Media & Viestintä -lehdessä 3/2010 suomalaisten päättäjien ja journalistien vuorovaikutuksesta. Hän toteaa, että vaikka tutkimuskirjallisuudessa ja julkisessa keskustelussa usein todetaan vallankäyttäjien ja toimittajien välisen suhteen muuttuneen 1980-luvulta lähtien yhä etäisemmäksi, on suurella osalla päättäjistä edelleen hyvin toimivia toimittajasuhteita.

Seuraavaksi käsittelen politiikan journalismin kehittymistä tarkoin varjellusta ja tarkkaillusta alasta nykyaikaiseksi, puheenaiheita määritteleväksi ja ainakin suhteellisen riippumattomaksi toimijaksi. Koska tämä muutos on tapahtunut Suomessa Urho Kekkosen presidenttikausien jälkeen, on syytä kerrata tapahtumienkulku toisen maailmansodan päättymisestä lähtien.

3. Toimittajien muutos sylikoirista vahtikoiriksi

Monstesquieun tunnetun vallanjako-opin mukaisesti valta jakautuu lainsäädännön, toimeenpanon ja tuomiovallan kesken. Journalismi on sittemmin tullut tutuksi neljäntenä valtiomahtina. Ensimmäisen kerran lehdistöä kutsuttiin tällä nimellä jo vuonna 1841 englantilaisen Thomas Carlylen kirjassa *On Heroes and Hero Worship*.

Suomessa median muutos poliittisen eliitin sylikoirista vallan vahtikoiriksi on kestänyt suhteellisen kauan. Journalismin sisäisten muutosten lisäksi kehityskulkuun vaikuttivat Neuvostoliiton romahtaminen, tasavallan presidentin aseman heikentyminen, puolueiden roolin väheneminen ja koko yhteiskunnan medioituminen. (Uimonen, 2009, 28.)

3.1. Kekkonen vaientamat toimittajat

Heti sotien jälkeen vuonna 1944 valtiojohto ryhtyi opettamaan Suomen kansalle ja tiedotusvälineille uutta ulkopoliittikkaa. Valtiojohto määräsi, miten sodan voittaneen Neuvostoliiton kanssa täytyi toimia ja miten journalistien oli sopivaa kirjoittaa. (Uimonen 2009, 29.)

Paasikiven ja Kekkonen -linja paimensi neljättä valtiomahtia kirjein, soitoin ja julkisin moittein, kun pääministeri ja presidentti näkivät moitteille olevan tarvetta. Myös naapurimaa Neuvostoliitto ja sen lehdet painosti suomalaista journalismia kirjoittamaan maasta varovaiseen sävyyn. Ei ollut sopivaa kirjoittaa kritiikkiä itänaapurin epäkohdista. Esimerkiksi Neuvostoliiton suurlähetystössä ajateltiin, että niin kauan kuin YYA-sopimus¹ oli voimassa, Suomi ei voinut olla puolueeton maa. Hiljalleen Suomessa alettiin elää itsesensuurin ilmapiiressä, joka koski niin ulko- kuin sisäpolitiikkaa. (Uimonen 2009, 30–31.)

Vuonna 1948 Suomen rikoslakiin kirjattiin pykälä, jonka mukaan journalisti voisi saada jopa kahden vuoden vankeustuomion ulkovaltoja herjaavasta kirjoittelusta. Risto Uimosen mukaan presidentti Kekkonen uhkasi tällä lainkohdalla kerran yhtä päätoimittajaa. Muuten pykälään ei

¹ Neuvostoliitto ja Suomi solmivat 6.4.1948 YYA-sopimuksen, eli sopimuksen ystävydestä, yhteistoiminnasta ja keskinäisestä avunannosta. Sopimus määräsi maiden väliä vuosikymmenten ajan. Se purettiin Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen vuonna 1992.

turvauduttu kertaakaan. Vuonna 1995 se poistettiin Suomen lainsäädännöstä tarpeettomana. (Uimonen, 2009, 30–31.)

Toimittajille itesesensuuri oli arkipäivää viimeistään 70-luvulla. Tämä konkretisoituu hyvin siinä, miten presidentti Kekkonen kohdeltiin hänen viimeisinä presidenttivuosinaan. Vuonna 1975 Helsingissä järjestetyssä Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökokouksessa presidentti Kekkonen nousi lähes täydellisesti kaikenlaisen arvostelun yläpuolelle. Valtamedia ummisti silmänsä demokratian omituisilta piirteiltä ja presidentin terveysongelmilta, jotka olivat toimittajien ja valokuvaajien omin silmin nähtävissä. Presidenttiä pelättiin ja samalla kunnioitettiin ehkä liikaakin. (Uimonen 2009, 31.)

Hymy-lehti yritti puuttua presidentin terveysongelmiin maaliskuussa 1980. Silloin Hymyssä julkaistiin juttu otsikolla ”UKK sokeutumassa?”. Lehdessä kerrottiin Kekkonen kävelyssä ja käytöksessä havaittuja ongelmia sekä tiedusteltiin näistä presidentin adjutantilta Juha Engströmiltä. Hymy sai vastauksen, ettei presidentin kanslia voi antaa huhujen perusteella tiedotetta presidentin terveydentilasta. Adjutantti Engström kiisti puheet Kekkonen sokeutumisesta. Itse asiassa hän kehui Kekkonen näkevän ikäisekseen hyvin ja pystyvän lukemaan jopa autossa ilman silmälaseja. Näinhän ei ollut, sillä myöhemmin saatiin tietää Kekkonen olleen uransa pari viimeistä vuotta puolisokea. (Uimonen 2009, 32.)

Presidentin adjutantit paitsi selittelivät Kekkonen sattumuksia presidentille suotuisaksi, myös puuttuivat journalistisiin päätöksiin. Erityisesti Yleisradio oli linnan ohjeistuksen alla, mutta myös sanomalehdet jättivät julkaisematta Kekkoselle epäsuotuisia kuvia. Esimerkiksi Aamulehti jätti presidentin kanslian vaatimuksesta julkaisematta kuvan, jossa Kekkonen käveli alas portaita kauppaneuvos Kalle Kaiharin kanssa kävelykeppi tukenaan. Kalamatkallaan Islannissa vuonna 1977 Kekkonen horjahti jokeen. Kuvia tapauksesta ei suomalaisissa lehdissä julkaistu, vaikka matkalla oli mukana kolme suomalaista valokuvaajaa. Sen sijaan islantilaiset lehdet julkaisivat jo seuraavana päivänä kuvia Kekkosesta joessa. (Uimonen 2009, 33.)

Jälkikäteen julkaistuista presidentin päiväkirjoista käy ilmi, että Kekkosella oli aivojen verenkierron ongelmista johtuvia muistihäiriöitä jo vuodesta 1972 lähtien. Pysyvän esteen hänen viranhoidolleen aiheutti sydämen ja verenkierron vajaatoiminta, jonka vuoksi uudet vaalit määrättiin pidettäväksi tammikuussa 1982. (Uimonen 2009, 32–33.)

3.2. Koiviston aikakaudella murros alkaa

Poliittinen eliitti koki 1970-luvun lopulla julkisia kolauksia, jotka tuovat väistämättä mieleen nykyajan vaalirahoituskohut. Eliitin julkinen kuva kärsi, kun 70-luvun lopulta alkaen alkoi paljastua talouselämän ja poliittisten päättäjien erilaisia osallisuuksia talousrikoksiin.

Politiikan julkisuuden muutosta Suomessa pohjusti eräs mielenkiintoisena yksityiskohta, kohahduttava tähtipoliitikon alkoholiongelma. Yksi ajan tärkeimmistä poliittisista henkilöistä, presidentti Kekkonen seuraajaksi pitkään povattu keskustalainen Suomen Pankin vt. pääjohtaja Ahti Karjalainen sai rattijuopumuksestaan kesällä 1979 Suomen siihen saakka suurimmat liikenne rikkomuksesta tuomitut sakot. (Pernaa & Pitkänen, 2006, 21–22.) Tapaus oli omiaan rappeuttamaan kansan luottamusta poliitikkoja kohtaan, mutta Risto Uimosen mukaan tiedotusvälineet eivät siltikään vielä ottaneet Karjalaista erikoistarkkailuun. (Uimonen 2009, 36.)

Risto Uimosen mukaan Karjalaisella oli alkoholiongelma jo 1970-luvun alussa, eli samaan aikaan kun hän toimi Suomen pääministerinä. Karjalaisen juopottelusta oli vaiettu hienotunteisesti – jopa silloin, kun Karjalainen oli teillä tietymättömillä juopottelunsa vuoksi. (Uimonen 2009, 36.)

Viimein presidentinvaalien alla vuonna 1981 Karjalaisen alkoholiongelma tuli toden teolla julkisuuteen. Ehkä osana presidenttipeliä julkisuuteen kerrottiin, että Karjalainen oli viety katkaisuhuoltoon Sveitsiin. Karjalainen hävisikin äänestyksen keskustan presidenttiehdokkuudesta Johannes Virolaiselle Kuopiossa samana vuonna. Myöhemmin Karjalaisen alkoholiongelmaa puitiin medioissa useaan otteeseen. Karjalaisesta ei enää ollut keskustan presidenttiehdokkaaksi. (Uimonen 2009, 37–39.)

Murros toimittajien ja poliitikkojen suhteessa on siis nähtävissä viimeistään Koiviston presidenttikauden alettua vuonna 1982, jolloin journalistien ja poliitikkojen välit etääntyivät ja kriittisyys kasvoi journalismissa (Salminen, 2006, 17).

Takana oli pitkä Urho Kekkonen valtakausi. Vuoden 1982 presidentinvaalit olivat aivan toista maata kuin edelliset vaalit vuonna 1978, jolloin Kekkonen uusi valtakirjansa. Esimerkiksi Helsingin Sanomat ei esitellyt vuoden 1978 presidenttiehdokkaita juurikaan, mutta vuonna 1981 se julkaisi ehdokkaista yksityiskohtaiset haastattelut. Lisäksi Helsingin Sanomat kuvaili

artikkeleissaan ehdokkaiden yksityistä puolta, heidän lapsuuttaan ja nuoruuttaan sekä muita tärkeitä elämäntapahtumia. (Pernaa & Pitkänen, 2006, 26.)

Presidentin asenne lehdistöä kohtaan ei tietenkään muuttunut yhdessä yössä. Koivistokin jatkoi lehdistön paimentamista muun muassa paimenkirjeillä, joita hän lähetti sanomalehtien päätoimittajille. Tärkein muutos olikin siinä, minkälainen suhde presidentin ja tiedotusvälineiden välille oli syntynyt. Suhde oli jännitteinen, ja kritiikkiä lensi Koiviston ja lehdistön välillä molempiin suuntiin. Koivisto teki vuoden 1984 alussa sopuleista poliittisia eläimiä, kun hän vertasi yhden vahvan toimittajan perässä juoksevia politiikan toimittajia pieniin laumaeläimiin. (Uimonen, 2009, 39–40.)

Koivisto tuli tunnetuksi myös äksyilevästä suhteesta toimittajiin. Häntä harmitti, ettei osannut ennakoita, mikä kulloinkin nousisi valtakunnassa uutiseksi tai päivän polttavaksi puheenaiheeksi. Myös presidentin uudenvuodenpuheiden arvostelu ärsytti Koivistoa. Siksi hän siirsi vuonna 1992 puheen pidettäväksi pääministeri Esko Aholle. Aikaisemmin puheen oli pitänyt tasavallan presidentti jo 55 kertaa, joten kyseessä oli historiallinen tempaus. Yleisradion kanssa Koivisto joutui avoimeen konfliktiin 1980-luvun puolivälin sitaattikiistassa. Koivisto kieltäytyi antamasta haastatteluja Yleisradiolle ja meni sen sijaan MTV:n lähetyksiin haastateltavaksi näpäyttääkseen Yleisradiota. (Uimonen 2009, 40–41.)

Valtaosa toimittajista suhtautui kriittisesti poliittisiin päättäjiin 1980-luvun lopulla. Tässä oli todennäköisesti kyse paitsi yleisen asenteen muutoksesta, myös journalismin sukupolvenmuutoksesta. Mitä nuorempi toimittaja, sitä kriittisempi ja kärkevämpi hänen asenteensa yleensä oli. (Aula, 1992.)

3.3. Euroopan unionin vapauttama Suomi

Neuvostoliitto kaatui vuoden 1991 joulukuussa. Vuonna 1992 Suomi ja Venäjä sopivat keskenään yya-sopimuksen lopettamisesta. Vain kolme vuotta myöhemmin Suomi liittyi Euroopan unioniin. Suomen näkökulmasta maailma oli muuttunut merkittäväällä tavalla.

Samoihin aikoihin Suomessa luovuttiin presidentillisestä auktoriteettiuskosta Martti Ahtisaaren aloitettua presidenttikautensa. Ahtisaari joutui presidentin ominaisuudessa otsikoihin ennen näkemättömällä tavalla. Vaikea on enää kuvitella, etteivätkö presidentin kaatuilemiset, ärräviat tai parisuhteet tulisi nykypäivänä julkisuuteen.

3.4. Mitä tapahtui sisällölle?

Vielä 1970-luvun lopulla suomalaiselle lehdistölle oli tyypillistä arvostava, kunnioittava ja etäinen suhtautuminen poliittisiin päättäjiin. Konkreettisia esimerkkejä tästä on nähtävillä aikakauden lehtikirjoituksista, joissa käsitellään politiikkaa tai poliitikkoja. Lehdissä julkaistiin esimerkiksi poliittikohaastatteluja, joissa toimittajan kysymykset ja poliitikon vastaukset oli kirjattu auki näennäisen sanatarkasti. Toimittaja ei itse määritellyt ongelmaa, eikä tehnyt päätelmiä, mitä ajattelee poliitikosta tai hänen vastauksistaan. Toimittajat tekivät luonnehdintoja ja suoria arvioita poliitikoista ainoastaan silloin, kun he toivat poliitikon esille hyvässä valossa hänen saavutuksiaan listaamalla. Poliitikon yksityiselämästä ei kirjoitettu. (Pernaa & Pitkänen, 2006, 19–20.) Vuosikymmenen vaihtuessa journalismin ja politiikan suhde alkoi muuttua.

Iltapäivälehdistö on ollut yksi keskeisimmistä suunnannäyttäjistä matkalla kohti nykymuotoista pinnalliseksiin luonnehdittua journalismia ja kriittistä politiikan julkisuutta. Yksi merkittävä tekijä politiikan journalismin muutoksessa olikin syksyllä 1980 Iltalehden tulo lehtimarkkinoille vuonna 1932 perustetun Ilta-Sanomien kilpailijaksi. Iltalehdessä julkaistiin jo lokakuussa 1980 ensimmäinen poliitikon henkilökuvaus. Siinä haastateltiin kokoomuksen kansanedustajaa Pertti Salolaista. Jutussa Salolaisesta tehdään lukijalle läheinen kertomalla hänen tavanomaisesta menneisyydestään ja vastoinkäymisistä, joita hän on joutunut kokemaan. Tämä on kaukana siitä, mitä poliittikohaastattelut olivat 1970-luvulla. (Pernaa & Pitkänen, 2006, 22–23, 55.)

Osansa murroksessa oli myös sähköisillä medioilla. Yleisradion uutismonopoli alkoi hiljalleen hajota 1970-luvulla. Pääkaupunkiseudulla uusi kanava Helsinki Televisio Oy aloitti pääkaupunkiseudun kaapeliverkossa omat uutislähetyksensä. Syksyllä 1981 alkoivat MTV:n uutiset, jotka lopulta avasivat uusia ulottuvuuksia poliitikoiden julkisuudelle. (Pernaa & Pitkänen, 2006, 24–25.) Poliitikasta tuli visuaalista.

3.5. Puoluesidonnaisuuksista luovutaan hitaasti

Suomalaiset sanomalehdet alkoivat ilmoittautua poliittisesti sitoutumattomiksi 1900-luvun puolivälin jälkeen. Useat alueensa ykköslehdet ryhtyivät sitoutumattomiksi kuitenkin vasta 1990-luvulla, vain parikymmentä vuotta sitten.

Puoluesidonnaisuuksien purkautuminen johtui siitä, että tiukan puoluekannan omaavalla sanomalehdellä ei voinut olla loputtomasti kasvun mahdollisuuksia. Jos lehti halusi uusia tilaajia, poliittista aatteellista jyrkkyyttä piti lieventää. Samalla Suomen lehtikentällä käytiin kiivasta taistelua esimerkiksi maakuntien ykköslehden asemista. Ykköslehti ei oikeastaan voinut olla tiukan sidonnainen yhteen poliittiseen aatteeseen. (Tommila 2001, 51.)

Suomalaisista keskustataustaisista maakuntalehdistä Itä-Savo julistautui sitoutumattomaksi viimeisenä vasta vuonna 2002. Puoluetausta on siis enää vain historiallinen sidos. Kuitenkin sen voi olettaa vaikuttavan ainakin jollain tapaa lehtien arvomaailmaan, sillä onhan historia aina jatkumoa. (Holmberg, 2004, 13.)

3.6. Median megafoniefekti

Nykyäikää on julkisuudessa nimitetty ehkä hieman liioitellenkin media-ajaksi.

Joukkotiedotusvälineiden on nähty muokkaavan kansalaisten suhtautumista historiallisiin tapahtumiin. Median sanotaan olevan nykyään keskeinen vallan käyttäjä ja sen väline politiikassa. (Salminen, 2006, 51.) Voi ehkä jopa sanoa, että vallan vahtikoiran roolista on siirrytty vallankäyttäjän rooliin.

Ville Pitkänen (2009, 81) sanoo, että juuri journalismin yhteiskunnallisen välittäjäroolin vahvistuminen on lisännyt sen vaikutusvaltaa. Tämä valta liittyy median mahdollisuuteen määrittellä politiikan julkista agenda, eli sitä, mistä kulloinkin puhutaan. Media valitsee puheenaiheet, mutta myös kehystää niitä – ottaa puheenaiheet esille tietystä näkökulmasta.

Risto Uimonen puhuu median megafoniefektistä. Suuri mediahuomio valtaa alleen kaiken muun, aivan kuten megafonin ääni peittää alleen kaikki muut äänet. Uimosen mukaan median pauhu herättää huomion, koska sitä ei pääse pakoon. Median toistamat asiat muuttuvat vallitsevaksi totuudeksi, olivat ne sitten totta tai valheita. (Uimonen, 2009, 63–68.)

On hyvä muistaa, että median määrittelyvallasta ja niin sanotusta megafoniefektistä huolimatta viestien vastaanottajat, eli lukijat, kuuntelijat ja katselijat, eivät ole keskenään samanlaisia. Kielteinen viesti vaikkapa jostakin poliittisesta puolueesta saattaa aiheuttaa kielteisen reaktion myös viestin vastaanottajassa, mutta reaktio voi yhtä hyvin olla puoluetta puolusteleva tai täysin neutraali, jopa piittaamaton.

Median megafoniefektistä puhuttaessa, terve kriittinen asenne efektiin on paikallaan. Hyvin usein median valta politiikassa ja yleensäkin yhteiskunnassa on liioiteltua.

4. Keskusta – ei pelkkää politiikkaa

Keskustaa arvioidessa on syytä muistaa, ettei puolue ole pelkästään poliittinen liike. Väitän, että keskustalaisuus on jopa enemmänkin elämäntapa kuin poliittinen liike. Muutamalla sanalla luonnehdittuna keskusta on maakuntia, maatiloja, turkistarhoja ja uskonnollisuuttakin.

Seuraavat luvut perustelevat tätä väitettäni.

4.1. Historiaa: Maalaisliittolaisuudesta cityliberaaleihin

Keskustan juuret ulottuvat vuoden 1906 jälkeisiin aikoihin, jolloin Suomessa oli juuri käyty suurlakko. Silloin eduskuntalaitos uudistui niin, että kaikilla yhteiskuntaluokilla oli mahdollisuus osallistua päätöksentekoon.

Suomalainen talonpoikaisväki ei tahtonut löytää vaikuttamiskanavaa porvarillisesta oikeistosta, eikä sosialistisesta vasemmistosta. Syntyi tarve aivan omalle puolueelle.

Oulun seudulla vuonna 1906 perustettiin Suomen Maalaisväestön Liitto. Liiton johtohahmona oli tuolloin Kyösti Kallio. Samoihin aikoihin Etelä-Pohjanmaalla Laihialla Santeri Alkion johtamana syntyi Etelä-Pohjanmaan Nuorsuomalainen Maalaisliitto.

Vuonna 1908 suuntaukset yhdistyivät Maalaisliitto-puolueeksi, jonka ideologisena isänä pidetään edelleen Santeri Alkiota.

Monien kymmenien vuosien ajan puoluetta kannatti pelkkä talonpoikaisväestö. Heidän edukseen maalaisliitto toteutti esimerkiksi maanomistusolot merkittäväällä tavalla uudistaneen maareformin, jonka ansiosta torpparit vapautettiin.

Puolueelle kasvot tuonut Urho Kekkonen tuli koko kansan tietoisuuteen 1930-luvulla, ensin oikeusministerinä Kyösti Kallion hallituksessa. Vuonna 1944 Kekkonen pääsi Paasikiven hallituksen oikeusministeriksi, mistä viimeistään alkoi Kekkosen nousujohteinen ura kohti koko kansan Kekkosta. Presidentiksi Kekkonen valittiin vuonna 1956.

Muutos puolueen kannattajakunnassa tapahtui 1950-luvulla. Vuoden 1951 eduskuntavaaleissa puolue kärsi vaalitappion. Maalaisliitto mainitsi yhdeksi tappioon

johtaneeksi syyksi väestön muuttamisen maalta liikekeskuksiin. Puolueohjelmiin alettiin kirjoittaa kannustuksia, joiden mukaan maaseudun teollisuutta pitäisi lisätä ja ammattikouluja pitäisi rakentaa maaseudulle ”turmiollisen maaltapaon ehkäisemiseksi”. (Hokkanen 2002, 45.)

Vuoden 1951 vaaleissa äänestysprosentti laski 74,6 prosenttiin, ja maalaiskunnissa se laski vielä hieman enemmän kuin kaupungeissa. Maalaisliitto menetti 34000 ääntä ja eduskunnasta viisi paikkaa. Puoluetoimisto ja keskushallitus analysoivat tappion syyksi erään vaalipiirimuutoksen ja kommunismin pelon hälvenemisen lisäksi juuri muuttoliikkeen maaseudulta liikekeskuksiin. (Hokkanen 2002, 83–84.)

Samalla vuosikymmenellä käytiin myös Veikko Vennamon ja maalaisliiton keskinäinen taistelu, joka päättyi uuden puolueen perustamiseen. Vennamo perusti Suomen Pientalonpoikien Puolueen Pieksämäellä vuonna 1959. (Hokkanen 2002, 461.) Maalaisliitolle vennamolaisuus oli yhtenäisyyden repeämä.

Matti Kalliokoski kuvailee Suomen noottikriisin jälkeisiä vuosia maalaisliiton valtakauden huippuajaksi. Samaa aikaa määrittää maalaisliiton tärkeä aluepoliittinen tavoite, maakuntakorkeakoulut. Jo 50-luvulla puolue alkoi aktiivisesti ajaa maakuntakorkeakoulujen kehittämisestä Suomessa. Maalaisliiton mielestä jotain piti tehdä maaltamuuton hidastamiseksi. Korkeakouluja alettiin perustaa Etelä-Suomen ulkopuolelle, jopa Ouluun suhteellisen varhaisessa vaiheessa 50-luvun lopulla. Pohjois-Suomi sai oman korkeakoulunsa Rovaniemelle 70-luvulla. (Kalliokoski 2006, 119–121.)

4.1.1. Maalaisliitosta keskustapuolueeksi ja lopulta keskustaksi

Vuonna 1961 perustettiin maalaisliitosta erillinen Suomen Keskustapuolue. Sen takana oli muun muassa kaupunkien maalaisliittolaisia, jotka halusivat yrittää uudessa, maalaisliiton rasitteista vapaassa puolueessa. Puheenjohtaja oli ministeri Pauli Lehtosalo, ja puolueen hallitukseen valittiin maalaisliittolaisia sekä uusia ulkopuolelta tulleita henkilöitä. Vuoden 1962 eduskuntavaaleissa maalaisliitto suhtautui vaaliliittoihin aktiivisen myönteisesti. Maalaisliitto pyrkiin koko maan kattaviin keskustalaisiin vaaliliittoihin. Jopa vaalijulisteissaan maalaisliitto puhui keskustalaisuudesta ja korosti maalaisliiton yleispuolueluonnetta. Ehkä tämä kannatti, sillä helmikuussa järjestetyissä vaaleissa maalaisliiton äänimäärä kasvoi eniten, ja puolue sai eduskunnasta lisäpaikkoja. Maalaisliitosta

tuli ylivoimaisesti suurin eduskunnan ryhmä 53 edustajapaikallaan. (Hokkanen 2002, 529–531.)

Maalaisliitto oli vuonna 1962 koko maan suurin ja johtava puolue. Siitä seuraavat kolme vuotta olivat puolueessa nimenmuuttokeskustelun aikaa. Vuonna 1962 hyväksyttiin Kemin puoluekokouksessa ohjelmaudistus sekä puolueen periaate- ja tavoiteohjelma. Siihen kuului suuntautuminen varovaisesti kohti yleispuoluetta, ja maalaisliitostakin puhuttiin jo keskustapuolueena. (Hokkanen 2002, 563–568.)

Vuonna 1964 Johannes Virolainen valittiin huomattavan täpärän äänestyksen jälkeen puolueen puheenjohtajaksi V. J. Sukselaisen tilalle. Virolaisen takana oli tuolloin Urho Kekkonen ja puolueen K-linja. Maalaisliiton nimenmuutos kypsyi lopullisesti vuonna 1965, jolloin kymmeniä vuosia maalaisliiton nimellä kulkenut puolue muuttui keskustapuolueeksi. Paineet nimenmuutokseen olivat tietysti Suomen yhteiskuntarakenteen muuttumisessa. Suomi teollistui nopeasti, maalaisväestö muutti kaupunkeihin ja koko kansan yhtenäiskulttuuri alkoi sirpaloitua. Paineita tuli myös Suomen ulkopuolelta, sillä muissa pohjoismaissa vanhat talonpoikaispuolueet olivat muuttuneet keskustalaisiksi yleispuolueiksi. Kaikkia maalaisliiton muuttuminen keskustapuolueeksi ei miellyttänyt, sillä osa pelkäsi puolueen unohtavan maaseudun kokonaan. Veikko Vennamo puolestaan vaihtoi samoihin aikoihin puolueensa nimeksi Suomen maaseudun puolueen. (Kalliokoski 2006, 120–124.)

Keskustapuolueen asema alkoi murentua 70-luvulla. Urho Kekkostakin alkoivat puoltaa keskustan lisäksi muut puolueet jo presidentinvaaleissa 1968. Keskustapuolueella oli ollut määräävä asema paitsi sisäpolitiikassa, myös ulkopoliittikan hoidossa ja erityisesti itäisen naapurin kanssa toimimisessa. Myös tämä yksinoikeus alkoi mureta. Oman paineensa toi peliin myös Veikko Vennamon SMP, joka onnistui vuoden 1970 eduskuntavaaleissa saamaan läpi 18 edustajaa entisen yhden sijaan. Tämä oli keskustapuolueelle murskatappio, sillä SMP oli kaiken lisäksi kampanjoinut ahkerasti maaseudun väen, ”unohdetun kansan” puolesta.

Vuoden 1980 puoluekokouksessa nuori polvi kukisti vanhan, kun 33-vuotias Paavo Väyrynen voitti 66-vuotiaan Johannes Virolaisen puheenjohtajavaalissa. Nuori polvi valtasi tilaa myös puoluesihteerin roolissa, jonka sai pari vuotta Väyrystä nuorempi Seppo Kääriäinen.

”Kansanvalta on puhunut – pulinat pois”, totesi tuolloin kokenut poliitikko ja hyvä häviöjä Virolainen. Kekkosen presidenttiys päättyi terveydellisistä syistä vuonna 1981.

Vuonna 1987 keskustapuolue joutui oppositioon ja ärhäköityi. Presidentinvaaleissa 1988 puolueen ehdokas oli ristiriitaisia tunteita herättänyt Paavo Väyrynen, mutta voiton vei SDP:n Mauno Koivisto. Vuonna 1988 keskustapuolueen nimi muutettiin Suomen keskustaksi, ehkä puolueväen kielteiseksi kokeman kepu-nimityksen vuoksi. (Kalliokoski 2006, 127–151.)

4.1.2. Vaalivoiton kautta kaupunkeihin

Vuoden 1990 keskustan puheenjohtajakisa sai näkyvyyttä, eikä vähiten sen vuoksi, että puheenjohtajakilpaan osallistui vahvana ehdokkaana myös kansanedustaja Eeva Kuuskoski-Vikatmaa. Keskustassa ei aiemmin ollut tapana nostaa naisia keskeisille johtopaikoille, mutta tällä kertaa mahdollista oli naisen nouseminen puolueen puheenjohtajaksi. Niin ei kuitenkaan käynyt, vaan puheenjohtajuuden vei suurelle yleisölle vielä tuntematon 35-vuotias Esko Aho. Seppo Kääriäinen ennusti puolueelle vuoden 1991 eduskuntavaaleissa ”veret seisauttavaa vaalivoittoa”, jonka puolue saikin. Keskusta sai äänistä lähes 25 prosenttia ja nousi jälleen Suomen suurimmaksi puolueeksi. Keskusta oli onnistunut tavoittamaan perinteisen kannattajakuntansa lisäksi nuoria ja äänestäjiä Etelä-Suomen kaupungeista. Lisäksi keskustan riveihin oli ilmestynyt taitavia naispoliitikkoja, jotka vetosivat uudistusmielisiin äänestäjiin. Esko Ahosta tuli pääministeri, joka joutui heti vaikean 90-luvun alun laman eteen. Laman hoito jätti jälkensä, ja keskusta joutui vuoden 1994 presidentinvaaleissa sivustaseuraajan rooliin. Esko Aho johdatteli Suomen hakemaan Euroopan Unionin jäsenyyttä vuonna 1992. Vuoden 1994 kansanäänestyksen jälkeen selvää oli, että EU:hun mennään, mutta keskustan vahvoilla alueilla EU-vastustus oli vahvaa. Puolueen kannatus laski, keskusta hävisi eduskuntavaalit 1995 ja joutui pitkäksi ajaksi oppositioon.

Keskustalaiset maanviljelijät joutuivat opettelemaan elämää EU:n alaisina, täyttelemään tukihakemuksia ja taivuttamaan ajatuksensa unionin projektimaailmaan. Eurovaalit 1996 osoittivat, että keskustalaisetkin haluavat olla mukana unionin päätöksenteossa.

Vuoden 1999 eduskuntavaaleissa keskusta nosti kannatustaan, mutta hallitukseen puolue ei noussut. Esko Aho lähti ehdolle presidentinvaaleihin seuraavana vuonna ja hävisi niukasti Tarja Haloselle. Aho lähti Harvardiin, hänen aikakautensa päättyi ja tilalle valittiin Anneli Jäätteenmäki. Keskusta osoitti erikoista uudistusmieltä valitessaan ensimmäisenä suurena puolueena naisen puheenjohtajakseen. Eduskuntavaaleissa 2003 keskusta profiloitui kiivaana vaihtoehtona silloiselle hallitukselle, eikä vähiten Jäätteenmäen Irak-gaten vuoksi. Keskusta

nousi vaaleissa suurimmaksi puolueeksi, ja Jätteenmäestä tuli Suomen ensimmäinen naispääministeri. Tosin se pesti jäi lyhyeksi, sillä Jätteenmäki joutui eroamaan Irak-gaten vuoksi.² Tilalle pääministeriksi ja puolueen puheenjohtajaksi tuli Matti Vanhanen, joka oli ehdolla myös presidentiksi. (Kalliokoski 2006, 153–160.)

4.2. Puolueen piirteitä

Keskustalaisesta, silloisesta maalaisliittolaisesta ajattelumaailmasta voi poimia viisi perusainesta. Näitä esittelee väitöskirjassaan Seppo Kääriäinen (2002, 54–55). Aatteen ytimessä ovat Pohjanmaan ja Itä-Suomen pienviljelijöiden arvomaailma, johon liittyy vahvasti Santeri Alkion ajattelun maaseutuhenkisyys. Näin ollen puolueen politiikka nojautui pienviljelijöiden maailmankuvaan. Syntyi oma erityinen poliittis-ideologinen väylä, joka sijoittui kapitalismin ja sosialismin väliin.

Lisäksi maalaisliittolaisuuteen on vaikuttanut suomalaiskansallinen ajattelu. Santeri Alkio korosti suomen kielestä ja suomalaiskansallisuudesta nousevaa uutta kansallista kulttuuria. Alkio pyrki kehittämään maalaisliittoa sivistysliikkeen suuntaan. Kansan oli itse sivistettävä itsensä.

Maalaisliittolaisen ideologian taustalla on demokraattinen perusvire. Maaseutuväestölle demokratian eteneminen merkitsi heidän asemansa nousua. Suomen hallitusmuototaistelussa maalaisliitto otti kantaa tasavallan puolesta. Myöhemmin maalaisliitto otti voimakkaasti kantaa oikeistoradikalismien pysäyttämiseksi Suomessa 1930-luvulla.

Maalaisliittolaisuuden neljäs perusaines on laillisuuden korostaminen. Puolue korosti parlamentaaristen menettelytapojen käyttämistä. Maalaisliitto nojasi lakikirjaan ja Raamattuun jopa sen vaalimainoksissa 1950-luvulla.

² Irak-gateksi on nimitetty tapahtumasarjaa, jonka päätteeksi pääministeri Anneli Jätteenmäki joutui eroamaan virastaan kesäkuussa 2003. Eduskuntavaaleissa 2003 Irak oli yksi puheenaiheista. Jätteenmäki syytti eräässä vaalitentissä Paavo Lipposta Suomen liittämistä Irakin-sotaa tukeneeseen liittoumaan. Vaaleissa keskustasta tuli suurin puolue ja Jätteenmäestä pääministeri. Vaalien jälkeen paljastui, että Jätteenmäki oli saanut Irak-tietonsa ulkoministeriön salaisiksi luokittelemista asiakirjoista. Aluksi Jätteenmäki kielsi saaneensa papereita, seuraavaksi kertoi saaneensa tietoja yllättäen ja pyytämättä. Tapahtumasarja aiheutti eduskunnassa luottamuspulan, jonka vuoksi Jätteenmäki päätyi eroamaan pääministerin tehtävästä.

Viides maalaisliiton ideologinen peruspiirre liittyy uudistusmielisyyteen ja kansallisen sovun hakemiseen. Esimerkiksi käy Suomen sisällissota, jonka jälkeen maalaisliitto haki hanakasti kansallista sovintoa ja erottautui oikeiston sekä vasemmiston joukosta omalla integraatioideologiallaan.

4.3. Keskusta ja media

Maalaisliittolaista taustaa on ollut Ilkalla, Keskisuomalaisella, Savon Sanomilla, Lallilla, Etelä-Saimaalla, Pohjolan Sanomilla, Maakansalla, Kainuun Sanomilla, Karjalan Maalla, Keskipohjanmaalla, Liitolla, Lapin Kansalla ja Turunmaalla.

1950-luvun alussa sitoutumattomia sanomalehtiä oli vain 30 prosenttia, ja vuonna 1962 sitoutumattomia oli 40 prosenttia. Maalaisliittolaisen taustan omanneet lehdet säilyttivät asemansa useimmiten hyvin 1960- ja 1970-luvun lehtikuolemien aikaan: noin kymmenessä tapauksessa voittaja maakuntalehtien ykkösten ja kakkosten välillä oli maalaisliittolainen lehti. Kari Hokkanen selittää ilmiötä lehtien uskollisella tilaajakunnalla, jonka ansiosta liikelämän ilmoitukset päättyivät ilmoittajan poliittisesta taustasta huolimatta maalaisliittolaiseen lehteen. Siellä, missä on yleisöä, on myös ilmoituksia. (Hokkanen 2002, 258–259.)

Kuitenkin jo 50-luvulla alkoi lehdistössä yleinen pyrkimys päästä irti puolueesta. Osaltaan siihen vaikutti maakuntien ykkös- ja kakkoslehtien kilpailu. Kun kakkoslehti alkoi jäädä ykköslehden jalkoihin, takertui se entistä enemmän puolueeseen, jonka tuella oli kuihtuvalle lehdelle entistä suurempi merkitys. Ykköslehti taas alkoi nähdä puoluesiteen rasitteena. (Hokkanen 2002, 266–267). Pitkä matka oli vielä kuitenkin siihen, että lehdet julistautuivat poliittisesti sitoutumattomiksi.

Seppo Kääriäinen ottaa väitöskirjassaan esille yhden keskustalaisuuden tradition, joka on kiinnostava median kannalta. Kansanedustaja Kalle-Kustaa Pykälän mukaan nimetty pykäläläisyys liittyy kansan ja eliitin väliseen suhteeseen. Pykälä johti Karjalan maalaisliittolaisia 1910-luvulla. Hän oli kuuluisa herrojen puheista piittaamaton johtaja. Kääriäisen mukaan maalaisliittolaisten epäily ja vastenmielisyys virkamiehiä, byrokratiaa ja eliittiä kohtaan juontaa juurensa veroa kantavista ja sotia käyvistä virkamiesluokista sekä taloudellista voittoa tavoittelevien patruunoiden epämiellyttävästä käytöksestä. Nykyistä keskustaakin voi kutsua antibyrokraattiseksi ja antikapitalistiseksi. (Kääriäinen 2002, 57.)

Paavo Väyrynen lanseerasi käsitteen ”mediapeli” vuoden 1994 presidentinvaalien aikaan. Väyrynen oli vaaleissa keskustan presidenttiehdokkaana.

Mediapelillä Väyrynen tarkoitti kahta asiaa. Ensiksi hän väitti, keskeisistä tiedotusvälineistä esimerkiksi Hufvudstadsbladet, Iltalehti ja MTV olivat julkaisseet tahallaan ”harhaanjohtavia” gallup-tuloksia presidenttikisasta. ”Väärissä” tuloksissa Väyrynen oli vasta neljäntenä, kun hänen olisi pitänyt olla Martti Ahtisaaren jälkeen toiseksi suosituin presidenttiehdokas. Väyrynen ajatteli, että tällainen tulos vaikuttaisi kansan äänestyskäyttäytymiseen. Kansa äänestäisi ennemmin Elisabeth Rehniä kuin Väyrystä, koska Rehn näytti gallupien valoissa menevän toiselle kierrokselle.

”Väärrien” gallup-tulosten lisäksi Väyrynen syytti Yleisradiota ja MTV:tä siitä, että nämä olivat uutislähetysissään asettaneet hänet epäilyttävään valoon vaalien ensimmäistä kierrosta edeltävänä iltana. Televisiossa kerrottiin, että Venäjän federaatio oli lähettänyt Suomelle nootin kahden järjestön huolestuttavasta toiminnasta Suomessa. Venäjän mukaan Suur-Suomi-yhdistys ja Isänmaallinen Kansallis-Liitto ajoivat tavoitteita, jotka olivat ristiriidassa Pariisin rauhansopimuksen kanssa. Venäjä tiedusteli Suomelta, mitä maa aikoo tehdä järjestöjen toiminnalle. Uutislähetysessä julkaistiin Suur-Suomi-yhdistyksen puheenjohtajan haastattelu, jossa puheenjohtaja arvioi nootin taustalla olevan halua vaikuttaa presidentinvaalien tulokseen. Hän arveli, josko Paavo Väyrynen oli tilannut Venäjältä nootin pelotellakseen suomalaiset Väyrysen taakse. (Pernaa & Pitkänen 2006, 38–39.)

5. Tutkimuksen aineisto

Aineistoni koostuu kahdesta osasta: sanomalehdistä ja sähköpostitse tekemistäni kyselyistä ja haastatteluista. Kyselyiden avulla pyrin luomaan kokonaiskuvaa, mitä ”etelän media” oikeastaan tarkoittaa ja mitkä ovat käsitteen taustat. Sanomalehtianalyysin teen keskustaan liittyvästä lehtikirjoittelusta. Sen avulla selvitän, minkälaisiin kehyksiin sanomalehdet asettavat uutisissaan ja toimituksellisessa mielipideaineistossaan keskustan, eli millaisena keskusta sanomalehtien julkisuudessa esitetään.

5.1. Sanomalehdet

Aineistonani käytän Aamulehden, Helsingin Sanomien ja Ilkan keskustan puoluekokouksen aikaisia juttuja. Tutkimuksessani etelän mediaa edustaa vahvimmin Helsingin Sanomat, koska julkisuudessa ja keskustalaisten keskuudessa tämä lehti käsitetään useimmiten parjatuksi etelän mediaksi. Aamulehti on toinen etelän median edustaja, tosin lievemmillä voimakkuudella kuin Helsingin Sanomat. Maakuntien lehteä edustaa Ilkka vahvan keskustaja maakuntataustansa vuoksi. Nykyisin kaikki nämä lehdet ilmoittavat olevansa sitoutumattomia sanomalehtiä.

Haluan saada aineistostani irti kokonaisvaltaisia käsityksiä keskustapuolueesta. Tästä syystä tutkin sekä lehtien uutisia että niiden toimituksellista mielipideaineistoa, eli pääkirjoituksia, kolumneja ja kommentteja. Käytännössä tutkin siis kaikkia lehtien aihetta koskevia kirjoituksia, joiden takana on lehden toimitus.

Valitsen tutkimukseeni keskustan vuoden 2010 kesäkuun puoluekokouksen aikaiset jutut, koska tapahtuma oli ainoastaan keskustaa koskeva ja suhteellisen neutraali. Vaalirahakohua en valinnut tutkimuskohteekseni, koska yksin keskustapuolue ei ollut osallisena kohussa. Lisäksi puoluekokouksen valintaa puoltaa myös tapahtuman valtakunnallinen kiinnostavuus: käytännössä kokouksessa valittiin Suomelle uusi pääministeri.

Uskon, että tällaisessa tapahtumassa juttujen tekijöiden käsitykset ja halut kehystää aihetta tietyllä tavalla tulevat parhaiten esiin. Myös tutkimustaloudellisista syistä on mielekästä valita yksi tutkittava tapahtuma, niin sanottu case.

5.1.1. Aamulehti

Aluksi Aamulehti perustettiin konservatiivisen ja kieliasiassa varovaisen Tampereen Sanomien kilpailijaksi vuonna 1881. Silloista Aamulehteä luonnehditaan radikaaliksi. Kun Tampereen Sanomat siirtyi nuorsuomalaisten haltuun, myös Aamulehti myötäili silloin tällöin nuorsuomalaisia näkemyksiä 1880-luvun lopulla.

Aamulehdessä syttyi suuntataistelu ensimmäisen sortokauden aikana. Lehti oli siirtynyt päätoimittaja Kaarlo Viljakaisen vaikutuksesta perustuslaillisten joukkoihin. Suuntataistelu päättyi vanhasuomalaisten voittoon. Nuorsuomalaiset lähtivät johtokunnasta ja päätoimittaja Viljakainen erosi vuonna 1905.

Suomen autonomiakauden loppuajan Aamulehti oli suomalaisen puolueen kannalla. Kun vuonna 1918 Suomessa keskusteltiin hallitusmuodosta, Aamulehti päätyi lopulta monarkistiselle kannalle ja kokoomuksen äänenkannattajaksi.

Tampereen ja osittain Hämeen päälehden aseman Aamulehti saavutti jo 1880-luvulla. Vaikka Tampere oli tunnetusti työläisvoittoinen kaupunki, edes sosiaalidemokraattisesta Kansan Lehestä ei ollut Aamulehden kilpailijaksi. (Landgren, Leino-Kaukiainen, Salokangas, Salminen, 1988, 13–14.)

Aamulehti julistautui poliittisesti sitoutumattomaksi vuonna 1992. Silloinen lehden päätoimittaja Raimo Seppälä näki, ettei Aamulehdellä ja kokoomuksella ollut enää minkäänlaista riippuvuussuhdetta. (Anttila 1991, 40–41.)

Aamulehden levikki vuonna 2010 oli 131 539 (Levikintarkastus Oy).

5.1.2. Helsingin Sanomat

Helsingin Sanomat syntyi nuorsuomalaisten Päivälehden lakkauttamisen jälkeen puoluesuunnan uudeksi päälehdeksi vuonna 1904. Perustajia olivat Päivälehdenkin takana olleet tahot. Lehden ensimmäinen päätoimittaja oli nuorsuomalaisen puolueen oikeistosiipeen kuulunut Heikki Renvall. Kesän 1906 jälkeen lehden linjaa muovasivat pääasiassa Eero Erkko, K.J. Ståhlberg ja vasemmistosiipeen kuulunut E.N. Setälä. Oikeistosiipi perusti lehdekseen Suomalaisen Kansan vuonna 1907, koska ei saanut ääntään kuuluviin Helsingin

Sanomissa. Suomalainen Kansa kuitenkin lakkasi ilmestymästä vuonna 1911, minkä jälkeen Helsingin Sanomat oli puolueen kiistaton päälehti.

Vuosina 1917–1918 Helsingin Sanomien piiri oli edistyspuolueen perustajien ydinjoukko. Lehdestä tuli edistyspuolueen päälehti. Vuonna 1927 päätoimittaja Erkko kuoli ja päätoimittajuus jaettiin hänen poikansa Eljas Erkon ja edistyspuolueeseen kuuluneen W.W. Tuomiojan kesken. Vuonna 1931 Eljas Erkosta tuli lehden ainoa päätoimittaja, kun Tuomioja erosi tehtävästä.

Eljas Erkon aikana lehti irtaantui kilpailijoistaan ja saavutti menestystä pääkaupungissa ja erityisesti sen työväestössä. Suomen Sosialidemokraatti -lehti luultavasti menetti lukijoitaan jonkin verran Helsingin Sanomille. Lisäksi se ei onnistunut saamaan lukijoikseen kaupunkiin muuttaneita työläisiä, jotka edelleen äänestivät vasemmistoa, mutta ryhtyivät lukemaan Helsingin Sanomia. (Leino-Kaukiainen, Nygård, Salokangas, 1988, 130–133.)

Helsingin Sanomat on säilyttänyt asemansa pääkaupunkiseudun ykköslehtenä. Vuonna 2010 lehden levikki oli 383 361 (Levikintarkastus Oy).

5.1.3. Ilkka

Ilkka on Etelä-Pohjanmaalla päivittäin ilmestyvä sanomalehti. Lehden perusti Santeri Alkio vuonna 1906 tavoitteenaan koota Etelä-Pohjanmaan maalaisnuorsuomalaiset puolueen vasemman laidan ajatusten taakse ja uudistaa nuorsuomalainen puolue sen sisältä käsin. Samat tavoitteet olivat nuorsuomalaisella maalaisliitolla, jonka äänenkannattaja Ilkasta tuli, kun nuorsuomalaisuuden sisäinen uudistaminen nähtiin mahdottomaksi ja Alkion nuorsuomalainen maalaisliitto yhdistyi valtakunnalliseen maalaisliittoon.

Ilkassa poliittinen sanoma pidettiin hyvin esillä, vaikka se esti lehteä saamasta muita puolueita kannattavia lukijoita. Ilkasta tuli lopulta Alkion vetämänä maalaisliiton epävirallinen puoluelehti. Puolueen johtavan lehden aseman Ilkka säilytti aina sotavuosiin saakka. Lehdellä oli sen ilmestymispaikasta huolimatta valtakunnallista merkitystä, koska se oli suurimman porvarillisen puolueen ja lähes pysyvän hallituspuolueen päälehti. Sodan jälkeen maalaisliitto perusti päälehden Helsinkiin. (Salokangas, 1988, 173–176.)

Myöhemmin Ilkka on julistautunut sitoutumattomaksi sanomalehdeksi. Vuonna 2010 sen levikki oli 53 768 (Levikintarkastus Oy).

Ilkka erottautuu edelleen muista keskustataustaisista lehdistä. On katsottu, että alueellisuus ja poliittisuus kytkeytyvät Ilkassa avoimemmin toisiinsa kuin muissa keskustataustaisissa sanomalehdissä. (Hujanen 2000, 185.)

5.2. Keskustan kesäkuun 2010 puoluekokous

Tutkin Helsingin Sanomien, Aamulehden ja Ilkan kesäkuussa vuonna 2010 käydyin keskustan puoluekokouksesta kertovia juttuja. Kokouksessa valittiin Suomelle uusi pääministeri ja keskustalle uusi puheenjohtaja Matti Vanhasen jättäytyttyä pois tehtävästä.

Kirjoittelu puoluekokouksesta ja sen henkilövalinnoista alkoi jo silloisen pääministerin Matti Vanhasen ilmoituksesta lähteä puheenjohtajan tehtävistä. Vanhanen ilmoitti asiasta blogissaan ja Suomenmaa-lehdessä juuri ennen jouluaattoon vuonna 2009.

Vanhasen seuraajaksi povattiin pitkään ympäristöministeri Paula Lehtomäkeä, joka ei kuitenkaan lähtenyt puheenjohtajakisaaan mukaan. Lopulta puheenjohtajuudesta kamppailivat kansanedustaja Timo Kaunisto, hallinto- ja kuntaministeri Mari Kiviniemi, elinkeinoministeri Mauri Pekkarinen ja ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Paavo Väyrynen.

Lahdessa pidetty puoluekokous alkoi perjantaina 11. kesäkuuta. Lauantaina 12. kesäkuuta puoluekokousedustajat valitsivat keskustalle puheenjohtajaksi Mari Kiviniemen.

Ensimmäisellä äänestyskierroksella putosivat Timo Kaunisto ja Paavo Väyrynen, ja toiselle kierrokselle selvisivät Mari Kiviniemi ja Mauri Pekkarinen. Kiviniemi sai toisella äänestyskierroksella 1357 ääntä, Mauri Pekkarinen 1035.

Sunnuntaina 13. kesäkuuta puoluekokous päättyi puoluekokouksen pääjuhlaan, jossa kuultiin uuden puheenjohtajan, Mari Kiviniemen linjapuhe. Myöhemmin Mari Kiviniemestä tuli odotetusti Suomen pääministeri.

Kiviniemen aika päättyi suhteellisen nopeasti. Vuoden 2011 eduskuntavaaleissa keskusta koki karvaan tappion ja seurasi sivusta perussuomalaisten hurjaa vaalimenestystä, joka oli saanut alkunsa jo vuoden 2008 kuntavaaleissa. Mari Kiviniemi päätti jättäytyä pois puheenjohtajan tehtävistä. Julkisesti hän perusteli päätöstään sillä, ettei puolue ollut hänen aikanaan saanut

tarvitsemaansa nostetta. Vuonna 2012 keskusta valitsi Kiviniemen tilalle uuden puheenjohtajan, yritysmaailmasta tutun, mutta suurelle yleisölle vieraan poliitikon Juha Sipilän.

5.3. Metodina kehysanalyysi

Metodini Helsingin Sanomien, Aamulehden ja Ilkan keskustan puoluekokousaiheisia juttuja tutkiessani on kehysanalyysi. Kehysanalyysi ei varsinaisesti ole mikään yksittäinen tutkimusmenetelmä, vaan se tarjoaa lähinnä erilaisia työkaluja tutkimuksen alla olevan aiheen käsittelemiseen.

Kehysanalyysi tutkimusmetodina käsittää monia erilaisia lähestymistapoja. Sitä onkin pidetty hieman epämääräisenä ja epäselvänä. (Scheufele 1999, 103.) Itse näen tämän metodin heikkouden samalla sen vahvuutena. Myös Paul D'Angelo pitää kehysanalyysin vahvuutena juuri sen joustavuutta (2002).

Kehysanalyysi sopii tutkimukseni aiheeseen mainiosti, sillä sen avulla saan kaivettua esille kokonaisvaltaisia käsityksiä keskustan olemuksesta ja sen käsittelytavoista lehtijutuissa – eli juuri niitä seikkoja, joita keskustalaiset poliitikot nostavat esille sähköpostikyselyssä. Tämän kyselyn tuloksia erittelen myöhemmin luvussa 5.4. Sitä ennen esittelen vielä kehysanalyysin taustoja.

5.3.1. Kulttuurintutkimus

Tutkimuksessani en katso journalismin olevan todellisuuden peili, vaan yksi todellisuuden rakentajista. Jutut keskustasta ja niissä tehdyt kehystämisen valinnat rakentavat todellisuutta, tekevät keskustan näkyväksi tietyistä näkökulmista – antavat keskustalle merkityksiä. Kehysanalyysini sijoittuu siis kriittisen kulttuurintutkimuksen alueelle.

Mediatutkimuksessa 1940-luvulta hallinnut joukkoviestinnän vaikutuksista kiinnostunut MCR-perinne (Mass Communication Research) alkoi 1970-luvulla väistyä kulttuurintutkimuksen tieltä. (Pietilä 1997, 280.) Kulttuurintutkimus on sittemmin

muodostunut sekä Suomessa että kansainvälisesti yhdeksi keskeisimmäksi osa-alueeksi sosiologiassa, kirjallisuustieteessä ja tiedotustutkimuksessa. (Alasuutari 1994, 32.)

Kulttuurintutkimuksen käsite on käänös termistä *cultural studies*, jonka alkuperä on englantilaisessa Birminghamin koulukunnassa. Vuonna 1964 Birminghamin yliopistoon perustettiin Nykykulttuurin tutkimuskeskus, jonka tutkimustyöstä kriittisen kulttuurintutkimuksen suuntaus syntyi. Tutkimustyö käsitteli yhteiskuntien ja ryhmien muuttuvia elämäntapoja sekä merkityksien verkostoja, joita yksilöt ja ryhmät käyttävät jäsentääkseen todellisuutta ja kommunikoidakseen toistensa kanssa. Työ ylitti oppialarajat – joukkoviestinnän tutkimus edusti yhtä sarkaa. Stuart Hallista tuli keskuksen mediaryhmän kärkinimi hänen tultuaan sen johtajaksi vuonna 1969. (Pietilä 1997, 270.)

Birminghamin koulukunnassa kulttuurin käsite tarkoittaa jotain sellaista kuin *kollektiivinen subjektiviteetti*. Tämä tarkoittaa jonkin yhteisön piirissä omaksuttua elämäntapaa sekä tapaa hahmottaa maailma ja kokea se mielekkääksi. Tämä käsitys kulttuurista on laajempi kuin perinteiseksi koettu *hierarkkinen* kulttuurikäsitys, jossa kulttuuria on kaikki paras ja kaunein, jota jokin sivilisaatio on tuottanut. (Alasuutari 1994, 47–48.)

Kulttuurin käsitteen määrittelyssä ja ymmärtämisessä on kuitenkin eroavaisuuksia jopa kulttuurintutkimuksen sisällä. Kulttuurin käsitteen määrittelyn sijaan oleellista kulttuurintutkimuksessa onkin se, että suuntaus korostaa yhteiskuntaelämän merkitysvälitteisyyttä. (Alasuutari 1994, 49.) Kriittinen kulttuurintutkimus on kiinnostunut juuri siitä, miten ihmisten välisessä arkipäiväisessä viestinnässä tuotetaan erilaisia merkityksiä. (Horsti 2005, 46.)

5.3.2. Sosiaalinen konstruktioismi

Tutkimukseni kannalta oleellista on sosiaalisen konstruktioismin käsite. Pekka Kuusela määrittelee sosiaalisen konstruktioismin osuvasti. Kuuselan mukaan sosiaalisessa konstruktioismissa sosiaalinen todellisuus rakentuu historian, kulttuurin ja kielen muodostamalle pohjalle (Kuusela 2002, 51.) Ihmisen ymmärrys ympäristöstään ei tule luonnosta itsestään, vaan se rakentuu ihmisten päivittäisestä kanssakäymisestä (Burr 2003, 4.) Tämä tarkoittaa, että jokin maailman ilmiö ei vielä sinällään merkitse mitään. Se saa

merkityksensä vasta, kun sille annetaan merkityksiä sosiaalisissa kanssakäymisissä – esimerkiksi juuri journalismin keinoin lehtien sivuilla.

Kriittisen kulttuurintutkimuksen kärkinimen Stuart Hallin mukaan tietyllä ilmiöllä ei ole luonnostaan merkitystä, joka yksinkertaisesti heijastuisi merkkien välityksellä kieleen, vaan kieli mahdollistaa sen, että asioilla on merkitys. (Hall 1997, 3.)

Tämä todellisuuskäsitys on helppo ymmärtää, kun sitä vertaa täysin erilaiseen käsitykseen todellisuudesta: praksismiin. Praksismissa todellisuus esiintyy ihmiselle sen käytäntösuhteen kautta, joka ihmisellä on maailmaan. Tämän mukaan esineet esittäytyvät ihmiselle sen mukaan, mikä on niiden käyttötarkoitus. Esimerkiksi vasara hahmotetaan nimenomaan naulojen lyömiseen tarkoitettuna työkaluna. (Alasuutari 1994, 51.) Sosiaalinen konstruktionismi taas näkee vasarassa muitakin merkityksiä, jotka ovat syntyneet ihmisten välisessä kanssakäymisessä.

Kriittisessä kulttuurintutkimuksessa journalismi nähdään areenana, jossa näistä eri merkityksistä taistellaan. (Horsti 2005, 46.) Kun ilmiöillä ei ole luonnostaan merkityksiä, asioille voidaan antaa keskenään hyvin erilaisiakin merkityksiä. Yksilöt ja ryhmät antavat ilmiöille eri merkityksiä ja pyrkivät saattamaan omat merkityksenantonsa vallitseviksi merkityksiksi. Samalla ihmiset toimivat yhteiskunnassa asioiden saamien merkityksien pohjalta. Siksi merkityskamppailulla on itselläänkin suuri merkitys. (Pietilä 1997, 270.)

Koska vasta sosiaalinen kanssakäyminen luo merkityksiä, kielen täytyy olla jotakin paljon enemmän kuin pelkästään itseilmaisun tapa. Kieli ei ole passiivinen ajatusten ja tunteiden kulkuväline, vaan se on todellisuuden rakentaja. (Burr 2003, 8.)

5.3.3. Kehystäminen on juonen löytämistä

Kehyksen englanninkielinen termi on ”frame”, jonka yhdysvaltalainen sosiologi Erving Goffman esitteli teoksessaan *Frame Analysis: An Organization of Experience* (1974). Kuten Goffmanin kirjan nimi kertoo, kehystäminen on olemassa olevien seikkojen järjestämistä – eli juuri sitä, mitä journalistit joutuvat tekemään jokapäiväisessä työssään, järjestämään maailmaa yleisölle ymmärrettävään muotoon ja luomaan merkityksiä. Goffman puhuu niin

sanotusta tilannemääritelmästä. Kun ihminen tulee uuteen sosiaaliseen tilanteeseen, hän tekee katsauksen: mitä tässä on nyt meneillään? (Karvonen 2000, 1-2.)

Suuri osa ihmisen arkielämän sattumuksista on niin tavallisia, että sosiaalisten tilanteiden tunnistaminen ei tuota ongelmia. Karvonen ottaa esille esimerkin tapauksesta, jossa tilannemäärittely onkin ihmiselle jo hankalaa. Ihminen kävelee kadulla ja näkee yhtäkkiä edessään maassa makaavan henkilön. Mikä on tilannemääritelmä tässä tapauksessa? Onko henkilö juopunut, saanut sairaskohtauksen vai onko meneillään kenties julma pila? Ihminen valitsee kehyksen ja alkaa hakea vihjeitä, jotka vahvistaisivat kyseisen kehyksen oikeaksi. (Karvonen 2000, 1-2.) Jos ihminen valitsee seistessään kadulla makaavan henkilön edessä juoppokehyksen, hän alkaa hakea tätä kehystä tukevia vihjeitä ympäristöstä. Onko henkilön vieressä tyhjennetty viinapullo? Haiseeko hän viinalta?

Erkki Karvosen (2000) mukaan kehys on toimittajan apuna silloin, kun hänen on löydettävä tai keksittävä juoni eri lähteistä tulvivista informaation palasista. Informaation palasista toimittaja muovaa mahdollisimman helposti käsitettävissä olevan kuvan yleisölleen. Kehyksen rakentaminen on siis ikään kuin juonen rakentamista.

5.3.4. Kehystäminen on valtataistelua

Kehystämiseen liittyy olennaisesti taistelu vallasta. Se on yksi tapa luoda jollekin asialle tai ilmiölle yhteiskunnassa keskenään kilpailevia merkityksiä. Journalismi on vuorovaikutusta toimittajien, lähteiden ja yleisön kesken. Kehystämisessä on siis kyse myös yhteiskunnallisesta valtataistelusta. Tiedotusvälineiden luomassa julkisuudessa eri tekijät, kuten poliitikot, taistelevat siitä, minkälainen todellisuus julkisuudessa rakennetaan (Gurevitch & Levy 1985, 19). Kehysanalyysia onkin sovellettu erityisesti poliittisen viestinnän tutkimuksessa (Pietilä 1997, 203).

Todd Gittlin on määritellyt kehyksen median näkökulmasta. Hänen mukaansa median kehykset ovat lausumattomia ja tiedostamattomaksi jääviä malleja, jotka jäsentävät maailmaa journalistille itselleen ja journalistin tuotoksia kuluttaville yleisölle. Kehys on valikoinnin, poissulkemisen ja painottamisen lopputulos. (Gittlin 1980, 7.)

Kehystämisen sijaan on puhuttu myös skeemoista ja tulkintapaketeista. Robert Entmanin mukaan kehystämisessä on kyse joidenkin kuvatun todellisuuden elementtien suurentamisesta

ja joidenkin toisten elementtien kutistamisesta. Toimittaja nostaa käsittelemästään aiheesta esille joitakin puolia toisten puolien kustannuksella. (Entman 2004, 5.)

Erkki Karvonen sanoo, että kehystämisen on valikoivaa kontekstualisointia. Tiedostamattaan tai tiedostaen toimittaja voi suostutella yleisönsä ajattelemaan jostakin asiasta haluamallaan tavalla, kun hän luo näkökannalle sopivat kehykset.

D'Angelo esittelee kolme kehysanalyysin tutkimusparadigmaa: 1) kognitiivinen kehystämisen näkökulma, joka perustuu kognitiiviseen psykologiaan ja on kiinnostunut viestin vastaanotosta, 2) kriittinen paradigma, jossa pohditaan poliittisen ja taloudellisen vallan kysymyksiä ja 3) konstruktivistinen paradigma, jossa painotetaan journalistisen tuottamisen rakennetta talouden ja politiikan ristipaineessa tuotettavien tulkintapakettien laatimisena. (D'Angelo 2002.)

Tutkimuksessani en ole kiinnostunut vastaanoton näkökulmasta, vaan yksinkertaisesti siitä, minkälaiset kehykset lehdet antavat keskustalle jutuissaan. Millaisia merkityksiä keskusta jutuissa saa?

5.3.5. Käytännön työkalut

Kehystämisen avulla on tutkittu sekä toimittajien että vastaanottajien kehyksiä. Omassa tutkimuksessani keskityn toimittajien luomien kehysten tutkimiseen. Haluan tietää, miten toimittajat järjestävät maailmaa, tekevät sitä merkitykselliseksi ja hahmottavat sen yleisölleen.

Kehysanalyysissä tutkimusaineistoa voidaan Gamsonin ja Modiglianin (1989) sekä Gamsonin ja Laschin (1983) mukaan jäsentää kahdesta näkökulmasta katsottuna: kehysanalyysin avulla tarkastellaan 1) tapoja, joilla jotakin tapahtumaa kuvataan (framing devices) ja 2) keinoja, joilla tapahtumaa selitetään (reasoning devices). Gamson ja Lasch (1983) näkevät tämän niin, että tapahtuman kuvaamisen eli kehystämisen keinoja ovat metaforat, esimerkit, iskulauseet, kuvailut ja visuaaliset kuvat. Perustelun keinoja ovat tekstistä löytyvät tapahtumien syyt, seuraukset, moraaliset väittämät ja taustaolettamukset.

Tutkin kehysanalyysin keinoin jutuista esimerkiksi sanavalintoja, metaforia, kuvia, symboleja, käsitteiden valintoja ja stereotyyppioita. Sitten määrittelen, minkälaiseen kehykseen kukin lehti jutuissaan keskustan sijoittaa.

Karina Horsti tutki väitöskirjassaan (2005) monikulttuurisuutta ja turvapaikanhakijoita journalismissa. Horsti määrittelee tutkimuksessaan kehystämisen keinot ansiokkaasti, ja siksi käytän näitä hänen luokittelemiaan kehystämisen keinoja.

Metaforat

Laajasti ajateltuna metafora toimii samalla tavalla kuin kehys. Se konkretisoi hankalasti ymmärrettävää asiaa. Ihmisen ajattelulle ja sosiaaliselle toiminnalle metaforien käyttö on tyypillistä. Arki ajattelussa ihminen käyttää esimerkiksi ruumiillisuuteen liittyviä metaforia, kuten ylös (puhuttaessa kasvusta) tai alas (puhuttaessa vaikkapa romahduksesta). Metafora liittää yhteen kaksi eri käsitteistöön kuuluvaa alaa, jolloin yhdestä alasta puhutaan toisen alan käsittein.

Esimerkit ja rinnastukset

Esimerkit ja rinnastukset toimivat metaforien tapaan. Uutisjutussa voidaan rinnastaa tapahtuma johonkin aiempaan tapahtuneeseen tai liittää se muihin ajallisesti, maantieteellisesti ja kulttuurisesti poikkeaviin yhteyksiin. Kun julkisuudessa jokin tapahtuma rinnastetaan aikaisemmin tapahtuneeseen, tämä rinnastus vaikuttaa siihen, miten aiheesta jatkossa keskustellaan.

Iskulauseet ja nimeämiset

Nimeämisissä ja iskulauseissa käytetään usein metaforia. Kun jokin asia nimetään ja sitä toistetaan iskulauseena, valittu näkökulma saa vahvistusta. Nimetty tapahtuma konkretisoituu ja tulee entistä näkyvämmäksi. Lopulta siitä tulee ilmiö. Nimeämisissä keskeiseksi nousee vallan käsite: kenellä on valtaa nimetä ja kenen antamista nimistä tulee ensisijaisia.

Kuvailut ja kuvat

Kehysanalyysi on syytä tutkia myös visuaalisia keinoja. Kuvat voivat olla metaforisia siinä missä tekstitkin. Silloin on tutkittava, tukeeko kuvan metafora muun tekstin metaforaa vai

poikkeavatko ne toisistaan. Lisäksi on lainattava sisällönerittelyn menetelmään kuuluvia kysymyksiä: 1) ketä kuvissa näkyy, 2) mitä kuvassa olevat tekevät, 3) mitä kuvatyyppejä on käytetty.

5.4. Sähköpostikysely ja -haastattelut

5.4.1. Poliitikot

Tutkijana en voi täysin tietää, mitä keskustan edustajat ajattelevat ”etelän mediasta”. Tästä syystä haluan antaa heille itselleen suunvuoron.

Lähetän sähköpostitse kyselyn kaikille keskustalaisille kansanedustajille. Siinä kysyn seuraavia asioita:

- 1) Kun keskustalaiset puhuvat etelän mediasta, mitä mediaa tai medioita he tällä tarkoittavat?
- 2) Miksi etelän mediasta mielestänne puhutaan?
- 3) Mitkä asiat viime kesäkuun puoluekokouksen uutisoinnissa olivat mielestänne puolueellisia?
- 4) Vaikuttivatko tiedotusvälineet mielestänne puoluekokouksen lopputuloksiin? Jos, niin miten?
- 5) Mitkä mediat käsittelivät mielestänne puoluekokousta myönteisesti, mitkä neutraalisti, mitkä kielteisesti?
- 6) Mitkä mediat käsittelevät mielestänne keskustaa yleisesti myönteisesti, mitkä neutraalisti, mitkä kielteisesti?

5.4.2. Poliitiikan toimittajat

Haastattelen sähköpostitse myös kolmea politiikkaan työssään keskittynyttä toimittajaa, jotka työskentelevät tutkimuskohteinani olevissa lehdissä. Heiltä kysyn:

- 1) Mikä on käsityksesi, miksi keskustalaiset puhuvat etelän mediasta?
- 2) Mistä puhe on alkanut?

- 3) Vaikuttavatko toimittajien omat poliittiset näkemykset keskustan kohteluun mediassa?
- 4) Vaikuttaako median kohdeyleisö siihen, miten keskustaa mediassa kohdellaan?
- 5) Millaisia eroavaisuuksia olet havainnut eri medioiden keskustaan liittyvässä uutisoinnissa?

6. Analyysi

Tässä kappaleessa käyn ensiksi läpi poliitikkojen ja toimittajien ajatuksia etelän mediasta. Sen jälkeen teen kehysanalyysin lehtiaineistosta, joka käsittää Aamulehden, Helsingin Sanomien ja Ilkan keskustan kesäkuun 2010 puoluekokousta koskevat uutiset ja toimituksellisen mielipideaineiston.

6.1. Mikä on etelän media? Sähköpostikyselyn ja -haastatteluiden tuloksia

6.1.1. Poliitikot

Lähetin sähköpostikyselyni kaikille keskustalaisille kansanedustajille. Kyselyni sai siis 35 kansanedustajaa, joista kysymyksiini vastasi neljä edustajaa. Näiden neljän kyselyyni vastanneen edustajan vastausten perusteella teen yhteenvedon heidän etelän media - käsityksistään. Vaikka vastaajia oli vähän, on kaikissa neljässä vastauksissa nähtävissä keskenään samankaltaisia ajatuksia. Siksi uskon, että saamani neljä vastausta vastaa melko hyvin monen keskustalaisen poliitikon ajatuksia etelän mediasta.

Seuraava luku perustuu näiden tässä anonyymina esiintyvien vastaajien mielipiteisiin. Pyrkimykseni oli, että poliitikot uskaltaisivat kertoa arkaan ja kiistelyyn aiheeseen liittyvistä näkemyksistään mahdollisimman vapaasti. Siksi he saavat esiintyä tässä tutkimuksessa anonyymeinä vastaajina.

Mikä on etelän media?

Keskustan piirissä ei vastaajien mukaan ole virallisesti määritelty etelän mediaa. Siitä huolimatta vastaajilla on keskenään hyvin samankaltaiset käsitykset siitä, mitkä mediat etelän mediaa edustavat.

Kaikki vastaajat nimeävät etelän mediaksi eritoten Helsingin Sanomat. Lisäksi mainitaan muita pääkaupunkilaisia lehtiä: Ilta-Sanomat, Iltalehti ja City-lehti. Television mainitsevat kaikki vastaajat. Etelän mediaksi luokitellaan Yleisradio, MTV3 ja Nelonen. Yksi vastaaja ottaa esille myös Aamulehden, jolla on politiikan toimitus Helsingissä. Etelän mediaa ovat pääkaupunkiseudulla toimitetut tiedotusvälineet tai sellaiset, jotka ”satsaavat pääkaupunkiseudulle”, eräs vastaajista tiivistää.

Myönteisessä valossa keskusta esiintyy vastaajien mukaan omassa lehdessään Suomenmaassa. Eri maakuntalehtien linjan sanotaan vaihtelevan. Yksi vastaajista sanoo kielteisyyden näkyvän erityisesti Helsingin Sanomissa ja Yleisradion ajankohtaislähetyksissä, joissa ”haetaan aina skandaalin käryä” keskustasta.

Eräs vastaaja sanoo, että keskustalaisilla on Yleisradiosta pieniä traumoja ja tuntemuksia, että Yleisradiossa on tarkoituksella annettu väriä tietoja keskustalaisista. Esimerkiksi hän nostaa Matti Vanhasen lautakasajupakan, Mari Kiviniemen vaalirahoitusasiat ja virheellisen uutisoinnin epäilyistä Hannes Mannisen syyllisyydestä väärinkäyttöksiin RAY:n hallituksen puheenjohtajana.

Sama vastaaja pitää STT:tä neutraalina ja asiallisena.

Miksi etelän mediasta puhutaan?

Yksi vastaaja kuvailee etelän mediaa ”myytiksi” ja ”urbaaniksi legendaksi”. Hän näkee, että käsitteen muodostumisen takana ovat historialliset maakuntalehtien puoluekytkökset. Moni maakuntalehti oli aikaisemmin juuri keskustan äänenkannattaja, ja vastaajan mukaan pääkaupunkiseudulla vaikuttavat tiedotusvälineet nähtiin vastapainona näille puolueen äänenkannattajille. Vastakkain olivat siis etelän media ja maakuntien media.

Toinen vastaaja ottaa esille etelän median vallan ohjata sitä, mistä valtakunnassa kulloinkin puhutaan. Etelän median uutisista tulee ”isoja juttuja”, joita siteerataan muissa tiedotusvälineissä. Yhtä suurta valtaa ei vastaajan mukaan maakuntalehdillä ole. Lisäksi etelän median aiheet tuntuvat liian pääkaupunkikeskeisiltä maakunnista katsottuna.

Samansuuntaisia ajatuksia on myös toisella kyselyyn vastanneista keskustalaisesta. Hänen mielestään medialla on nykyisin paljon valtaa, mutta ei vastuuta. Etelän median nähdään muokkaavan suuren osan mielipiteitä.

”On koettu, että Keskusta on ollut helppoa riistaa, jota toimittajat käyttävät hyväksi. Osaksi myös toimittajien asenteet puoluettamme ja kannattajiamme kohtaan ovat vastenmieliset. Ja tämä näkyy asenteellisessa uutisoinnissa”, vastaaja jatkaa.

Yksi vastaaja mainitsee, että etelän median näkökulma poliittisiin aiheisiin on erilainen kuin maakuntalehdillä, ja uutisointi on ehkä enemmän henkilökeskeistä ja analyttisempaa kuin maakuntalehdissä.

Varsinaista puolueellisuutta uutisoinnissa eivät kaikki näe. Sen sijaan kyseessä on enemmänkin yleinen tuntemus, että etelän medialla on piintyneitä ennakkokäsityksiä ja ennakkoluuloja keskustaa kohtaan. Näiden käsitysten ja luulojen väitetään sitten heijastuvan jutuissa.

”Edellä mainittu tulee esille esimerkiksi monen toimittajan käsityksissä keskustan kannattajakunnan rakenteesta ja puolueen poliittisista tavoitteista. Toimittajille on jatkuvasti yllätys esimerkiksi se, että palkansaajat ovat selkeästi keskustan suurin kannattajaryhmä. Toisaalta keskustan aluepolitiikkaan liittyvät tavoitteet leimataan usein "siltarumpupolitiikaksi", iltalypsyksi ja kotiinpäin vedoksi. Muiden puolueiden kohdalla näin ei ole”, eräs vastaajista kuvailee.

Vaikuttiko media puoluekokouksen lopputuloksiin?

Yhden vastaajan mukaan media erotteli vuoden 2010 puoluekokouksen aikaan aika nopeasti ehdokkaista kovimman kärjen esiin. Hänen mukaansa muilla ehdokkailla ei ollut suunvuoroa uutisissa.

Tiedotusvälineiden vaikutuksesta puoluekokouksen lopputulokseen on erisuuntaisia mielipiteitä. Yhden mielestä medialla ei ollut vaikutusta, koska päätöksiä tekevä puoluekokousväki on herkkä sille, ettei se ole median vietävissä. Kahden vastaajan mielestä tiedotusvälineet vaikuttivat lopputulokseen osittain. Yksi vastaajista kommentoi, että

puoluekokousedustajat saivat ehdokkaista varsin yksipuolisen kuvan, kun vain muutamat nimet vilkkuivat parrasvaloissa. Hän kuitenkin toteaa, että sama puheenjohtaja olisi varmasti tullut valituksi joka tapauksessa, mutta kenttäväki jäi paitsi muiden ehdokkaiden mahdollisuuksista.

Yksi vastaaja muistaa, että puoluekokouksen aikaan puoluesihteerin Jarmo Korhosta kohtaan nousi etelän median taholta antipatiaa. Hän uskoo, että puoluejohdon uusiutumisen taustalla oli osittain etelän median vaikutus, mutta samalla myös puoluekokousväestä huokui halu tehdä suuria muutoksia ja valita uusi johto.

Yksi vastaajista ottaa esille toimittajan mahdollisuuden tehdä erilaisia näkökulmavalintoja jutuissaan. Jos esimerkiksi Jarmo Korhosen naama ei toimittajaa miellytä, hän voi valita näkökulmansa sen mukaan. Vastaaja sanoo, että Mari Kiviniemen valintaa tuki hänen nousunsa mediassa ja myönteiset näkökulmat, esimerkiksi otsikoissa vilahdelleet ”Kiviniemi on nousussa” -tyyliset ilmaukset. Vastaaja pohtii, miten tällainen juttu on saanut alkunsa. Onko jutun lähtökohtana ollut toimittajan oma halu tehdä Kiviniemen nousua kuvaava uutinen vai onko Kiviniemi todella ollut nousussa ennen kuin toimittaja on jutun tehnyt?

Vastaajan mielestä nämä kuitenkin ovat ne olosuhteet, joissa poliitikon pitää pärjätä. Jokainen poliitikko tietää, että nostetta mediassa on saatava ja juuri nosteen saaminen mediassa myönteisellä tavalla on yksi politiikan taito.

6.1.2. Toimittajat

Haastattelin sähköpostitse etelän mediasta ja keskustalaisten kohtelusta medioissa myös kolmea politiikan saralla kunnostautunutta toimittajaa, jotka edustavat tutkimuskohteina olevia sanomalehtiä: Marja Tynnismäe Ilkasta, Piia Elonen Helsingin Sanomista ja Kirsti Pohjonen Alamediaa. Toimittajat esiintyvät tässä tutkimuksessa nimillään, koska heille aihe ei ole arka ja he kertovat näkemyksistään mielellään. Lisäksi alan toimittajia on Suomessa suhteellisen vähän, joten anonyymeinäkin he olisivat vastauksistaan helposti tunnistettavissa.

Ilkka ajaa Etelä-Pohjanmaan asiaa

Toimittaja Marja Tyynismaa työskentelee Ilkka-lehden toimituksessa Etelä-Pohjanmaalla. Hänen mukaansa Ilkka on ollut keskustapuolueesta riippumaton 80-luvulta lähtien, mutta silti se mielletään edelleen vahvasti keskustalaiseksi.

Tyynismaan havaintojen mukaan keskustalaiset näkevät, että maaseudun ja kaupungin vastakkainasettelu näkyy parhaiten Etelä-Suomessa julkaistavissa lehdissä. Maakuntalehdet mieltävät itse tehtäväkseen oman alueen puolustamisen. Ilkankin logon alla lukee edelleen ”Etelä-Pohjanmaan maakuntalehti”. Tyynismaa kertoo, että Ilkan ensisijainen tehtävä onkin ajaa maakunnan ja sen ihmisten asiaa, olla heidän puolestapuhujansa.

Samalla yksi keskustan ideologian keskeisistä asioista on aluepolitiikka, koko Suomen puolustaminen. Tyynismaa sanoo, että keskustalaisten on helppo katsoa etelän mediaa vastapuolen edustajana, kun etelässä ilmestyvät lehdet puolustavat aluepolitiikkaa vain harvoin. Hän kuitenkin muistuttaa, ettei nuori ja kaupunkilainen keskustaväki enää ajattele asiaa yhtä mustavalkoisesti kuin perinteiset puolueen kannattajat.

Tyynismaa arvelee, että etelän media -puheiden takana on muun muassa maalaisliittolaisen Urho Kekkosen vahva presidenttikausi ja hänen tapansa näpäyttää mediaa vääränlaiseksi katsomastaan kirjoittelusta. Tämä saattoi vaikuttaa ilmapiiriin etelän tiedotusvälineissä.

Tyynismaa ottaa esille myös aiemmin sivuamani herravihan ilmapiirin keskustan sisällä.

”Ehkä taustalla on myös jonkinlaista huonoa itsetuntoa, perinteinen käsitys siitä, että perheen pojista tilaa jatkaa se, jolla ei ole lukupäätä, ja josta ei voi kouluttaa herraa. On ajateltu, että etelässä asuu ”parempaa ja koulutetumpaa väkeä”, joka suhtautuu maaseutuun ja sen (isolta osin keskustalaiseen) kansanosaan väheksyvästi.”

Tyynismaa uskoo, että etelän mediaan vetoamista on käytetty keskustan piirissä myös ihan tietoisesti vahvistamaan yhteenkuuluvuutta ja ruokkimaan ajatusta vihollisleiristä etelässä. Yhteinen vihollinen on helppo tapa koota joukkoja omien ajatusten taakse. Jotain peräinkin etelän mediassa Tyynismaan mielestä näyttää olevan, sillä hän mainitsee, ettei

valtakunnalliseksi levittäytynyt ”etelän media” ole aina oikein ymmärtänyt, miten erilaisia arjen ongelmat ovat esimerkiksi Kainuun korvissa verrattuna pääkaupunkiseutuun. Suomihan on pitkä maa, jossa alueelliset erot ovat edelleenkin suuria.

Tyynismaan mielestä toimittajan omat poliittiset näkemykset eivät lähtökohtaisesti vaikuta keskustan kohteluun mediassa. Hän kuitenkin lisää, että täydelliseen objektiivisuuteen ei kuitenkaan voi koskaan päästä.

”Useimmiten kyse on valinnoista, ei siitä, että itse jutut olisivat jollakin tapaa värittyneitä. Joistain asioista ei kirjoiteta, toisista kirjoitetaan. Vaikeneminen kertoo monta kertaa enemmän kuin kirjoitettu juttu. Juttujen aiheet voi niin halutessaan valita tukemaan omaa maailmankuvaansa. Ne muutamat toimittajat, jotka vielä tunnustavat poliittista väriä, tuskin itsekään kiistävät sitä, että kohtelevat keskustaa omien värillisten silmälasiansa kautta.”

Median kohdeyleisö vaikuttaa Tyynismaan mielestä siihen, minkälaista kohtelua keskusta kyseisessä mediassa saa. Tyynismaa ottaa esille myös isot yhteistoimitukset ja niiden tuomat ongelmat politiikan journalismissa.

”Keskusta ja keskustalaiset tunnetaan pääkaupunkiseudun mediassa ehkä vähän huonosti ja pinnallisesti. Isojen yhteistoimitusten ongelma on jäsenlehtien erilainen tilaajakunta ja tausta. Etenkin kommentit ovat usein sellaisia, että ne eivät sovi kaikkien lehtien linjaan.”

Tyynismaa pohtii, onko julkaisukynnys keskustaan liittyvien epäilyjen osalta matalampi kuin muiden puolueiden kohdalla. Hänen mukaansa keskustalaiset varmasti kummastelevat Yleisradion ajankohtaisohjelmissa julkaistuja perättömiä uutisia (Vanhasen lautakasa, Kiviniemen vaalituki, Mannisen RAY-syyte).

”En ainakaan muista, että muita puolueita koskevia ”puolivalmiita” uutisia olisi päästetty ulos, ja pyydytty niitä anteeksi jälkikäteen.”

Helsingin Sanomissa näkökulmaa Uudeltamaalta

Piia Elonen työskentelee Helsingin Sanomien politiikan toimituksessa. Hänen näkemyksensä mukaan keskustalaiset puhuvat etelän mediasta, koska puolue profiloi itsensä alueiden ja maakuntien puolestapuhujaksi, eikä tähän alueeseen kuulu etelä tai Uusimaa, vaan ennemminkin itäiset ja pohjoiset maakunnat.

”Keskustan silmissä se on asiassaan aika yksin, ja kaikki muut asettuvat vastapuolelle. Tiedotusvälineet ovat siis etelän mediaa, ja esimerkiksi kokoomusta ja sdp:tä keskustassa on kutsuttu suurten kaupunkien puolueiksi, ja nykyistä hallitustakin etelän ja kaupunkien hallitukseksi. Jokainen voima tarvitsee vastavoimaa, ja keskusta haluaa näin erottautua pienen ihmisen asialla olevana.”

Elonen kertoo, että Helsingin Sanomien arkistosta ensimmäinen viittaus haulla ”etelän media” löytyy vuodelta 1996. Silloinen Ilkan päätoimittaja ja tunnettu keskustavaikuttaja Kari Hokkanen syytti etelän mediaa tietoisesta julkkisten suosimisesta EU-vaaleissa.

”Seuraavana vuonna (1997) Kemissä ilmestyvän keskustalaisen Pohjolan Sanomien päätoimittaja Heikki Lääkkölä arvioi, että karvalakki on aiemminkin osoittautunut oivaksi päähineeksi etelän median mielenkiinnon herättämisessä. Tämä liittyi keskustan haluun kiinnittää huomioita Euroopan unionin aluepolitiikkaan.”

Elosen mukaan etelän median käsitettä on pidetty esillä 90-luvun jälkeen esimerkiksi Anneli Jäätteenmäen eron yhteydessä, jolloin tapahtumat nähtiin etelän median ajojahdin aiheuttamiksi.

”Mutta varsinaiseksi iskusanaksi se muodostui tässä 2000-luvun lopun vaalirahakohussa. Keskustassa vaalirahakohu leimattiin etelän median painostamiseksi. Tällä viitattiin kai erityisesti Helsingin Sanomiin ja Yleisradioon.”

Elosen mukaan tavoitteena on, etteivät toimittajien omat poliittiset näkemykset vaikuta keskustan kohteluun tiedotusvälineissä. Poliittisten näkemysten sijaan toimittajan omat taustat ja kiinnostuksenkohteet voivat sen sijaan vaikuttaa journalistisiin tuotoksiin.

”Luultavasti toimittajissa keskustalaisia on kuitenkin vähemmistö, joten ehkä kiinnostus esimerkiksi maatalouskysymyksiin ei ole kovin vahvaa, ja aluepolitiikan kaikkia tavoitteita on joskus vaikea ymmärtää järjen kanssa. Itse puoluetta ei kuitenkaan sorsita. Uskon, että toimittajat salaisesti rakastavat keskustaa, joka on värikäs puolue täynnä suuria persoonia. Miten sellaisesta voisi olla pitämättä!”

Median kohdeyleisöllä sen sijaan on vaikutusta keskustan kohteluun kyseisessä mediassa. Elosen mukaan kohdeyleisö ei kuitenkaan vaikuta itse puolueeseen suhtautumiseen, vaan jutussa valittuun näkökulmaan.

”Esimerkiksi alueellistamiseen (eli työpaikkojen siirtämiseen Uudeltamaalta muualle Suomeen) näkökulma on usein Uudenmaan vinkkelistä. Tämä näkyy niinkin konkreettisesti, että kaupunkitoimituksessa on esimerkiksi kirjoitettu pakkosiirroista, kun taas kotimaan osaston puolella puhutaan alueellistamista tai hajasijoittamisesta.”

Elonen sanoo, että usein itse asia, esimerkiksi politiikan tekeminen vaikuttaa enemmän kuin jokin lähtökohtainen oletussuhtautuminen tiettyyn puolueeseen. Hän löytää ilmiölle esimerkin lähimenneisyydestä.

”Esimerkiksi Savon Sanomien muistan iloinneen Fimean siirrosta Kuopioon ja mukana seuraavista työpaikoista, kun taas Hesarin uutisointi painottui enemmän siirron kustannuksiin ja henkilöstön vastustukseen, lääketurvallisuuteen ja niin edelleen.”

”Etelän media on helppo vihollinen”

Almamedian politiikan toimittaja Kirsti Pohjonen sanoo, että keskustalaisten puhe etelän mediasta on helppo tapa kääntää vastuuta muualle kuin omille joukoille. Pohjonen vakuuttaa, että toimittajat ovat kriittisiä kaikkia puolueita kohtaan. Kun keskustan kannatus painottuu pohjoiseen Suomeen ja suurin osa politiikkaa työksensä seuraavista toimittajista vaikuttaa puolestaan Etelä-Suomessa, on jännite valmis: helppo ”vihollinen” on etelässä käsillä.

Pohjonen ei muista, mistä puhe varsinaisesta etelän mediasta on alkanut. Hän kuitenkin muistelee, että ainakin puoluesihteerin Jarmo Korhonen on turvautunut mielellään tähän ilmaisuun.

Pohjonen ei usko, että keskustan kohtelu eri medioissa vaihtelisi median kohderyhmän poliittisen näkemyksen mukaan. Sitä enemmän sisältöön vaikuttaa hänen mielestään vaikkapa ikä: tarinaa pitää olla niin nuorille kuin vanhoille. Pohjosen mielestä toimittajien omat poliittiset näkemykset eivät vaikuta minkään poliittisen puolueen kohteluun medioissa.

”Ammattiaan arvostavat toimittajat varovat, että omat näkemykset tuntuisivat työssä, jos näkemyksiä ylipäättään on. Aika moni nykytoimittaja sanoo, että hänellä ei ole poliittista kantaa.”

Pohjonen on kuitenkin huomannut, että eroavaisuuksia eri välineiden keskustauutisoinnissa on. Suuret mediat kirjoittavat vain suurista keskustauutisista, mutta paikallislehdissä tilaa saavat myös paikallisyhdistykset. Televisiouutisoinnin Pohjonen arvioi jonkin verran ärhääkäämmäksi kuin lehtikirjoittelun, koska toimittajien on tiivistettävä tarvittava tieto vähäisiin sekunteihin.

”Printtimediassa pystyy selittämään vähän enemmän. Se saattaa loiventaa sanomaa.”

6.2. Lehtiaineiston analyysi

Teen Helsingin Sanomien, Aamulehden ja Ilkan 1.–30.6.2010 aikaisista keskustan puoluekokousta koskevista jutuista kehysanalyysin etsien jutuista muun muassa näitä Karina Horstin edellä esittelemiäni analyysin kohteita: metaforat, esimerkit ja rinnastukset, nimeämiset ja iskulauseet sekä kuvat ja kuvailut. Samalla sivuan sitä, miten lehdet asemoivat itsensä suhteessa keskustaan.

Kesäkuussa 2010 puoluekokous ei ollut ainoa teema, jonka ympärillä keskustaa puitiin. Samaan aikaan keskusta oli esillä muun muassa jutuissa, jotka liittyivät Matti Vanhasen käännteisiin ja hallituksen muodostamiseen. Tässä analyysissä keskityn kuitenkin ainoastaan niihin keskustasta kertoviin juttuihin, jotka käsittelevät puoluekokousta.

6.2.1. Aamulehti

Aamulehti julkaisee kesäkuun 1. päivänä STT:n uutisen, jonka mukaan keskustan naismepit, Riikka Manner ja Anneli Jäätteenmäki ovat eri puolilla puolueen puheenjohtajavaaleissa. Jäätteenmäki on Kiviniemen puolella, Manner Väyrysen takana. Myös Timo Laanisen kommentti ”epämääräisten liikemiesten kanssa veljeilevästä puolirikollisesta poppoosta” saa tilaa kainalojutun muodossa.

Kesäkuun 5. päivänä Aamulehti uutisoi tutkimuksesta, jossa selvitettiin, vaikuttaako puoluesihteerin puolueen kannattamiseen. Jutussa rinnastetaan sdp:n puoluesihteerin Mikael Jungner ja keskustan puoluesihteerin Jarmo Korhonen. Korhosta kuvaillaan ristiriitaiseksi persoonaksi, joka jakaa ihmiset vastustajiin ja puolustajiin. Jutussa on haastateltu keskustanuorten puheenjohtajaa Antti Kurvista, jonka mielestä keskustan julkisuuskuva on ”sekava”. Korhonen on ”tunnettu ahkerasta kentän kiertämisestä”, minkä vuoksi julkisuuskuva saattaa poiketa huomattavasti siitä, mitä hänestä keskustan sisällä ajatellaan.

Saman päivän lehdessä on myös uutinen ”Keskustan paikallisjohtajat: puoluesihteerin vaihtoon”. Jutussa on kysely keskustan Pirkanmaan kunnallisjärjestöjen puheenjohtajilta, kenestä pitäisi tulla keskustan uusi puheenjohtaja ja pitäisikö Korhosen jatkaa puoluesihteerin pestissään.

”On jollain tapaa sopivaa, että pääministeripuolue keskustan johtajataisto käydään samassa kaupungissa, missä hiihdon dopingfarssi romutti kansallisen itsetunnon. Lahden toivotaan olevan 11.–13. kesäkuuta paikka kasvojen pesulle, minkä jälkeen menneitä syntejä ei enää murehdita.” (Aamulehti 5.6.2010)

Jutussa vaihtoehtoina nähdään nuorekkuus ja kokemus, joista ensimmäistä edustaa Mari Kiviniemi ja jälkimmäistä Mauri Pekkarinen.

”Jos pirkanmaalaiset puheenjohtajat saisivat päättää, puoluesihteeriksi äänestettäisiin Suomenmaa-lehden päätoimittaja Timo Laaninen, jonka vähäisin ansio ei ole se, ettei hän ole Jarmo Korhonen.” (Aamulehti 5.6.2010)

Kesäkuun 7. päivänä Aamulehdessä uutisoidaan puheenjohtajakisan edistymisestä:

”Kiviniemi johtaa gallupeissa, mutta puolueväki on omapäistä”. Jutussa siteerataan Helsingin Sanomien Suomen Gallupilla teettämää kyselyä Suomen kansan mielipiteistä, kenestä pitäisi tulla keskustan uusi puheenjohtaja. Kiviniemi ja Pekkarinen ovat suosituimpia, mutta ”puoluekokousedustajat ovat omapäisiä ja itsenäisiä” sekä ”ratkaisuja on vaikea ennustaa”. Jutun ohessa on kaikkien puheenjohtajaehdokkaiden mielipiteet taloudesta ja verosta, aluepolitiikasta, maahanmuutosta, EU:sta ja vaalirahoituksesta.

Jutun alla on juttu Jarmo Korhosen kohtelusta puoluesihteerivaalin alla: ”Keskustaväki kiistelee Jarmo Korhosen kaltoin kohtelusta”.

”Kipinät sinkoilevat keskustassa päivä päivältä kipeämmin ennen ensi viikonlopun tärkeää puoluekokousta. Rälläköinnin keskeltä löytyy puoluesihteeriksi Jarmo Korhonen. --- Korhosella on yhä väylä keskustan kenttävään sydämiin, joten puheenjohtajaehdokkaat varovat moittimasta kiistelyä puoluesihteeriksi.” (Aamulehti 7.6.2010)

Paavo Väyrysen kommenttia Korhosen ajohahdistista on myös siteerattu. Keskustanuorten puheenjohtaja Antti Kurvinen sen sijaan sanoo, että Korhosesta on tehty ”syntipukki”, mutta myöntää Korhosen tehneen virheitä. Esimerkkinä mainitaan, että ”miehen kulmikas johtamistapa jakaa ihmisiä”. Puoluekokousta Kurvinen odottaa ”pelonsekaisin tuntein”. Puoluekokousta verrataan vuoden 1981 puheenjohtajakamppailuun, jossa Paavo Väyrynen voitti Johannes Virolaisen. Virolainen oli ”hyvä häviö”, jonka ”pulinat pois” -menteliteetti eheytti puolueen.

Seuraavana päivänä Aamulehti keskittyykin keskustan puoluesihteerin valintaan. Otsikon mukaan valinta linjaa keskustan tulevan suunnan. Valintaa kuvaillaan ”kuumaksi taistoksi”. Timo Laaninen saa äänen nimetä taiston eri puolet: ”muutos tai jatkuvuus”. Ohessa ovat myös henkilökuvat molemmista ehdokkaista, joissa kuvaillaan ehdokkaan toimintaa, persoonaa, poliittista linjaa, vaalirahoja ja suhdetta johtoon.

Luonnehdinnassa Korhoselle annetaan lisänimi ”Kelmi”:

”Korhonen on kiistelty ja särmikäs. Lisänimi Kelmi on paljastava. Hän on taitava ja vakuuttava puhuja. Etelän median tai Helsingin keskustaliberaalien syyttely on purrut jäseniin etenkin valtakeskusten ulkopuolella. City-kepulaisiin hän ei vetoa. Reipasotteisen miehen tempauksiin kuuluu, että tiukassa tilanteessa hän katoaa julkisuudesta, häviää perunakuoppaan. --- Korhonen edustaa sitä keskustaa, joka on puolustanut maatalousvaltaisten alueiden etuja. Hänet yhdistetään keskustan junttilinjalle.” (Aamulehti 8.6.2010)

Laaninen sen sijaan on ”puoluejohdon luottopakki”:

”Rauhallista ja harkitsevaa Timo Laanista sanotaan ”puoluejohdon luottopakiksi”. Analyyttisen älykkääksi luonnehdittu ”puolueen mies” taivuteltiin ehdokaskisaan yhdistämään kahtia jakautunutta keskustaa, pelastamaan vaalirahasotkuissa ryvettynyttä puoluetta. --- Kampanjassa Laaninen on keskittynyt puhumaan uuden alun välttämättömyydestä. --- Kun kilpakumppani Korhosen kännykkänumero on iso salaisuus, on Laaninen luvannut pitää kännykkänsä aina auki, yöllä tosin äänettömällä. --- Laanisen mielestä Korhonen on osaltaan vastuussa keskustaa ahdistavasta vaalirahasotkusta.” (Aamulehti 8.6.2010)

Kesäkuun 11. päivänä Aamulehti uutisoi keskustanuorten kannasta puoluekokouksen valintoihin. Uutisen mukaan Kiviniemi ja Laaninen ovat keskustanuorten suosiossa. Keskustanuorten puheenjohtaja Antti Kurvinen rinnastaa keskustan nykytilanteen 30 vuoden takaisiin tapahtumiin: ”uudistuksia, rohkeutta ja poliittista polttoainetta on pumpattava jostain esiin”.

Seuraavana päivänä Aamulehden etusivulla on kuva keskustan puoluekokouksesta Lahdessa. Vierekkäin ovat suosikit Mari Kiviniemi ja Mauri Pekkarinen. Etusivulla puoluekokousta

kuvaillaan ”kohutuksi kokoukseksi”, johon katset kääntyvät, vaikka samaan aikaan kokoustavat myös kokoomus ja RKP.

Lehden sisällä esitellään ehdokkaiden johtajatentissä lausumia ajatuksia. Keskustan kannatusta pitäisi nostaa ja luottamus puolueeseen palauttaa. Ehdokkaat äityivät tentissä ”jälleen nokittelemaan toisiaan” etenkin kuntapolitiikasta ja kuntaliitoksista puhuttaessa. Uutisen ohessa on kommentti ”Käperrytäänkö maakuntiin vai avataanko katse?”.

”Uusi alku vai entinen meno? Molemmille linjoille on vahvat joukkueet keskustan puoluekokousväen kuhinassa. --- Paavo on museossa, Mauri ei nousta, Timo on liian tuntematon, Mari on ainoa vaihtoehto. Joku taas todistaa, että Mari on vielä liian kokematon. Toinen sanoo, että Maurin valinta käperryttäisi keskustan maakuntiin. Kolmannen mielestä Paavo on kaikkein ammattitaitoisin.” (Aamulehti 12.6.2010)

Seuraavana päivänä valinnat ovat selvillä. Aamulehden etusivulla puoluekokous on näkyvästi esillä. Pääkuvassa Mari Kiviniemi tuulettaa heti valintansa jälkeen. Kuvan alla on otsikko ”Monitoimikone oli rautaa”. Kiviniemeä kuvaillaan monipuoliseksi, eteläpohjalaiseksi ja kielitaitoiseksi citykepulaiseksi. Uusia henkilövalintoja nimitetään puhdistukseksi, kun keskustaväki ”siivosi” koko johtonsa vaalirahoituksessa ”ryvettyneistä”.

Lehden sisäsivuilla uutisointi puoluekokouksesta on levitetty kahdelle sivulle. Pääjutun otsikko on ”Kiviniemi parsii keskustaa kasaan ja vaalivoittoon”. Kiviniemi ”ehyittää hajanaisen puolueen ja johtaa sen ensi kevään eduskuntavaaleissa voittoon”. Uutisen mukaan keskustan pyrky suuriin kaupunkeihin on kova, mutta pyrkimyksessä riskinä on pohjoisen jääminen lapsipuolen asemaan. ”Nuoret jylläsivät” myös varapuheenjohtajistossa. Pääjutun kuvassa Kiviniemi seisoo Timo Laanisen vieressä katsellen jonnekin ohi kameran. Ohessa on myös sitaatteja puoluekokouksesta, muun muassa ”turpiin saaneelta” Pekkariselta ja ”karkuun puhumatta lähteneeltä” Väyryseltä.

Viereisellä sivulla on juttu puoluesihteerivaalista: ”Puhtoinen Laaninen murjoi mainevikaisen Korhosen”. Jutun mukaan ”keskustalaiset päättivät pelastaa puolueen ja valita puoluesihteeriksi päätoimittaja Laanisen”. Kuvassa Korhonen on kuvattu alhaalta päin heilauttamassa kättään ikään kuin hyvästiksi. Faktalaatikossa on ”Laanisesta sanottua”:

”Rehti ja aatteellinen mies. Käytännön ymmärrystä ja sydämen sivistystä. Ilman rasiitteita.” (Aamulehti 13.6.2010)

Mari Kiviniemestä on lehdessä myös profilointi, jossa hänet luetaan ”keskustan kaupunkiliberaaleihin”. Viime syksynä Kiviniemi otti kuitenkin ”pienen askeleen takaisin maakuntakeskustalaisuuteen”, kun hän suoritti metsästäjäutukinnon.

Seuraavana päivänä keskusta pysyttelee Aamulehden etusivulla, kun lehti uutisoi puheenjohtaja Mari Kiviniemen linjapuheesta. Puhetta kuvaillaan etusivulla pitkäksi ja tylsäksi.

Sisäsivulla otsikossa Kiviniemen sanotaan haastaneen joukot sinipunan torjuntaan. Jutussa käydään läpi puheenjohtajan linjapuheen teemoja. Keskustan ”perinteiselle kannattajakunnalle” Kiviniemi veisti, ettei Suomessa pidä vähentää ruuan tuotantoa. Keskustan ”ikäville vuosille” Kiviniemi pani puheessaan pisteen. Jutun ohessa on kuva Kiviniemestä takaapäin hänen kävellessään pois päin kuvasta. Kuvatekstissä Kiviniemi lupaa ”puhdistavansa pöydän”.

Jutun ohessa on myös kommentti ”Ihan hyvä johto, tuumivat hävinneet”. Siinä kuvaillaan, minkälainen tunnelma Lahdessa oli valintojen jälkeen: ”muutosponnistuksen jälkilämpö”.

”Oli tultu puhdistamaan pöytää ja hakemaan uutta alkua, mutta hiljaisen vallankumouksen vyörymäinen voima tuntui yllättäneen sen tekijätkin. Jäikö haavoja, kun puoluejohto keskittyi etelään ja vahvat alueet pohjoisessa ja itäisessä Suomessa jäivät ilman edustajaa? Jäi niitäkin, mutta voi odottaa, että haavoja lääkitään pohjoisella ministerillä, kun Mari Kiviniemi täydentää hallitustaan. --- Vääntövoimaa hänellä (Mari Kiviniemi) kuitenkin riittää, sillä takana on kova pärjäämiskoulu eteläpohjalaisten isäntämiesten kanssa.”
(Aamulehti 14.6.2010)

Pääkirjoitukset ja kolumnit

Kesäkuun 3. päivänä Aamulehden pääkirjoitussivulla on lyhyt kirjoitus keskustan puoluekokouksesta. Jutun otsikko on ”Pääroolissa Jarmo Korhonen”. Otsikon mukaisesti Korhonen on noussut päärooliin taistellessaan Laanisen kanssa puoluesihteerin paikassa. Kilpakumppanit heittävät ”kilpaa vettä julkisuusmyllyyn”. Puoluesihteerin on kirjoituksen

mukaan ”huseerannut” puoluesihteerinä kaksi kautta, tahrannut puolueen maineen ja jakanut keskustan kahteen leiriin.

Jo seuraavana päivänä pääkirjoitussivulla käsitellään keskustaa uudelleen. Kirjoituksessa esitetään huoli siitä, kuinka huonoon saumaan pääministerinvaihdos osuu:

”Puheenjohtajapörssin kärkeen ponkaisseeseen Mari Kiviniemen ja hänen kovimman kilpailijansa Mauri Pekkarisen puheet ovat niin ympäripyöreitä ja järjestöväkeä kosiskelevia, että niiden perusteella keskustan tulevaisuusstrategiasta ei voi kovin kummoisia johtopäätöksiä tehdä.”
(Aamulehti 4.6.2010)

Kesäkuun 5. päivänä pääkirjoitussivulla julkaistaan Ylänurkka-niminen kolumni ”Pelinrakentajina Jungner ja Korhonen”. Keskustaa ”kieputtaa” Korhonen, vaikka puolue vaihtaa puheenjohtajansa ja samalla myös Suomen pääministerin.

”--- nykyisiin asemiinsa tarrautunut Korhonen pyörittää showta. Niin pientä uutista keskustasta ei näinä päivinä irtoa, ettei jostain nurkasta törrötä Pohjanmaan perunakellarimiehen pukinsorkka. ”Kelmin” lähtölaskenta näyttää tosin alkaneen. --- Viikon päästä sitten nähdään vieläkö puoluekokous painaa villaisella Korhosen vaalirahasuhmuroinnit ”puolirikollisen poppoon kanssa” --- Sitä vain ihmettelen, etteivät puheenjohtajaehdokkaat halua puolella sanalla puuttua puoluesihteerin valintaan. Korhoslaisten pelkoko heidän suunsa on tukkinut vai onko puoluekokous vain niin läpeensä itsevaltainen, ettei puoluejohtajalla ole valinnassa minkäänlaista puhevaltaa.” (Aamulehti 5.6.2010)

Aamulehden pääkirjoituksissa keskustan puoluekokousta käsitellään seuraavan kerran vasta 13. kesäkuuta, kun kokouksen henkilövalinnat ovat jo tiedossa. Pääkirjoituksen otsikko on ”Pesänselvittäjien kova urakka”.

”Kiviniemellä ja Laanisella on edessään kivinen tie; keskustan rähjäntynyt imago ei kohene eikä kannatus nouse pelkästään puoluejohtoa vaihtamalla. --- Vaalirahaskandaaleissa lähes koko vaalikauden rypeneen päähallituspuolueen kannatus kyntää syvällä, --- Jos keskustaväki Lahdessa jostain oli yhtä mieltä, niin ainakin siitä, että entinen meno ei enää vetele. Ensimmäisen siirron muutoksen tiellä puoluekokous teki itse henkilövalinnoillaan. --- Selvimmin suunnan muutoksesta kertoo kuitenkin se, ettei puolueen vaalirahoitusta lain

rajamailla liikuskelleen liikemiesporukan kanssa junailleella Jarmo Korhosella juuri ollut jakoa puoluesihteeriaanestyksessä. --- Puoluekokouksen vahvan mandaatin turvin hän (Mari Kiviniemi) lähtee uudistamaan keskustaa --- Oloa taatusti helpottaa sekin, että aisapariksi valittiin Laaninen eikä Kiviniemen vieroksumaa Korhosta. --- Pöytä on nyt putsattu” (Aamulehti 13.6.2010)

Samana päivänä julkaistaan uutisosastolla myös aihetta käsittelevä kolumni ”Luutaa heiluttaa nyt johto etelästä”:

”Oli puhujana nuori tai varttunut, eteläisen Suomen asukas tai lappilainen, kaikki viestivät: muutos on pakko saada aikaan, uudistumisen aika on nyt. --- Keskusta tuntui saaneen mittansa täyteen Jarmo Korhosesta. Vaalirahasotku on kiteytynyt häneen, vaalien järjestelijään ja rahojen hankkijaan. --- Korhosen rökäletappio ei ollut enää yllätys. Puheenjohtajavaalissakin uudistamisen tarve korostui. --- Luuta lakaisi reilusti myös varapuheenjohtajistossa. --- Koko Suomen puolueeksi julistautuneen keskustan johdossa ei ole enää edustajaa Kokkolan pohjoispuolelta. Siinä rajauksessa on riskinsä.” (Aamulehti 13.6.2010)

Vielä 18. kesäkuuta Aamulehdessä julkaistaan kolumni, jossa puidaan muun muassa keskustan puoluekokouksen henkilövalintoja seuraavien eduskuntavaalien näkökulmasta.

”Pääministerin paikasta kisaavat pätkäpääministerinä aloittava Mari Kiviniemi (kesk), valtiovarainministeri Jyrki Katainen (kok) ja sdp:n puheenjohtaja Jutta Urpilainen. He ovat kielitaitoisia ja edustavia. He ovat melko nuoria, mutta politiikan ennenaikaisesti keski-ikäistämiä niin, että kelpaavat kaikille. Jos keskusta olisi valinnut keulakuvakseen elinkeinoministeri Mauri Pekkarisen, tulevien vaalien asetelma ei olisi näin kutkuttava. Substanssiosaamisesta huolimatta Pekkarinen olisi vääjäämättä edustanut kolmikossa vaalirahaskandaalin tuhrimaa vanhaa poliittista kulttuuria.” (Aamulehti 18.6.2010)

6.2.2. Helsingin Sanomat

Helsingin Sanomissa aihe keskusta pääsi kesäkuussa 2010 hyvin esille. Puoluekokoukseen liittyvää kirjoittelua oli kesäkuussa 15 päivänä.

Kesäkuun ensimmäisenä päivänä lehti uutisoi Suomen Gallupilla teettämästään tutkimuksesta, jossa Mari Kiviniemi on noussut koko väestön keskuudessa keskustan puheenjohtajasuosikiksi. Etusivulla kuvaillaan Kiviniemen kannatuksen karkaavan muilta.

Jutun ohessa on kommentti, jonka otsikko kuuluu ”Kyse on kuitenkin aluepolitiikasta”. Toimittaja kuvailee hiljattain Laihialla järjestettyä paneelikeskustelua, jossa ”aluepoliittinen mouhoaminen vetosi kuulijoihin” – Etelä-Suomen tiehankkeisiin rahan syytämistä moittinut Mauri Pekkarinen voitti Kiviniemen ovensuukyselyssä selvästi. Jo kesäkuun alussa Helsingin Sanomien sivuilla on selvää, että kärkikamppailijoiksi puheenjohtajakisassa selviytyvät Mari Kiviniemi ja Mauri Pekkarinen.

Itse puheenjohtajavaalia kiinnostavammaksi nouseekin puoluesihteerikisa. Kesäkuun ensimmäisenä päivänä Helsingin Sanomat uutisoi ”Laaninen: Voitan vanhojen väyrysläisten vallankumouksella”. Laaninen nimetään kisan haastajaksi. Laaninen aikoo ”kukistaa” Korhosen ja keskustan vanhalla porukalla on mennyt ”kuppi nurin nykymenon kanssa”.

Helsingin Sanomat uutisoi keskustan puheenjohtajatentistä Oulussa nimeämällä Pohjois-Pohjanmaan puolueen ”raamattuvyöhykkeeksi”, jossa Paavo Väyrynen säteili ”lähes kotikentällään” (HS 2.6.2010). Jutun ohessa on kuva Väyrysestä takaapäin kaljuuntuva päälaki huomiota herättävästi esillä. Kuvan kuvateksti on ”Paavo Väyrynen kertoi olleensa joskus väärässäkin”.

Kolmen päivän kuluttua lehti antaa äänen Mauri Pekkariselle, jonka mukaan keskusta on sekavuuden tilassa, mutta ei hajaannuksessa. Pekkarinen on ”kiusaantuneen oloinen” ja toivoo keskustan pääsevän pian pois sekavuuden tilasta. Toimittajan mukaan ”Pekkarinen haukkui epäsuorasti puoluesihteerin Jarmo Korhosen useaan kertaan mainitsematta Korhosen nimeä kertaakaan”.

Kesäkuun 7. päivänä Mauri Pekkarisen ja muiden keskustan ”puheenjohtajatyrryjen” arvostelemaksi joutuu väistynyt Matti Vanhanen. Helsingin Sanomien otsikossa ehdokkaat jopa haukkuivat Vanhasen johtajana. Vanhanen ”haukuttiin lyttyyn” ja hän sai ”satikutia”.

Samantapaista arvostelua saa myös puoluesihteerin Jarmo Korhonen, mutta Väyrysen mielestä Korhonen on joutunut kohtuuttoman ”ajojahdin” kohteeksi. Myös Pekkarinen myönsi ”ajojahdin” makua olevan. Jutun kainalona on viestiä Etelä-Pohjanmaalta: ”Etelä-Pohjanmaa vannoo jälleen Jarmo Korhosen nimeen”. Jarmo Korhosta nimitetään ”alueen omaksi pojaksi”. Rinnastuksiakin tekstistä löytyy:

”Lakeuksilta on aina lähdetty tekemään suuria. Nyt ei lähdetä talonpoikaismarssille tai tekemään Anneli Jäätteenmäestä maan ensimmäistä naispresidenttiä, mutta missio kävi selväksi: Etelä-Pohjanmaa haluaa palauttaa Jarmo Korhosen kunnian.” (HS 7.6.2010)

Kantoja puolueen parhaasta puheenjohtajaehdokkaasta yritetään nyhtää keskustalaisilta vaikutusvaltaisilta poliitikoilta. Tätä joukkoa Helsingin Sanomat nimittää ”keskustaeliitiksi”, johon kuuluvat esimerkiksi varapuhemies Seppo Kääriäinen, eduskuntaryhmän puheenjohtaja Timo Kalli ja professori Kari Hokkanen. Keskustaeliitin vastakohta on puoluekokousväki, joka ”ei välttämättä pidä eliitin neuvoista” (HS 8.6.2010).

Kesäkuun 9. päivänä uutisjutussa Helsingin Sanomat mainostaa omaa pääministeritenttiänsä. Juttu on kuvitettu puheenjohtajaehdokkaiden kasvokuvilla. Silmiinpistävää on, että Mari Kiviniemestä on valittu nauravainen kasvokuva, kun taas Paavo Väyrysestä on kuva kyllästyneenä, suupielet alaspäin vääntyneinä.

Helsingin Sanomien järjestämä pääministeritentti käsitellään seuraavan päivän lehdessä. Etusivun otsikko kertoo ”Keskustakonkarit arvostelivat valtion tukea etelän radoille”. Keskustakonkareiksi lehti nimittää Paavo Väyrysen ja Mauri Pekkarisen, jotka myöhemminkin usein rinnastetaan keskenään Mari Kiviniemen ja Timo Kauniston vastapuolena.

”Perikeskustalaiseksi tavaksi” etusivulla nimitetään koko maan asuttuna pitämistä, jota kaikki ehdokkaat puolustivat tapahtumassa. Mari Kiviniemen sanotaan korostaneen ”Helsinki-tuntemustaan”. Keskustelemisen sijaan puheenjohtajaehdokkaat ”nokittelivat”. Jutun ohessa on suuri kuva itse tapahtumasta. Kuvassa Paavo Väyrysellä on taas kerran myrtynyt ilme.

Sisäsivulla aihetta käsittelevä juttu on otsikoitu ”Pekkarinen ja Väyrynen lyttäsivät metropolipolitiikan”. Mari Kiviniemi ja Timo Kaunisto seurasivat ”huuli pyöreänä”, kun ”konkariministerit” Pekkarinen ja Väyrynen arvostelivat Etelä-Suomen suuria liikennehankkeita.

Helsingin Sanomat esittelee 11. kesäkuuta keskustan puoluekokouksen järjestelyitä ja ohjelmaa. Jarmo Korhosen kuvaillaan valmistelleen Lahteen ”melkoisen festariohjelman lavatansseineen: kaikki on suurta ja mahtavaa”. Mielenkiintoisimmaksi hetkeksi mainitaan hetki ennen puheenjohtajan valintaa, perjantain ja lauantain välistä yötä. ”Keskustan kielellä tätä yötä kutsutaan pitkien puukkojen yöksi”, tekstissä kuvaillaan. Keskustan tapaa puhua lainataan toisenkin kerran: ”Keskustan kokouksessa tullaan jälleen kuulemaan ilmaisu ”pulinat pois”. Sillä tarkoitetaan sitä, että valintojen jälkeen kaiken pitäisi jatkua normaalisti.”

Saman päivän lehdessä esitellään myös Mari Kiviniemen tukijoiksi asettautuneita keskustalaisia otsikolla ”Keskustavaikuttajat asettuivat tukemaan Mari Kiviniemeä”. Näihin vaikuttajiin jutussa lasketaan esimerkiksi Seppo Kääriäinen, jonka kannanotto Kiviniemen puolesta on ”myrkyä erityisesti elinkeinoministeri Mauri Pekkariselle”.

Helsingin Sanomat julkaisee 11. kesäkuuta jutun myös Suomen Gallupilla teettämästään kyselystä, mistä vaalirahakohun keskittyminen keskustaan ensisijaisesti johtuu. Jutun otsikko kuuluu ”Keskustaväki: Media vainonnut puoluetta”. Suurin osa vastanneista on uskonut, että syy kohun keskittymiseen keskustaan piilee ”median ajohhdissa”.

Kesäkuun 12. päivänä on keskustan puoluekokouksen tärkein päivä. Silloin valitaan puolueelle uusi puheenjohtaja. Helsingin Sanomat uutisoi asiasta etusivullaan otsikolla ”Keskusta valitsee tänään pääministerin”. Sisäsivuilla aihetta on käsitelty paitsi kotimaaosastolla, yllättäen myös kulttuurissa.

Kulttuuriolosastolla kehutaan keskustan esittävän komeaa draamaa. Puolueen edesottamuksia kuvaillaan toilailuiksi, ja niiden sanotaan taipuvan sekä maalaiskomediaan että gangsterielokuvaan. Juttu on kuvitettu piirroksella, jossa Jarmo Korhonen kurkkaa tuvan takaa tuimasti pohjalaisen häjyn vaateparteen pukeutuneena. Korhosen takana näkyy varjo Matti Vanhasesta, joka on juuri loikkaamassa lautakasan yli. Kasan vieressä näkyy pusseja, joissa on euron merkit.

Myös kotimaaosaston puolella Jarmo Korhonen on pääosassa. Puoluekokousta käsittelevä juttu on otsikoitu ”Puoluesihteri Korhonen taistelee asemastaan”. Jutun ohessa on kuva Jarmo Korhosesta kokouksessa. Hyväntuulisen näköinen Korhonen katsoo suoraan kameraan ja osoittaa kameraa sormellaan. Korhosen vieressä istuu keskustan varapuheenjohtaja Tuomo Puumala mietteliäänä. Kuvatekstissä ”Puumala ja Korhonen ihmettelevät HS:n kuvaajaa”. Jutun kärki on, ettei Korhonen onnistunut puhumaan puoluekokousväkeä hurmukseen: ”Puhe

oli kuin varjo Korhosen kahden vuoden takaisesta puoluekokouspuheesta, jolloin hän paasasi kokousväen hurmukseen ja sai täyden tuen omiltaan vaalirahakohun riehuessa kuumimmillaan.”

Puheenjohtajien viimeisestä väittelystä Helsingin Sanomat tyytyy lausumaan, että väittelystä nähtiin arvoja ja aatteita, ”keskustan peruskauraa”. Jokainen puheenjohtajista katsoi, että ”tulevan vaalivoiton siemen lähtee liikkeelle Lahdesta”.

Perinteisen leipätekstijutun lisäksi sivun alareunassa kaikista oleellisimmista ehdokkaista on tehty luonnehdinnat. Mari Kiviniemeä kuvaillaan cityvihreäksi, kun Mauri Pekkarinen taas on ”vahva aluepoliitikko”. Paavo Väyrynen sen sijaan julistaa olevansa varma voittaja. Timo Laaninen ajaa ”uutta alkua”, ja hänen takanaan on keskustaeliitti. Jarmo Korhonen on ”sinnikäs mies, joka usein välttelee vastuuta”.

Sunnuntaina 13. kesäkuuta puoluekokouksen valinnat ovat selvillä. Helsingin Sanomat esittelee Mari Kiviniemen etusivullaan lausahduksella ”Tässä on Suomen seuraava pääministeri”. Alla on kuva Mari Kiviniemen hymyilevästä sivuprofiilista. Kuvatekstissä Kiviniemi lupaa, että puolue lähtee yhtenäisenä eteenpäin, vaikka keskusta on hajallaan vaalirahakohun jäljiltä. Alaotsikossa Timo Laaninen on ”rökittänyt vaalirahakohussa ryvettyneen Jarmo Korhosen”. Keskusta taas ”putsasi kerralla lähes koko puoluejohtonsa”.

Sisäsivuilla Helsingin Sanomat nostaa otsikkoon ”Cityliberaalit valtasivat keskustan”:

”Puolue siirtyi kahden helsinkiläisen liberaalisuuntaa edustavan puolueveteraanin haltuun. Molemmilta löytyy peruskeskustalaisia maakuntia suosivia näkemyksiä, mutta heillä on kuitenkin aina ollut peruskeskustalaisesta linjasta poikkeavia ajatuksia metropolipolitiikasta.” (HS 13.6.2010)

Jutussa huomataan, että keskusta on ”jakautunut pahasti eri klikkeihin”. Cityvihreällä ja liberaalilla Kiviniemellä sekä Laanisella on ”täysi työ rivien kokoamisessa”. Tosikoksi kuvailtu Kiviniemi aloittaa ”puolueen mätäpaiseiden poistamisen” ja on niin fiksu, ettei ”edes yritä muuttautua lupsakaksi eteläpohjalaiseksi”. Jarmo Korhonen sen sijaan oli ”lauantaina piesty mies”. Kuvituksena on kuva Mari Kiviniemestä ja Jarmo Korhosesta poistumassa lavalta. Korhonen on juuri astumassa lavalta alas, kun hänen takanaan hymyilevä Kiviniemi heilauttaa kättään aivan kuin hätistelisi Korhosta pois kameroiden edestä.

Palstatilaa saa myös puoluekokouksessa puhunut puheenjohtajuudesta väistyvä Matti Vanhanen.

”Hän toisteli kiitoksia niin moneen kertaan, että viesti tuli selväksi: omat ovat puukottaneet puheenjohtajaa selkään oikein urakalla.” HS 13.6.2010

Puoluekokousta seuraavana maanantaina etusivulla on edelleen keskusta-hurmiota. ”Keskusta riehaantui uusista johtajistaan”, otsikoi Helsingin Sanomat etusivullaan. Sisäsivuilla on uuden puheenjohtajan Mari Kiviniemen linjapuheen sisällöstä kertova juttu. Jutun mukaan Kiviniemi tekee kädenojennuksen opposition puoleen, mikä on ele, jota ”Matti Vanhanen ei tehnyt”. Myös linjapuhetta puoluekokousväki kuunteli ”melkoisessa hurmiossa”. Linjapuhe valoi uskoa ”vaalirahasekoilun, laskeneiden kannatuslukujen ja sisäisen nokittelun runtelemaan puolueeseen”.

Helsingin Sanomien perinteistä uutiskaavaa rikkoo pääjutun alla oleva juttu, kuinka lehden toimittaja ihmetteli keskustan lippumarssia sisätiloissa. ”Sokerista tehty koko sakkii” kuuluu jutun otsikko. Jutussa kuvaillaan vaiherikkaasti keskustan lippumarssia, jonka piti olla ulkona, mutta joka siirrettiin sisätiloihin sateen vuoksi.

”Tämä mainio kansanliike on mukavan käytännöllinen. Se uskoo esimerkiksi siihen, että ilman siltarumpuja vesi on tiellä. Ei se politiikka sen kummallisempaa ole. Seuraan politiikan toimittajana keskustaa, mutta tietysti aina ulkopuolisena tarkkailijana. Voisinko yhdeksi siunaamaksi hetkeksi heittäytyä heidän joukkoonsa? Voisinko kokeilla tätä lajia, keskustalajia, edes lippumarssilla? --- Sitä liikuttuu lippujen lisäksi pelkästään siitä, että huomaa joidenkin uskovan johonkin outoon ja kummalliseen. On tavattoman hienoa, että sunnuntaiaamuisin keskustan puoluekokouksissa aamuhartauteen saapuu naisia ja miehiä kansallispuvut päällä liput rullalla kainalossa. --- Sunnuntaina meitä oli tosin laulamassa vain noin 30 ihmistä. Eikö tämä liike pelkää jumalaa? Pihalla tihuutti vettä. Käytännön miehenä ex-puoluesihteerin Jarmo Korhonen oli haalinut paikalle tuhat muovista sadetakkaa.” (HS 14.6.2010)

Toimittaja jatkaa vertaamalla itseään muuhun keskustaväkeen:

”Minulla ei ole kansallispuvua. Jaloissa ei ole edes kunnollisia harmaita Pomarfinn-kenkiä. Kansallispuvusta saa käydä vanha kulunut Marimekon Pokapoika-paita.” (HS 14.6.2010)

Toimittaja kuvailee hetkeä, kun hän saa tietää marssin siirtyvän sisätiloihin sateen vuoksi:

”Eikä edes sada. Eikö tämä liike kestä edes pientä tihkusadetta, vaikka kaikki pisarat ennen juhannusta menevät suoraan keskustalaisten viljelijöiden laariin? - -- Mikä antikliimaksi, --- Saan lainata Etelä-Pohjanmaan lippua, jossa on iso M niin kuin Maalaisliitto. Saan mukavat kiksit pelkämästä koskettelusta. --- Ulkopuolisen ilo loppuukin sitten kuin seinään Mari Kiviniemen aloitettua linjapuheensa.” (HS 14.6.2010)

Seuraavana päivänä etusivun näkyvyyteen pääsevät Pohjois-Pohjanmaan raivostuneet keskustalaiset. Lehti otsikoi ”Keskustan ydinalueet raivostuivat syrjäseutujen unohtamisesta”, ja otsikon päällä on kuva maanviljelijästä haalarit päällä nautaeläinten seassa. Ingressissä kirjoitetaan:

”Pohjois-Pohjanmaalta löytyy juuri nyt melko raivostuneita keskustalaisia. Puolueen ykköspaikat valuiivat puoluekokouksessa etelään.” (HS 15.6.2010)

Sisäsivuilla on annettu ääni ”raivostuneille keskustalaisille” keskustan ”sydänseudulla” Pohjois-Pohjanmaalla. Jutussa vihjataan, että keskustan paikat vuotavat Pohjois-Pohjanmaalla perussuomalaisille, jos maakunnan piiri ei saa Mari Kiviniemen vapaaksi jättämää kuntaministerin paikkaa itselleen.

Pääkirjoitukset ja kolumnit

Myös Helsingin Sanomien pääkirjoitussivulla keskusta saa palstatilaa. Kesäkuun toisena päivänä lehti ottaa esille puoluesihteerivaalin, jonka lehti nimittää ”puoluesihteeripeliksi”. Jarmo Korhonen on jatkopestin havittelija ja Timo Laaninen haastaja. Etelän media -käsitteen saa tekstissä tilaa:

”Keskusta on siitä eriskummallinen puolue, että se saa voimansa taistelusta vihollisia vastaan. Milloin vihollinen on toinen puolue, milloin niin sanottu etelän media. Jos parempaa vihollista ei löydy, sellainen haetaan omista joukoista, kuten nyt puoluesihteerikisassa. Ulkopuoliselle jää hämäräksi, millä tavalla tämä palvelee puolueen etua.” (HS, 2.6.2010, A2)

Pääkirjoituksessa 9. kesäkuuta todetaan, että keskustan uuden puheenjohtajan tehtävässä on lähes mahdotonta onnistua. Riskiksi ja epätodennäköiseksi nähdään Paavo Väyrysen valinta puheenjohtajaksi. Myös Mauri Pekkarisen valinta on riskialtis, mutta Mari Kiviniemen valinnassa riski on pienin. ”Maaseudun puolueena” aloittaneen keskustan vahva asema on ”maailman ihme”.

”Suomen keskustan kyky kiertää ilmeistä auringonlaskua on ollut poikkeuksellinen.” (HS 9.6.2010)

Uuden johtajan tehtävänä on nykyaikaistaa keskustan järjestökoneisto ja hankkia menestystä etelän kaupungeissa, sillä muuten keskustan kohtalona on hidas näivettyminen.

”Nyt keskustan puoluekoneiston tila pelkistyy lehtikuvaan, jossa hallintopäällikkö pakenee mediaa aitojen yli, kun ei halua selittää puolueen sotkuja.” (HS 9.6.2010)

Myös päivää myöhemmin pääkirjoitussivulla korostetaan keskustan hajanaisuutta:

”--- pakka on nyt pahiten sekaisin --- Kehnoja (gallup)tuloksia on tulkittu kahdella tapaa: Osa tulkitsee niin, että keskustajohdon kaikki kasvot on vaihdettava. Osa – Paavo Väyrynen kannattajineen – tulkitsee niin, että keskusta on harjoittanut viime vuodet väärää politiikkaa.” (HS 10.6.2010)

Samana päivänä lehden Kotimaa-osastolla on keskustaa käsittelevä kolumni. Kolumnissa haetaan ”uutta alkua” puolueelle, kun Matti Vanhasen jäljiltä se on ”savuava raunio”.

Seuraavana päivänä keskustan puoluekokous ylittää taas pääkirjoitussivun uutiskynnyksen. Kirjoittaja rinnastaa keskustan puoluekokouksen puolueen historian muihin merkittäviin kokouksiin. Mauri Pekkarista kuvaillaan tekstissä puolueen näköiseksi puheenjohtajaksi, Mari Kiviniemeä taas puheenjohtajaksi, joka saattaisi vedota myös liikkuviin äänestäjiin. Keskustan kannatusta kuvaillaan kiihtyvässä luisussa olevaksi.

Kun puoluekokouksen valinnat ovat selvillä kesäkuun 13. päivänä, aiheesta kertovan uutisen ohessa on Näkökulma-niminen kolumni. Keskustan puoluekokousta kuvaillaan ”maakunta-Suomen megatapahtumaksi”. Helsingistä Lahteen saapui kolumnin mukaan 40 puoluekokousedustajaa, kun suurimmasta piiristä Pohjois-Pohjanmaalta valitsijoita oli kymmenkertainen määrä.

”Silti valituksi tuli helsinkiläinen kansanedustaja Mari Kiviniemi, joka puheenjohtajakampanjassaan vetosi, ettei maakuntien ja pääkaupunkiseudun välistä vastakkainasettelua tieteen tahtoen syvennettäisi. --- Vaikka aluepolitiikka on keskusta-aatteen ydin, se ei ollut puheissa päällimmäisenä. Puhujat toivoivat etenkin ”uutta alkua” puolueelle. En halua enää kuunnella traktoria pellolla ajaessani radiouutisista vaalirahapaljastuksia, eräs edustaja tiivisti.” HS
13.6.2010

Kirjoittaja toteaa, että Timo Laaninen sai ”kannatuskuoppaan painunutta” keskustaa ”jo yli kaksi vuotta riepotelleen vaalirahakohun keskushenkilöstä”, Jarmo Korhosesta ”murskavoiton”.

Puoluekokousviikonloppua seuraavana maanantaina Helsingin Sanomat muistaa tapahtunutta pääkirjoituksella. Kirjoitus on otsikoitu ”Keskustan kokous käänne puolueelle”. Mari Kiviniemi rinnastetaan Anneli Jäätteenmäkeen:

”--- vaikka hänen pääministerikautensa päättyikin nolosti ja lyhyeen. Nyt on Mari Kiviniemen vuoro yrittää.” (HS 14.6.2010)

Laanisella alkaa pääkirjoituksen mukaan kova urakka Jarmo Korhosen tekemisten jäljiltä. Uutta alkua myös puolustellaan:

”Kun valinnat olivat selvät, tuntui kuin kannattajakunnassa olisi kulkenut syvä helpotuksen huokaus. Aivan kuin uutta alkua pitkään kaivanneet olisivat kasvaneet lisää pituutta.” (HS 14.6.2010)

Samassa tekstissä keskustan peruskannattajakuntaa kuvaillaan kuusikymppisiksi maakuntien miehiksi ja naisiksi, joita uusi puoluejohto ei muistuta lainkaan. Siitä huolimatta pääkirjoitus ottaa kantaa, että johtoon valitut ovat todennäköisesti keskustan kannalta parhaat ehdolla olleet henkilöt.

”Kiviniemen johdolla puolueella on edes mahdollisuus.” (HS 14.6.2010)

Seuraavana päivänä Helsingin Sanomien pääkirjoitussivulla julkaistaan kolumni otsikolla ”Uusi sukupolvi on ottanut ohjat”. Siinä huomataan, että Suomen puoluekenttä on siirtynyt lähes kokonaan alle 50-vuotiaiden hallintaan. ”Tuntuvasti nuorentui” keskusta, joka valitsi johtoonsa Mari Kiviniemen, 41.

Vielä kesäkuun 23. päivänä Helsingin Sanomien pääkirjoitussivulla käsitellään keskustan puoluekokousta tulevien eduskuntavaalien näkökulmasta. Kirjoittajan mukaan keskustan johtajiston uusimiselle oli jo ”yhdestoista hetki”, ja uusimisen ansiosta keskusta on ”taas pelissä mukana”. Samalla muistetaan, että keskustalta jäi nyt avoimeksi sen ”maaseutukylki”, jota ”Timo Soini kävi heti raatelemaan” blogikirjoituksessaan.

6.2.3. Ilkka

Eteläpohjalainen Ilkka kirjoittaa keskustasta puoluekokoukseen liittyen 19 päivänä koko kesäkuun aikana. Uutiset koostuvat STT:n materiaalista, Ilkan Helsingin toimituksen materiaalista ja lehden kotitoimituksen materiaalista. Uutisten lisäksi mukana on kolumneja, pääkirjoituksia ja kommentteja.

Ilkan kotitoimitus painottuu uutisoinnissaan aluenäkökulmaan. Puoluekokouksen useilla tärkeillä avainhenkilöillä on jonkinlainen suhde Etelä-Pohjanmaahan. Esimerkiksi puoluesihteerin tehtävästä kokouksessa lopulta pudonnut Jarmo Korhonen asuu Etelä-Pohjanmaalla. Mari Kiviniemellä taas on juuret Jalasjärvellä Etelä-Pohjanmaalla.

Kesäkuun ensimmäisenä päivänä Ilkassa julkaistaan STT:n uutinen, jonka mukaan keskustan entinen puheenjohtaja Anneli Jäätteenmäki asettuu Mari Kiviniemen taakse puheenjohtajavaaleissa. Jäätteenmäen mielestä puoluejohdossa tarvitaan nyt ”nuorennusleikkaus”, jotta puolue saadaan ”uuteen nousuun”. STT:n aineistoa on myös uutinen Kiviniemen johtoasemasta MTV3:n kyselyssä, mutta ”pahin kilpailija” on Mauri Pekkarinen. Kiviniemeä kuvaillaan erityisesti ”eteläsuomalaisten naisten” suosikiksi uudeksi puoluejohtajaksi.

Samana päivänä Ilkassa julkaistaan myös toimituksen oma uutinen Helsingistä: ”Laaninen lupaa palauttaa keskustan maineen”.

”Hän (Timo Laaninen) antaa ymmärtää, että nykyisen puoluesihteerin Jarmo Korhosen aikana maine on ryvettynyt epämääräisten liikemiesten kanssa veljeileväksi puolirikolliseksi poppooksi, joka kähmii vaalirahoja sieltä sun täältä ja suhmuroi kuntakaavoja.” (Ilkka 1.6.2010)

Tässäkin jutussa puhutaan keskustan ”uudesta alusta” ja siitä, että olemassa on ikään kuin kaksi keskustaa: julkisuuden keskusta ja maakuntien keskusta.

Kolme päivää myöhemmin Ilkassa julkaistaan uutinen ”Pohjalaisten tuki Korhoselle ei kaadu yksittäisiin soraääniin”. Jutun mukaan eteläpohjalaiselta kentältä on jo alkanut kuulua soraääniä Korhosta vastaan, mutta silti Etelä-Pohjanmaan piiri tukee Korhosta.

”Uusi alku” otetaan esille myös tässä yhteydessä. Ilkan toimittaja haastattelee jutussaan Etelä-Pohjanmaan keskustapiirin johtajaa Esko Ahosta:

”Minä ajattelen sen (uuden alun) tarkoittavan vaalirahakohusta pois pääsemistä, en koko henkilöviisikon vaihtumista. Siinähan menisivät pesuveiden mukana Puumala ja Rantakangaskin, joilla on maakunnassa vahva tuki.” (Ilkka 4.6.2010)

Korhosen kokemat vastoinkäymiset nimitetään jutussa ”tuuliksi”. Mainitaan myös, että keskustassa ”loanheitto” on henkilövaalien yhteydessä osattu aina. Esko Ahonen esittää mielipiteensä, että ”loanheitolla” on ollut aika vähän vaikutusta äänestyksen lopputulokseen. Jotain kertoo myös jutussa oleva alaotsikko ”Ei vaihtoehtoa Korhoselle”.

Kainalojutussa on haastateltu keskustapiirin toiminnanjohtajaa Aki Utteria, joka sanoo olevansa pettynyt Timo Laanisen kommentteihin Korhosesta ”epämääräisten liikemiesten kanssa veljeilevänä puolirikollisena poppoona”. Gallupit saavat ”huutia” jutun alaotsikossa. Esille otetaan tapaus kahden vuoden takaa. Silloin Kimmo Tiilikainen oli gallupeissa johtanut puoluesihteerikisää, mutta lopulta Tiilikainen jäi kauas Korhosen taakse. Keskustan puoluekokousedustajat ovat ”juurevia maakuntien edustajia”, jotka eivät katso hyvällä ”mustamaalaamista ja epämääräisiä heittoja”.

Jutun ohessa on kommentti. ”Ettäs kehtaatte” -otsikolla kirjoittaja moittii keskustan sisällä tapahtuvaa loanheittoa.

”Vaikka puolueella on vahvat arvot ja kunniakas historia, ei reilun henkilöpelin sääntöjä ole ehditty vuosisadan aikana opetella. Likasankoja riittää, eikä epäilyksen varjoa pääse pakoon. Nyt kyllä hävettää ihmisyyden puolesta puhuvan kansanliikkeen puolesta. --- Joiltain näyttää jääneen kotikasvatus saamatta ja ne jotkut ovat onnistuneet tekemään pysyvän pesän keskustan sisälle. Syltityhdas löytyy vuodesta toiseen paikalta ja vanhoja tuttuja taitavat olla sen pyörittäjätkin. Ettäs kehtaatte.” (Ilkka 4.6.2010)

Kokonaisuus on kuvitettu kuvalla vakavasta Jarmo Korhosesta.

Kesäkuun 6. päivänä Ilkassa julkaistaan suuri juttu, jossa esitellään kaikkien puheenjohtajaehdokkaiden kantoja. Jutussa Mauri Pekkarinen ja Paavo Väyrynen rinnastetaan aatepolitiikan kannattajiksi, Timo Kaunisto ja Mari Kiviniemi taas avoimuuden sekä edistyksellisyyden perääjiksi. Myös vaalirahakohua sivutaan.

”Ainoastaan Väyrynen luottaa siihen, että kaikki paiseet on jo puhkaistu. Hän ei lähtisi sontakasaa enää pöyhimään. --- Muut ehdokkaat pitävät pöydän siivoamista tarpeellisena.” (Ilkka 6.6.2010)

Kainalojutussa keskustan puoluekokousta kuvaillaan ”keinojen etsimiseksi pois sekasorrosta”. Kirjoittajan mukaan Lahteen kokoontuu ”riitelevä keskusta”, joka on ”sisältä riekaleina, ja sen julkikuva on surkea”. Puoluekone on ”retuperällä” ja puoluejohtaja Matti Vanhanen on jättänyt puolueen puoluesihteerin Jarmo Korhosen ”temmellyskentäksi”. Korhonen taas on keskustan vaalirahasotkun ”pääarkkitehti”, joka on saanut aikaan ”käytännössä seitsemän vuoden aikana kaikki vaalit hävinneessä” keskustassa ”kriisejä”.

”Lahden puoluekokouspaljussa on paljon enemmän politiikan likapyykkiä kuin 1980-luvun kokouksissa yhteensä. Keskustassa on tapana syyttää puolueen vaikeuksista mediaa tai muita puolueita. Minkään ilmansuunnan media tai käsikirjoittaja ei olisi pystynyt rakentamaan niin hurjaa ja uskottavaa tarinaa kuin keskusta on todellisuudessa tehnyt.” (Ilkka 6.6.2010)

Seuraavana päivänä Ilkan etusivulla viitataan sisäsivulla julkaistuun STT:n juttuun, jonka mukaan Väyrynen pitää Korhosen ”röykytystä” kohtuuttomana. Väyrysen mukaan Korhonen on joutunut ”ajojahdin” kohteeksi.

”Monet muutkin keskustalaiset ovat syyttäneet arvostelussa ”etelän mediaa”. Tosiasiassa Korhosta on kuitenkin mätkitty raskaalla kädellä myös puolueen sisältä.” (Ilkka 7.6.2010)

Kesäkuun 8. päivänä Ilkan etusivun pääuutisena on ”Haastaja Laaninen nakertaa Korhosen kotikenttää”. Korhosta pidetään ”pelottavan jämäkkänä vastineena etelän medialle”, mutta Laaninen on ”puhdas uusi tuuli”.

Korhoselle antaa tukensa Etelä-Pohjanmaalta kaksi kolmesta puoluekokousedustajasta. Korhosta kiitellään siitä, ettei hän ole sortunut ”likasankokampanjoihin”. Laanisen tukijat uskovat miehen antavan puolueelle ”uuden alun”.

Jutun ohessa on myös kirjoittajan kommentti ”Karjalaisten kauppa”. Otsikko viittaa siihen, että molemmat puoluesihteeriehdokkaat ovat Pohjois-Karjalasta lähtöisin. Silti Korhosen voitto tulee ”maakuntien salomailta”, Laanisen taas ”kaupunkien ja isojen taajamien kautta”.

Seuraavana päivänä Ilkka uutisoi, että keskustan piirien piirijohtajien ”mitta on tullut täyteen puoluesihteeriksi Jarmo Korhosen toimintaan”.

”--- piirijohtajat ovat selvästi tympääntyneitä siihen, ettei Korhonen ota tekemisistään vastuuta, vaan sysää epäonnistumisensa muiden syliin. Jatkuvat selitykset ja käsien pesu selviltä näyttämissä tapauksissa eivät enää vetele ja satuilulle toivotaan loppua. --- Mafiamaiselta haiskahtavaan toimintatapaan puolueessa ei Korhosen vaihtoon laittavien piirijohtajien mielestä ole enää varaa.” (Ilkka 9.6.2010)

Samalla Etelä-Pohjanmaan piirin puheenjohtaja Esko Ahonen pitää Korhosen ”jatkoaikaa” selvänä. Korhonen on ”maakuntien mies”, ”aktiivinen kentän kiertäjä”, ja ”kiertäminen palkitaan”.

Päivää myöhemmin Ilkka julkaisee STT:n uutisen, jossa keskustan puheenjohtajaehdokkaat kiistelevät aluepolitiikasta. Mari Kiviniemi näyttäytyy jutussa pääkaupunkiseudun ymmärtäjänä, kun Paavo Väyrynen ja Mauri Pekkarinen ovat ”liittolaisia” ja puolustavat maakuntia.

Kesäkuun 11. päivänä lehti uutisoi keskustan tulevasta puoluekokouksesta. STT:n uutisen otsikon mukaan keskusta kokoontuu Lahteen ”kriisitunnelmissä”.

Seuraavana päivänä Ilkan etusivulla otsikoidaan ”Kireä keskusta valitsee johtonsa”.

Keskustan ”valtataistelun” kirjoitetaan alkavan samana päivänä, kun puolueelle valitaan uusi puheenjohtaja ja puoluesihteeriksi Korhosen asema ratkaistaan. Laanisen sanotaan olevan ”todellinen uhka” Korhoselle. Keskustalaiset ”syyttelivät toisiaan omiensa mollaamisesta”, ja Korhosen käynnisti ”voimakkaan vastaiskun pesemällä vielä kerran kätensä vaalirahasotkusta”. Kiviniemi on ”eliitin suosikki”, jonka ”kuningatartien” voi katkaista vain Mauri Pekkarinen. Paavo Väyrysen ”rooliksi jää muiden arvostelu”.

Toimittaja kuvailee ensimmäistä puoluekokouspäivää näin:

”Sanoja ei säästelty ja vaalirahakohun syövereihin sekä kannatuksen alamäkeen joutunut puolue kidutti itsensä lähes henkitoreisiin.” (Ilkka 12.6.2010)

Eteläpohjalaistunutta Jarmo Korhosta muistetaan kolmessa eri jutussa. ”Etelän lehtien” kirjoittelua kummastelleen Korhosen kirjoitetaan ”luottavan oman maakunnan väkeen”, josta ”selkään taputtelijoita ja kättelijöitä --- riitti”.

Jutun ohessa on kommentti ”Ans kattoo, kuinka käy”. Puoluekokousta kuvaillaan kommentissa ”kesän ykköstapahtumaksi”:

”Henkilövalintoja edeltävänä yönä ei perinteisesti nukuta, silloin tehdään politiikkaa ja juntataan. Ja lauantaina illansuussa on nimet selvillä.” (Ilkka 12.6.2010)

Seuraavan päivän lehdessä kokouksen tulos on selvä: Ilkan etusivun kuvassa hymyilevä Mari Kiviniemi tuulettaa voittoaan kaksin käsin kukkakimput kourissaan. ”Keskusta Kiviniemen aikaan”, todistaa otsikko, ja ingressi kertoo Jarmo Korhosen sekä Paavo Väyrysen lähteneen pettymysten jälkeen kotiin. Timo Laaninen sen sijaan ”jyräsi” Korhosen ”murskaluvuin”. Jo etusivulla mainitaan keskustan uuden puoluejohdon olevan ”tukevasti etelästä”.

Sisäsivuilla Kiviniemi lupaa tekevänsä ”vaalirahoitusotkussa rämpineestä puolueestaan entistä vastuullisemman, uudistavamman ja vahvemman”. Keskustan puoluekokous ”jatko i puoluejohdon siivousta” valitsemalla puolueelle kaksi uutta varapuheenjohtajaa. Kuvassa uusi puoluejohto tuulettaa voittoa. Vieressä on pieni kuva myrtyneestä Paavo Väyrysestä. Kainalojutussa on haastateltu Mari Kiviniemen veljeä Juha Kiviniemeä, joka oli kokouksessa mukana. Tekstin mukaan Kiviniemien ”isä-Antti ja äiti-Kaija jäivät kotiin kanalanhoitajiksi ja lapsenvahdiksi”.

Sivun alaosa on omistettu puoluesihteerikisan lopputulokselle ja päätöksen muodostamisen kuvailulle:

”Korhosen tappio näytti varmalta jo lauantaina aamuna, kun käännetyisyrietykset ”pitkien puukkojen yönä” olivat valuneet hukkaan.” (Ilkka 13.6.2010)

Uusi puoluesihteer i Timo Laaninen lupaa keskustalle ”uuden alun”. Käytännössä tämä tarkoittaa ”vaalirahasotkun perkaamista”, joten ”työsarkaa” riittää.

Korhosen häviö on otsikoitu ”Eteläpohjalaisten ilon ja surun päivä”. Jarmo Korhosen puolesta töitä tehneiden pettymystä kuvaillaan suureksi, sillä ”töitä on tehty maakunnassakin hartiavoimin”. Anneli Jäätteenmäkeä siteerataan: ”Niin kauan on aivan turha syyttää etelän mediaa, kun omat puheet on mitä on”.

Juttujen ohessa on kommentti ”Uuden edessä, eikä haasteita”. Kirjoittajan mukaan keskustan valintapäivä jätti mieleen hämmennyksen.

”Uusi suunta otettiin kertarysäyksellä, mutta ettei vain olisi mennyt lapsi pesuveden mukana. Keskusta on nyt etelän ihmisten käsissä. --- Taka- ja sivulaidat vuotavat maakuntien syrjäseuduilla jo nyt, ja ellei viisikko pistä politiikallaan tuulemaan, voi pako Vennamon perillisiin vain yltyä. --- Laanisen on startattavat Toyotansa todella monta kertaa ja huristeltava kuoppaisten teiden taakse, jotta gallup-luvut pysyvät edes siedettävänä. --- Anneli Jäätteenmäen sanat puolueen sisäisestä loanheitosta kannattaa ottaa tosissaan. Turha on syyttää etelän mediaa, jos keskustalaiset itse eivät osaa käyttäytyä kunnolla. --- tappion kalkki on karvas nieltävä. --- Yhtenäisyyttä on rakennettava, surutyöhön annettava aikaa ja toista mieltä olevaa arvostettava. Pistäkää pohjalaiset puoluejohto ja etenkin puoluesihteerit lujille: heillä on nyt näytön paikka.” (Ilkka 13.6.2010)

Huomiota herättävä osuus sivulla on myös ”Kokouksessa sanottua” -kokoelma kokousedustajien sitaateista: ”Ennen oltiin suurin. Nyt on valuttu mutavelliin.”, ”Sade ja media ovat kiusanneet, ei ole ollut kiva istua traktorissa.”, ”Jarmon mekin ansaitsemme Suomen maassa suuressa.” ja ”Medialle tiedoksi, paskanheittokisa on Haapavedellä.”

Maanantaina puoluekokousviikonlopun jälkeen Ilkka kirjoittaa etusivullaan huojentuneen keskustan lähtevän eteenpäin. Sisäsivuilla uutinen kertoo Mari Kiviniemen linjapuheesta Lahden puoluekokouksessa. Kiviniemi varoitteli sinipunahallituksen muodostumisesta ja aikoi estää keskustan romahtamisen seuraavissa eduskuntavaaleissa.

Uutisen ohessa on kolumni ”Nyt on näytön paikka”, jossa vilisee maakunta-ajattelua.

”Maakunnan keskustalaiset eivät ole niitä, jotka tappion jälkeen lähtisivät lyömään kapulaa demokraattisesti valittujen johtajiensa rattaisiin. Kun surutyö on tehty, ja se totta vieköön pitää saada tehdä, ollaan tukena ja sparraajana, ei iskemässä puukkoa selkään ja vetämässä mattoa jalkojen alta. Sellaiset ihmiset

asuvat aivan jossain muualla kuin Etelä-Pohjanmaalla ja sellaisiakin keskustalaisesta kansanliikkeestä löytyy. --- Mitä useammin tuore puoluejohto suuntaa tiensä maakuntaan, sitä nopeammin pettymyksestä päästään yli. Tuoreen puoluesihteerin lupaus tulla Tampereelle saakka puolitiehen ei taida ihan riittää. --- monen mielestä kyse oli jostain nimiä ja henkilöitä suuremmasta. Ehkä se oli sitten se uusi alku, jota on viikkokausia etukäteen rummutettu. Uutta alkua odotetaan, mutta sitä myös pelätään. --- Seuraavat viikot kuunnellaan itäisen ja pohjoisen Suomen maakunnissa tuoretta viisikkoa poikkeuksellisen tarkalla korvalla. Puheille pitää löytyä katetta saman tien, sillä lupauksen antajia ja ottajia peräkylien keskustalaisille löytyy kyllä.” (Ilkka 14.6.2010)

Seuraavana päivänä Ilkassa on jo astetta iloisempi tunnelma. Uutisosastolla esitellään Mari Kiviniemen eteläpohjalaisjuuria seikkaperäisesti maalaisuutta korostaen: ”Politiikan hän imi itseensä jo kodissaan Jalasjärven Alavallissa, missä politiikkaa on tehty lähes yhtä pitkään kuin tilalla on asuttu ja sitä on viljelty.

Pääkirjoitukset ja kolumnit

Kesäkuun 4. päivänä Ilkan pääkirjoitussivulla julkaistaan puoluekokousta käsittelevä kolumni ”Pelejä ja politiikkaa”. Kolumni kritisoi politiikan henkilöitymistä.

”En jaksa ymmärtää ihmisiä, jotka uhkaavat erota Keskustasta, mikäli Jarmo Korhonen valitaan kolmannen kerran puoluesihteeriksi. --- Miehet ja naiset tulevat ja menevät, mutta arvot ja tavoitteet pysyvät. SE kannattaisi Keskustan puoluekokoukseen valmistautuvien kiivaimpienkin henkilöpelureiden muistaa”. (Ilkka 4.6.2010)

Kesäkuun 9. päivänä Ilkan pääkirjoitussivun kolumnissa pohditaan keskustan tulevaisuutta ja sitä, mistä puolue saa tulevaisuudessa kannatuksensa. Puolueen puheenjohtajakiertuetta kuunnellut kirjoittaja on havainnut, että ”ainakin varttuneemmat ehdokkaat näkevät puolueensa maakuntien edunvalvojana”.

Lahden puoluekokouksen aikaan 12. kesäkuuta Ilkan pääkirjoitussivu pääpaino on kirjoituksella keskustan puoluekokouksesta. Pääkirjoitussivu on jopa kuvitettu keskustan puoluekokouksen julisteella, jossa keskustan johtoon pyrkivät henkilöt muodostavat vartalonasannoillaan Lahti 2010 -tekstin.

Itse kirjoituksessa aavistellaan keskustan muuttuvan Lahden puoluekokouksessa muuta Suomea enemmän.

”Jäsenmäärältään ja sitä kautta myös järjestökoneistoltaan keskusta on Suomen suurin puolue. --- Järjestöaktiivien määrä on niin suuri, että heille syntyy oma kielensä, joka vaivihkaa erkanee suuren yleisön kielestä. --- senkin (keskustan) tuskailut johtuvat enemmän ympäristön muutoksesta kuin henkilösuhteista. Kansalliseen ajatteluun ja hajautettuun yhteiskuntaan perustuva ajattelu joutuu väistämättä koville kansainvälistyvässä ja keskusten kilpailuun perustuvassa maailmassa.” (Ilkka 12.6.2010)

Seuraavana päivänä vaalin tulos on selvillä. Ilkan pääkirjoitussivulla vaalia käsitellään itse pääkirjoituksessa ja myös päätoimittajan kolumnissa. Pääkirjoituksessa todetaan keskustan yllättäneen myös itsensä uudistumisen halussaan ja ”pöydän puhdistamisessaan”. Mari Kiviniemestä tuli lopulta ”kokoavin ehdokas”, joka samalla edusti ”irtiottoa vanhasta”. Ainoaksi ”kauneusvirheeksi” jää Paavo Väyrynen, joka poistui kokouksesta tajuttuaan, ettei tule valituksi puheenjohtajaksi.

Kolumnissa kirjoittaja ottaa maakunnan näkökulman. Hän kuvailee keskustan puoluekokouksia Suomen poliittisen elämän kohokohdiksi ja sanoo, että eteläpohjalaisten kyky saada äänensä kuuluviin parani Mari Kiviniemen tultua puheenjohtajaksi. Jarmo Korhosta hän arvioi vahvaksi ehdokkaaksi eduskuntavaaleihin, sillä ”vaikka äänet eivät varsinkaan keskustassa kovin helposti liiku kuntarajojen yli, hänet tunnetaan koko maakunnassa”.

Kesäkuun 14. päivänäkin keskusta saa näkyvyyttä Ilkan pääkirjoitussivulla. Kiviniemen linjapuheen tyyliä ”ei voi kuvata unelmahötköksi”, vaan keskusta haluaa haastaa kokoomuksen ja SDP:n. Kiviniemellä on pääministerin töiden lisäksi kiire nostaa keskustan kannatus ”uudelle kymmenluvulle”.

Vielä 23. kesäkuuta Ilkassa julkaistussa kolumnissa sivutaan keskustan puoluekokousta:

”Eteläpohjalaiset ovat tarjonneet etelän medialle viime aikoina kosolti päänvaivaa. --- Jarmo Korhonen (kesk.) on ollut suuri kummastelun aihe jo pari vuotta. Pöyristystä ei ole lieventänyt se, että ihmetyksen kohde on avoimesti myöntänyt olevansa juntti. Aina kun Korhonen on nähty vaalirahakohun käänteissä kävelemässä kaikessa rauhassa kotikaupunkinsa kaduilla, etelässä on tiedetty miehen kadonneen perunakuoppaan. Jalasjärveltä pääministeriksi ampaissut Mari Kiviniemi (kesk.) taas on herättänyt hämminkiä jokseenkin päinvastaisilla ominaisuuksilla. Asiallisuus on nähty heikkoudeksi, tyylikkyyteen on vastattu takalistojournalismilla.” (Ilkka 23.6.2010)

6.3. Tulokset: Kehykset

Edellä kuvailin tutkimuksen kohteena olevien lehtien juttuja ja poimin esille Karina Horstin esittelemiä analyysin kohteita: metaforia, esimerkkejä ja rinnastuksia, nimeämisiä ja iskulauseita sekä kuvia ja kuvailuja. Seuraavaksi kokoan yhteen, millaisiin kehyksiin Aamulehti, Helsingin Sanomat ja Ilkka asettavat keskustan uutisissaan ja toimituksellisessa mielipideaineistossaan.

6.3.1. Aamulehden kehykset

Rikollinen Korhosen keskusta

Timo Laaninen lausui kesäkuun korvilla julkisesti Jarmo Korhoseen liittyvän kommentin epämääräisten liikemiesten kanssa veljeilevästä puolirikollisesta poppoosta. Tämä kommentti jäi elämään ja sai tilaa myös Aamulehden jutuissa. Sittemmin Jarmo Korhoseen kohdistuu useita rikollisiin puuhiin viittaavia lausahduksia.

Jarmo Korhosta kuvaillaan ristiriitaiseksi persoonaksi, joka on rälläköinnillään ansainnut lisänimen ”Kelmi”. Lisänimeä Aamulehti luonnehtii paljastavaksi: Korhonen on taitava, vakuuttava puhuja, jolla on mainevika. Korhosta rinnastetaan Timo Laaniseen, joka puolestaan on rehti ja aatteellinen mies ilman rasitteita.

Korhosen tahrима ja ryvettämä keskusta kaipaa puhdistuksen. Hän on huseerannut, tahrannut puolueen maineen ja lisäksi jakanut keskustan kahteen leiriin. Rähjäntynyt keskusta sai uudistajansa, mutta lehti ei usko, että se yksistään auttaa. Imago kun ei kohene pelkästään puoluejohtoa vaihtamalla.

Omapäinen keskusta

Mielenkiintoista on, kuinka Aamulehti vertaa galluptuloksia keskustan puoluekokousedustajien mielipiteisiin. Gallupien kerrotaan olevan puheenjohtajakisassa Mari Kiviniemen ja Mauri Pekkarisen kannalla: ”Kiviniemi johtaa gallupeissa, mutta puolueväki on omapäistä”. Myöhemmin puoluekokousedustajia luonnehditaan omapäisyyden lisäksi itsenäiseksi, joten puoluekokouksen lopullisia ratkaisuja on vaikea ennustaa. On siis olemassa gallupien totuus, jonka omapäinen puolueväki saattaa vääntää aivan erilaiseksi.

Lehdessä kuvaillaan vastakkain olevan muutoksen ja jatkuvuuden, joista ensimmäistä edustavat Timo Laaninen ja Mari Kiviniemi, jälkimmäistä Jarmo Korhonen ja Mauri Pekkarinen. Jälkimmäiset ovat toki niitä omapäisiä puolueväkensä tapaan. Korhonen jopa niin omapäinen, että ”kännykkänumero on iso salaisuus”.

Junttikeskusta

Aamulehti kuvailee, että keskustapuolueessa on olemassa junttilinja: ”Korhonen edustaa sitä keskustaa, joka on puolustanut maatalousvaltaisten alueiden etuja. Hänet yhdistetään keskustan junttilinjalle.”

Sen sijaan, että puhuttaisiin aluepolitiikasta tai maakuntien puolustamisesta, puhuu Aamulehti maakuntiin käpertymisestä.

Kun keskustan ”kaupunkiliberaaleihin” kuuluvan Mari Kiviniemen valinta uudeksi puheenjohtajaksi on selvillä, lehti kertoo, mitä Kiviniemen linjapuhe antoi keskustan ”perinteiselle kannattajakunnalle”. Heille hän sanoi, ettei Suomessa pidä vähentää ruoan tuotantoa ja että Kiviniemi on ottanut kaikesta huolimatta myös pienen askeleen takaisin maakuntakeskustalaisuuteen, kun hän suoritti edellisenä syksynä metsästäjäutukinnon.

Pelaava keskusta

Peli- ja taisteluvvertaukset ovat esillä useassa Aamulehden jutussa. Puoluesihteerin valinnan kerrotaan linjaavan keskustan tulevan suunnan, ja valinnasta tulee kuuma taisto, jossa vastakkain ovat muutos ja jatkuvuus. Pääroolissa pelissä on Jarmo Korhonen taistelllessaan puoluesihteerin paikasta. Toisaalla Korhosta nimitetään myös pelinrakentajaksi, joka kieputtaa keskustaa.

Kun Korhonen ei menesty kisassa, kuvaillaan sitä rökäletappioksi, jossa Laaninen suorastaan murjoi Korhosen. Korhonen heilauttaa kättään jäähvyäisiksi pelin päätteeksi ja poistuu paikalta.

6.3.2. Helsingin Sanomien kehukset

Aluepolitiikan keskusta

Yksi Helsingin Sanomien juttujen keskustaa koskevista kehyksistä on aluepoliittinen. Useaan otteeseen jutuissa otetaan aluepolitiikka esille joko suoraan tai epäsuorasti. Keskusta on puolue, jonka ainoa menestymiskeino on aluepolitiikasta mouhoaminen. Keskustan jäsenistä suurin osa asuu maakunnissa, joten loppujen lopuksi koko puheenjohtajakilpailussakin on kyse aluepolitiikasta.

Aluepoliittisuus näkyy myös siinä, kuinka keskustakonkareiden kerrotaan arvostelevan ”etelää”. Näin kerrotaan esimerkiksi pääministeritentistä, kun poliitikot arvostelevat valtion tukea etelän radoille ja näin ollen vetoavat puheissaan jälleen aluepolitiikkaan. Koko maan asuttuna pitämistä nimitetään perikeskustalaiseksi tavoitteeksi. Puheenjohtajaehdokkaista Pekkarinen ja Väyrynen lyttävät ”metropolipolitiikan”.

Aluepolitiikan kehukseen voidaan laskea myös pohjalaisuuden korostaminen. Erityisesti vahva vaikuttajamaakunta Etelä-Pohjanmaa ja siihen viittaavat ilmaisut saavat tilaa jutuissa. Etelä-Pohjanmaa vannoo Korhosen nimeen ja Korhonen puolestaan on alueen oma poika. ”Kaikki on suurta ja mahtavaa”, kerrotaan Korhosen valmistellusta Lahden puoluekokouksen ohjelmasta.

Aluepolitiikan kehystä käytetään myös, kun lehti kuvailee eri puheenjohtajaehdokkaista. Mari Kiviniemeä nimitetään cityvihreäksi, kun taas esimerkiksi Mauri Pekkarista ”vahvaksi aluepoliitikoksi”.

Uskonnollinen keskusta

Vanhakantainen uskontokehys tulee esille Helsingin Sanomien jutuissa suoraan ja kiertäen. Tästä kertoo esimerkiksi se, että jutuissa kerrotaan jonkinlaisen raamattuvyöhykkeen olevan ylipäänsä olemassa. Kun keskustan puheenjohtajatentti järjestetään Oulussa, keksii Helsingin Sanomat nimetä Pohjois-Pohjanmaan maakunnan keskustan raamattuvyöhykkeeksi, missä Paavo Väyrynen suorastaan säteili.

Uskonnollinen sävy vilahtaa myös, kun lehti muistelee Jarmo Korhosen kahden vuoden takaista puhetta puoluekokouksessa. Silloin Korhonen oli Helsingin Sanomien mukaan paasannut kokousväen hurmukseen. Kun vastavalittu Mari Kiviniemi piti linjapuhettaan, kuunteli puoluekokousväki puhetta jälleen kerran hurmiossa.

Keskustan perinteeksi muodostunut lippumarssi saa Helsingin Sanomilta osakseen ihmetystä. Keskustalaisten sanotaan uskovan johonkin outoon ja kummalliseen, kun he kokoontuvat sunnuntaiaamuna aamuhartauteen. Jumalaakin keskustaväen pitäisi jutun mukaan pelätä.

Uudistusta kaipaava keskusta

Helsingin Sanomien jutuissa silmään pistävän näkyvästi esillä on kehys vanhentuneesta keskustasta, puolueesta, josta aika on ajanut ohi. On uudistuksen aika, ja sen uudistuksen kasvot ovat nuoren naisen, Mari Kiviniemen sekä Timo Laanisen, joka on uskaltanut haastamaan Jarmo Korhosen puoluesihteerikisassa. Laanisen kerrotaan kukistavan Korhosen samalla, kun keskustan vanhalla porukalla on mennyt kuppi nurin nykyajan kanssa. Lehden pääministeritenttiin valmistautuvassa jutussa nuori uudistaja Mari Kiviniemi saa hymyillä kasvokuvassaan, kun taas vanha konkari Paavo Väyrynen näyttää kyllästyneeltä suupielet alas vääntyneinä.

Kaivattu uudistus tulee jostain muualta kuin maakunnista, sen tekevät etelässä asuvat nuoret. Uuden johtajan tehtäviksi lehti nimeää keskustan nykyaikaistamisen ja menestyksen hankkimisen etelän kaupungeissa – muuten keskusta näivettyisi. Puolue tarvitsee uuden alun Matti Vanhasen taakseen jättämän savuavan raunion sijaan. Lehti rummuttaa uuden alun, nuorten cityliberaalien tarvetta puoluejohtoon, mutta kun se tapahtuu, on vastaanotto silti varovainen. Lehti muistuttaa, että peruskannattajakunta on kuusikymppisiä maakuntien miehiä ja naisia, joita uusi puoluejohto ei muistuta lainkaan.

Uudistus nähdään lehdessä kuitenkin positiivisena. Sen tekemiselle oli ”yhdestoista hetki”, ja sen ansiosta keskusta on taas ”pelissä mukana”.

Herravihan keskusta

Keskustassa on aina elänyt jonkinasteinen herraviha. Herravihan kehys on löydettävissä erityisesti Helsingin Sanomien etelän mediaa ja ajojahtikeskustelua sivuavissa jutuissa.

Paavo Väyrynen saa sanoa lehden sivuilla, että Jarmo Korhonen on joutunut kohtuuttoman ajojahdin kohteeksi. Myös koko puolueen kerrotaan kokeneen median ajojahtia. Eliitistäkin jutuissa puhutaan: on olemassa keskustaeliitti ja sen vastakohtana puoluekokousväki, joka ”ei välttämättä pidä eliitin neuvoista”. Keskustaeliitin kerrotaan kannattavan Timo Laanista ja samalla uutta alkua puolueelle.

Mielenkiintoinen yksityiskohta on kuvateksti Jarmo Korhosen ja Tuomo Puumalan kuvan alla. Miesten kerrotaan ihmettelevän kuvassa Helsingin Sanomien valokuvaajaa. Tämänkin voi tulkita herravihaksi tai ainakin selväksi erotteluksi perikeskustalaisten ja etelää edustavan sanomalehden välillä. He ovat tyystin eri puolilla.

Herravihaa on myös puolueen sisällä. Se näkyy puoluekokouksen jälkeisessä uutisoinnissa, missä kerrotaan pohjoispohjalaisista puoluekokouksen päätöksiin raivostuneista keskustalaisista. Kuvassa on maanviljelijä töissään, eikä hän ole yhtään tyytyväinen puolueen ykköspaikkojen valuttua etelään.

Sekoileva keskusta

Helsingin Sanomien jutuissa selväksi käy, että keskusta on kriisissä. Kriisiin ajautunut puolue on hajaantunut eri leireihin. Keskusta on sekoileva puolue, jossa haukkuja tulee puolueen ulkopuolelta, mutta myös sisältä. Puheenjohtajaehdokkaat eivät keskustele, vaan nokittelevat. Keskustalaisten puheenjohtajan valintaa edeltävää yötä luonnehditaan pitkien puukkojen yöksi.

Erikoista on, että Helsingin Sanomat on lähtenyt laskemaan leikkiä sekavasta keskustasta kulttuuriosastollaan. Puoluekokousta käsitellään kulttuuriosastolla kuin teatterinäytelmää, sen kutsutaan olevan komeaa draamaa, toilailua, joka taipuu sekä maalaiskomediaan että gangsterielokuvaan. Siinä toilailussa ryvettynyt Jarmo Korhonen joutuu taistelemaan, mutta turhaan.

Helsingin Sanomat luonnehtii keskustan jakautuneen pahasti eri klikkeihin. Siksi puoluekokouksen jälkeen Mari Kiviniemellä ja Timo Laanisella on täysi työ rivien kokoamisessa. Matti Vanhasesta puolestaan käy ilmi, että omat ovat puukottaneet selkään oikein urakalla.

Myös tähän kehykseen liittyvät puheet etelän mediasta. Helsingin Sanomat kirjoittaa keskustan saavan voimansa taistelusta vihollisia vastaan. Joskus se on toinen puolue, joskus etelän media, mutta joskus vihollista haetaan omistakin joukoista. Keskusta on niin omituinen puolue, että se ryhtyy riitaan jopa itsensä kanssa.

Talonpoikien keskusta

Helsingin Sanomissa esillä on useaan otteeseen herkullisia kielikuvia, jotka viittaavat turpeessa kiinni olevaan keskustalaisuuteen. Etelä-Pohjanmaan kerrotaan kannattavan edelleen puoluesihteeriksi Jarmo Korhosta, mitä nimetään talonpoikaismarssiksi – onhan lakeuksilta aina lähdetty tekemään suuria.

Osa kielikuvista on hyvinkin konkreettisia. Kun lehti uutisoi puheenjohtajien viimeisestä väittelystä, luonnehtii se keskustelua arvoista ja aatteista keskustan ”peruskauraksi”. Puheenjohtajien kerrotaan myös uskovan, että tulevan vaalivoiton ”siemen” lähtee liikkeelle Lahdesta. Kun puoluekokouksen lippumarssi siirtyy sisätiloihin sateen vuoksi, ihmetellään

lehdessä pienen tihkusaden pelkoa: ” --- kaikki pisarat ennen juhannusta menevät suoraan keskustalaisten viljelijöiden laariin”, lehti kirjoittaa.

Ehkä selvemmin talonpoikaiskehys on nähtävillä jutussa, jossa annetaan ääni puoluekokouksen valinnoista raivostuneille keskustalaisille Pohjois-Pohjanmaalla. Kun kuvassa on maanviljelijämies haalarit päällä nautaeläinten seassa, ei enää kovin lähempänä idyllistä talonpoikaiskuvastoa voitaisi ollakaan.

6.3.3. Ilkan kehykset

Kunnian keskusta

Ilkan jutuissa läpi paistaa asenne, jonka mukaan keskusta on vaikeuksistaan huolimatta pohjavireeltään kunniallinen ja maineikas puolue. Keskustalla on maine, jonka voi vielä palauttaa. Vastoinkäymisiä nimitetään tuuliksi – ne sattuvat joskus puhaltamaan ja ovat ohimeneviä.

Maakunnissa on se voima, jolla keskusta pääsee hankaluuksien yli. Puoluekokousedustajia Ilkka nimittää juureviksi maakuntien edustajiksi, jotka eivät hyvällä katso mustamaalaamista ja epämääräisiä heittoja. Keskusta on kansanliike, joka puhuu ihmisyyden puolesta. Sillä on vahvat arvot ja kunniakas historia. Henkilövalinnat ovat ohimeneviä, miehet ja naiset vaihtuvat, mutta arvot ja tavoitteet pysyvät.

Siinä missä esimerkiksi Helsingin Sanomat nimeää Mauri Pekkarisen ja Paavo Väyrysen vanhakantaisiksi ehdokkaiksi uudistusmielisten Timo Kauniston ja Mari Kiviniemen rinnalla, rinnastaa Ilkka Pekkarisen ja Väyrysen aatepolitiikan kannattajiksi. Kaunisto ja Kiviniemi taas ovat Ilkan mukaan avoimuuden ja edistyksellisyyden perääjiä.

Juurevan Korhosen keskusta

Jarmo Korhonen saa Ilkan jutuissa aivan erilaisen kehyksen kuin Helsingin Sanomissa tai Aamulehdessä. Etelä-Pohjanmaalla asuva Jarmo Korhonen saa kyllä Ilkassakin kritiikkiä, mutta pääasiassa Timo Laanisen suulla. Laaninen ”antaa ymmärtää”, että Korhosen aikana

keskustan maine on ryvettynyt. Pohjalaiset sen sijaan eivät luovu tuestaan Korhoselle, jolle ei yksinkertaisesti ole olemassa vaihtoehtoa. Korhosen kyllä myönnetään olevan keskustan vaalirahasotkun pääarkkitehti, mutta samalla hän saa ymmärrystä. Ajojahdin uhriksi joutunut mies on kuitenkin ”pelottavan jämäkkä vastine etelän medialle”.

Korhonen on yhtä kuin maakunnat. Hän on maakuntien mies, jonka mahdollinen voitto tulee maakuntien salomailta. Korhonen kiertää aktiivisesti kenttää, mikä palkitaan.

Kun käy selväksi, että Korhoselle ei jatkopestiä heru, tehdään Ilkassa surutyötä. Korhosen häviö otsikoidaan ”Eteläpohjalaisten ilon ja surun päivä”, mikä viittaa yhtäältä eteläpohjalaisen Korhosen häviöön ja toisaalta eteläpohjalaislähtöisen Mari Kiviniemen voittoon. Ilkassa vedotaan, että surutyöhön on annettava nyt aikaa. ”Jarmon mekin ansaitsemme Suomen maassa suuressa” oli eräs kokousedustaja keksinyt puoluekokouksessa.

Oman piirin keskusta

Eteläpohjalaisille kirjoittava Ilkka tuntuu todellakin kirjoittavan samasta piiristä, johon keskustapuolue kuuluu. Me vastaan muut -asetelma nousee väistämättä mieleen tavasta, jolla Ilkka erottaa keskustan valtakunnallisesta julkisuudesta. On olemassa kaksi keskustaa: julkisuuden keskusta ja maakuntien todellinen keskusta.

Kun käy selväksi, että keskustan sisällä omatkin haukkuvat toisiaan, osoitetaan ongelman olevan ikään kuin jossain aivan muualla: ”jotkut ovat onnistuneet tekemään pysyvän pesän keskustan sisälle”.

Kun Korhosen sanotaan valtakunnallisessa julkisuudessa piiloutuvan perunakuoppaan, tietää Ilkka kertoa, että Korhonen käveleekin kaikessa rauhassa kotikaupunkinsa kaduilla. Korhosen kerrotaan kummastelevan etelän lehtien kirjoittelua, mutta luottavan samalla oman maakunnan väkeen. Ikään kuin välillä unohtuisi, että myös Ilkka on päivittäin ilmestyvä riippumaton sanomalehti siinä, missä vaikkapa Helsingin Sanomatkin.

Yhdessä Ilkan jutussa annetaan huutia gallupeille, mikä selvästi osoittaa etelän lehtien tekemien mielipidekyselyjen suuntaan. Kyselyissä Timo Laanisen kannatus kun oli Jarmo Korhosen kannatusta suurempaa.

Pyykkäävä keskusta

Ilkka ei kuvaile keskustan nykytilannetta niinkään kriisiksi kuin ohimeneväksi sekaannuksen tilaksi. Osa keskustavaikuttajista on tehnyt erheitä, mutta ne eivät ole koko puolueen maineen kaatajiksi. Kuten muutkin lehdet, Ilkka ottaa esille keskustelun uudesta alusta.

Ilkassa kuvaillaan, että nykytilanteessa likasankoja riittää, syltityehdas on paikalla, mutta samalla kiitellään Korhosta siitä, ettei hän ole näihin likasankokampanjoihin sortunut. Puheenjohtajaehdokkaista suurin osa pitää pöydän siivoamista tarpeellisena.

Kun puheenjohtajakisan tulos on selvillä, kuvaillaan Mari Kiviniemeä irtiotoksi vanhasta. Ainoa kauneusvirhe on enää Paavo Väyrynen, joka käyttäytyi erikoisesti saatuaan tiedon vaalituloksista.

Käytännön keskusta

Keskusta on paitsi kunniallisten aatteiden myös käytännön ihmisten puolue. Näin Ilkka antaa ymmärtää puhuessaan esimerkiksi siitä, kuinka Laanisen on toimittava saadakseen maakuntien väen luottamuksen. Laanisen on startattava Toyotansa monta kertaa ja huristeltava kuoppaisten teiden taakse. Ei riitä, että tulee puolitiehen Tampereelle saakka vastaan.

Käytännön keskustan kehykseen liittyvät myös viittaukset käytännön maamiehen töihin. Esimerkiksi kun Mari Kiviniemen veli Juha Kiviniemi oli seuraamassa puoluekokousta, olivat isä-Antti ja äiti-Kaija jääneet kotiin kanalanhoitajiksi ja lapsenvahdiksi.

Työntekoon liittyvät viittaukset ovat Ilkassa muutenkin hyvin esillä. Laanisella riittää jatkossa työsarkaa, ja muistuttaa sopii, että töitä on tehty maakunnassakin hartiavoimin.

7. Yhteenveto

Tutkimukseni tarkoituksena on avata etelän median käsitettä ja samalla tutkia, kuinka kolme eri alueen sanomalehtiä kehystää keskustaa kesäkuun 2010 puoluekokouksen uutisoinnissa ja toimituksellisessa mielipideaineistossa.

Sähköpostitse tekemieni kyselyn ja haastatteluiden aineisto on pieni, joten niiden tulokset eivät ole yleistettävissä. Suuntaviivoja ne sentään antavat. Haastatteleman keskustapoliitikot ovat etelän mediasta hyvin samoilla, itse asiassa hämmästyttävän yksimielisillä linjoilla. Etelän mediaa edustavat heidän mielestään pääasiassa kaikki sähköiset tiedotusvälineet ja etelässä ilmestyvät sanomalehdet. Etelän media -keskustelun alkuperää poliitikot eivät osaa jäljittää. Yksi arvelee sen takana olevan historialliset maakuntalehtien puoluekytkökset: moni maakuntalehti on ollut pitkään sidoksissa keskustapuolueeseen.

Poliitikot kertovat kokeneensa juuri keskustaan kohdistunutta epäoikeudenmukaisuutta ja epätasa-arvoa. Näiden kokemusten lisäksi medioiden välittämä kuva keskustasta on heidän mielestään ollut ajoittain vanhakantainen ja näin ollen jättänyt kertomatta oleellisia, nykyaikaistuneen puolueen piirteitä. Ajojahdinkin makua on ollut.

Haastatteleman toimittajat eivät osaa tarkalleen sanoa, mistä etelän media -puheet ovat alkaneet. Yksi arvelee puheiden alkaneen Kekkonen vahvasta presidenttikaudesta, toinen ottaa esille silloisen Ilkan päätoimittajan Kari Hokkasen etelän media -syytökset 90-luvun puolivälissä ja kolmas muistelee Jarmo Korhosen tukeutuneen erityisen mielellään etelän media -ilmaisuun.

Haastattelemistani toimittajista etelässä työskentelevät näkivät etelän media -keskustelun lähes samoin silmin. He kokevat toimittajien tekevän työtään kriittisesti kaikkia poliittisia puolueita kohtaan. Sen sijaan Ilkassa työskentelevä toimittaja ymmärtää keskustapoliitikkojen kokemaa ahdinkoa paremmin kuin etelän lehdissä työskentelevät toimittajat. Kaikki toimittajat kertovat huomanneensa, että etelän mediasta puhuminen on keskustalaisille poliitikoille usein yhteisen vihollisen hakemista. Se on helposti löydettävissä oleva vihollinen, jota vastaan taisteltaessa rakennetaan omaa puolueen sisäistä yhtenäisyyttä.

Tutkiessani eri lehtien luomia keskustakehyksiä, olin yllätynyt niiden keskinäisestä kirjavuudesta. Toimittajien haastattelujen perusteella olisi voinut olettaa, ettei lehtien välisessä kirjoittelussa olisi yhtä suuria eroja kuin tutkimusaineistoni paljasti.

Ehkä merkittävin ero lehtien välillä on siinä, miten lehdet itse asemoivat itsensä suhteessa keskustaan. Aamulehti ja Helsingin Sanomat ovat selkeästi etäämmällä puolueesta kuin Ilkka, joka vaikuttaa kertovan puolueen tapahtumista ikään kuin puolueen sisällä kaverilta toiselle. Tämän takia Ilkkaa ei kuitenkaan voi syyttää puolueelliseksi. Lehden levikkialueella on paljon puolueen kannattajia, joten lehden on luonnollista kirjoittaa kohdeyleisölleen siitä, mikä heitä kiinnostaa. Jos puoluekokouksessa ehdolla olevat henkilöt ovat ilman muuta lehden kohdeyleisölle tuttuja, on luonnollista kertoa heistä ikään kuin he tosiaankin olisivat tavallista tutumpia henkilöitä. Tätä asetelmaa puoltavat myös kolmen haastattelemani toimittajan kertomukset lehtien suhtautumisesta keskustaan.

Lehtien jutuissaan rakentamia kehyksiä olisi tietysti voinut löytää loputtomiin.

Tutkimusvaiheessa esillä oli useita kehyksiä, jotka lopulta tiivistin mielestäni oleellisimpiin. Aamulehdestä tiivistin esille neljä kehystä, Helsingin Sanomista kuusi kehystä ja Ilkasta viisi. Kehysten määrät korreloivat hyvin keskusta-aiheisten juttujen määriin lehdissä.

Valtakunnan päälehti Helsingin Sanomat tukeutui jutuissaan muita vahvemmin vanhakantaisiin viittauksiin. Kolmesta lehdestä Helsingin Sanomat oli ainoa, joka käytti keskustasta uskonnollista kehystä. Lisäksi lehdessä oli selvästi vahvimmin esillä vanhat talonpoikaisvertaukset ja ajatukset herravihasta. Voi siis sanoa, että Helsingin Sanomat piirsi keskustasta vuoden 2010 puoluekokouksen aikaan varsin vanhoillisen kuvan.

Siinä missä Helsingin Sanomat esitti puolueen vanhoillisena, otti Aamulehti silmiinpistävästi eniten esille keskustan junttien rötöspuolueena, jonka sisällä poliittinen peli on kovaa.

Ilkan luomat kehykset erottautuvat selvästi Helsingin Sanomien ja Aamulehden kehyksistä. Ilkassa keskusta esittäytyy kunniallisena, juurevana ja käytännöllisenä puolueena, jossa muutoksia ei tehdä pakon edessä, vaan pöytää puhdistetaan, jotta ohimenevät likatahrat saadaan pyyhittyä pois.

Kaikki lehdet luovat jutuissaan muutoksen kehyksen, ja muutos myös saatiin. Etelän lehdissä, Helsingin Sanomissa ja Aamulehdessä muutos nähdään pääasiassa positiivisena, mutta samalla huomioidaan sen aiheuttamat riskit: maakunnan kannattajat eivät välttämättä purematta niele puolueen uutta cityliberaalia johtoa. Ilkassakaan muutosta ei pidetä täysin

negatiivisena, onhan uusi puheenjohtaja Mari Kiviniemikin paikallisia maatalon tyttöjä. Vaikka muutosta ei täysin tyrmätä, tohditaan Ilkassa ottaa esille surutyön tekeminen pettymysten puoluekokouksen jälkeen.

Lehtien kehukset kertovat, että eri lehtien välisessä keskustauutisoinnissa todella on eroja ja että tässä tapauksessa kaksi etelässä ilmestyvää lehteä piirtävät keskustasta negatiivisemmän kuvan kuin Etelä-Pohjanmaalla keskustakannattajien seuduilla ilmestyvä Ilkka. Metodivalintani oli onnistunut, sillä sen avulla sain helposti esille näkyviä eroja lehtien välillä.

Tämän tutkimuksen valossa on syytä esittää kysymys: ovatko puheet etelän mediasta vanhentuneita? Kuoleeko etelän media -käsite sukuputtoon sukupolvien vaihtuessa sekä politiikassa että tiedotusvälineissä? Mahdollista se on. Nuorten poliitikkojen keskuudessa on aistittavissa henkeä, joka ei etelän media -tyylistä retoriikkaa suosi. Lisäksi lähiaikojen tapahtumat ovat osoittaneet, että sosiaalinen media ja muut internetin suomat mahdollisuudet laventavat politiikan julkisuutta. Tämän ansiosta yleisöllä on itsellään mahdollisuus päästä lähteiden äärelle. Tiedotusvälineiden suoma julkisuus ei enää ole ainoa julkisuus, vaan oman näkemyksensä voivat luoda jopa poliitikot itse vaikkapa omilla blogisivustoillaan.

Politiikan ja tiedotusvälineiden välinen jännite on viime vuosina ollut keskeinen puheenaihe. Esimerkiksi Aamulehti teki toimittajilleen kyselyn, jossa lehti selvitti toimittajiensa puoluekantoja.³ Kävi ilmi, että Aamulehden toimittajista suuri osa on vihreitä tai kokoomuslaisia. Keskustalaista väriä toimittajat edustavat harvoin. Ehkä siksi keskustalaisten onkin helppo ottaa itselleen yhteinen vihollinen etelän mediasta. Poliitikassa yhteisestä vihollisesta on hyötyä. Tältä kannalta ajateltuna etelän media -puheillakin voisi olla tilausta myös tulevaisuudessa.

Kun aloitin tämän tutkimuksen tekemisen, kävi hyvin pian ilmi, että suuresta julkisuusarvosta huolimatta etelän media on saanut hyvin vähän tutkijoiden huomiota. Tässä olisikin jatkotutkimuksen paikka. Koska käyttämälläni tutkimusaineistolla on nähtävissä näin selkeitä

³ Aamulehti julkaisi sunnuntaillitteessään 7.11.2010 laajan jutun, joka oli tehty lehden toimittajille suunnatun kyselyn pohjalta. Toimittajilta kysyttiin muun muassa, mitä puoluetta he vaaleissa äänestävät. Kyselyyn vastasi 79 toimittajaa, kun töissä oli kyselyn toteutuksen aikaan 149 toimittajaa. Kyselyyn vastanneista yli kolmannes kertoi äänestävänsä yleensä vihreitä. Yleensä kokoomusta kertoi äänestävänsä joka neljäs kyselyyn vastanneista.

tutkimustuloksia, olisi mielenkiintoista nähdä tuloksia tätä laajemmasta aineistosta. Mitäpä jos etelän media -syytöksissä on edes hivenen totta?

Lähteet

Alasuutari Pertti (1994) Kulttuurintutkimus ja kulturalismi. Teoksessa Jari Kupiainen & Erkki Sevänen (toim.) Kulttuurintutkimus. Jyväskylä: Gummerus. 32–50.

Alasuutari Pertti (1994) Laadullinen tutkimus. Tampere: Vastapaino.

Anttila, Tupu 1991: Kokoomuksen äänenkannattajat vähissä. Puoluesidonnaisuus alkaa olla historiaa. Suomen Lehdistö 11/1991, 40–41.

Aula Maria Kaisa (1992) Perässä tullaan Amerikka? – Ajatuskoe suomalaisen poliittisen julkisuuden murroksesta. Tiedotustutkimus 15:2, 10–23.

Borg Sami, Paloheimo Heikki (2009) Vaalit yleisödemokratiassa – eduskuntavaalitutkimus 2007. Tampere: Tampere University Press.

Burr Vivien (2003) Social Constructionism. Psychology Press.

D'Angelo Paul (2002) News Framing as Multiparadigmatic Research Program: A Response to Entman. Journal of Communication. 52:4, 870–888.

Entman Robert (2004) Projections of Power: Framing News, Public Opinion and U.S. Foreign Policy. Chicago: University of Chicago Press.

Gamson William A. & Modigliani Andre (1989). Media Discourse and Public Opinion on Nuclear Power: A Constructionist Approach. American Journal of Sociology. 95:1. 1–37.

Gamson W. A. & Lasch K. E. (1986) The Political Culture of Social Welfare Policy. S. E. Spiro & E. Yuchtman-Yaar (toim.) Evaluating the Welfare State. Social and Political Perspectives. Paris: Academic Press.

Gittlin Todd (1980) The Whole World is Watching. Mass Media in Making & Unmaking of the New Left. Berkeley: University of California Press.

Goffman Erving (1974) Frame Analysis: An Essay on the Organization of Experience. New York: Harper & Row.

Gurevitch Michael & Levy Mark (1985) Mass Communication Review Yearbook, vol 5. Beverly Hills, California: Sage.

Hall Stuart (1997) *Representation: Cultural Representations and Signifying Practices*. London: Sage Publications Ltd.

Herkman Juha (2011) *Politiikka ja mediajulkisuus*. Tampere: Vastapaino.

Hokkanen Kari (2002) *Maalaisliitto-keskustan historia 4*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.

Holmberg Jukka (2004) *Etusivun politiikkaa. Yhteiskunnallisten toimijoiden representointi suomalaisissa sanomalehti uutisissa 1987–2003*. Jyväskylä: Jyväskylä University Printing House.

Horsti Karina (2005) *Vierauden rajat: Monikulttuurisuus ja turvapaikanhakijat journalismissa*. Tampere: Tampere University Press.

Hujanen Jaana (2000) *Journalismin maakunnallisuus. Alueellisuuden rakentuminen maakuntalehtien teksteissä ja tekijöiden puheessa*. Jyväskylä *Studies in Communication*, 11.

Isotalus Pekka, Sami Borg (2007) *Presidentinvaalit 2006*. Helsinki: WSOY.

K. Niemi Mari, Pernaa Ville, Pitkänen Ville (2009) *Politiikan journalismin tila Suomessa*. Kirja-Aurora.

Kalliokoski Matti (2006) *Sata kuvaa keskustasta*. Maahenki Oy.

Karvonen Erkki (2000) *Tulkintakehys (frame) ja kehystäminen*. *Tiedotustutkimus* 2/2000, 78–84.

Kääriäinen Seppo (2002) *Sitä niittää, mitä kylvää. Keskustan strategiset valinnat 1964–2001*. Jyväskylä: Gummerus.

Kunelius Risto, Väliverronen Jari (2009) *Politiikan journalismi medioitumisen aikakaudella*. Teoksessa Väliverronen Esa (toim.) *Journalismi murroksessa*. Helsinki: Gaudeamus, 225–247.

Kuusela Pekka (2002) *Sosiaalipsykologian maailmahypoteesit: tieteenalan historia ja sosiaalisen konstruktionismin muodot*. Kuopio: Unipress.

Landgren Lars, Leino-Kaukiainen Pirkko, Salokangas Raimo, Salminen Esko (1988) *Aamulehti*. Teoksessa Tommila Päiviö (toim.) *Suomen lehdistön historia*. Kuopio: Kustannuskiila Oy, 13–16.

- Leino-Kaukiainen Pirkko, Nygård Toivo, Salokangas Raimo (1988) Helsingin Sanomat. Teoksessa Tommila Päiviö (toim.) Suomen lehdistön historia. Kuopio: Kustannuskiila Oy, 130–132.
- Mattinen Erkki (2004) Sankarina poliittinen johtaja. Tiedotustutkimus 1/2004, 21–35.
- Noppiari Elina (2010) ”Ihmisiähän tässä kaikki ollaan.” Suomalaisten päättäjien ja journalistien vuorovaikutus ja luottamuksen rakentumisen käytännöt. Media & Viestintä 3/2010, 32–49.
- Paloheimo Heikki (2005) Vaalit ja demokratia Suomessa. Helsinki: WSOY.
- Pernaa Ville, Pitkänen Ville (2006) Poliitikot taistelivat, media kertoo. Suomalaisen politiikan mediapelejä 1981–2006. Helsinki: Gummerus.
- Pernaa Ville, Railo Erkki (2012) Jytky. Eduskuntavaalien 2011 mediajulkisuus. Kirja Aurora.
- Pernaa Ville, Niemi Mari K. ja Pitkänen Ville (2007) Mielikuvavaalit. Kevään 2007 eduskuntavaalien mediailmiöt. Kirja-Aurora.
- Pietilä Veikko (1997) Joukkoviestintätutkimuksen valtateillä. Tampere: Vastapaino.
- Pitkänen Ville (2009) Kun kansanedustajat eivät halunneet noudattaa lakia. Media & viestintä 1/2009), 28–35.
- Railo Erkki (2011) Pääministerin ”upea kroppa” – Poliittisen journalismin muutos ja poliitikkojen ruumiillisuus. Media & Viestintä 1/2011, 135–144.
- Saarenmaa Laura (2011) Keskustan pääministerivaali ja naistenlehtien politiikan julkisuus. Media & Viestintä 1/2011, 145–153.
- Salminen Esko (2006) Mediavallan aika. Poliitikko tiedotusvälineissä Mauno Koivistosta Tarja Haloseen. Helsinki: Edita.
- Salokangas Raimo (1988) Ilkka. Teoksessa Tommila Päiviö (toim.) Suomen lehdistön historia. Kuopio: Kustannuskiila Oy, 173–176.
- Scheufele Dietram A. (1999) Framing as a Theory of Media Effects. Journal of Communication. 49:1, 103–122.

Tommila Päiviö (2001) Sanomalehdistön historiaa. Teoksessa Kaarle Nordenstreng ja Osmo A Wiio (toim.) Suomen mediamaisema. Vantaa: WSOY.

Uimonen Risto (2009) Median mahti. Kuinka journalistit käyttävät valtaa ja pakottavat maan mahtavia eroamaan. Juva: WSOY.

Virkkunen Henna (2004) Tämä järkyttää meidät kaikki. Tiedotustutkimus 1/2004. 8–20.

Verkkosivustot

Levikkitilasto 2010,

<http://www.levikintarkastus.fi/levikintarkastus/tilastot/Levikkitilasto2010.pdf>,

katsottu 12.2.2013

Tutkimusaineisto

Sähköpostihaastattelut:

Piia Elonen (haastattelu tehty 12.10.2011), Kirsti Pohjonen (28.11.2011), Marja Tynnismaa (9.10.2011).

Sähköpostikyselyt:

Keskustalaiset kansanedustajat, kyselyt lähetetty ensimmäisen kerran 10.11.2010 ja toistamiseen 3.10.2011, neljä vastausta vastaanotettu 10.11.2010, 10.11.2010, 12.11.2010 ja 11.10.2011.

Lehtiaineisto:

Aamulehti: keskustan puoluekokousta käsittelevät uutiset ja toimituksellinen mielipideaineisto 1.-30.6.2010

Helsingin Sanomat: keskustan puoluekokousta käsittelevät uutiset ja toimituksellinen mielipideaineisto 1.-30.6.2010

Ilkka: keskustan puoluekokousta käsittelevät uutiset ja toimituksellinen mielipideaineisto 1.-30.6.2010